

ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วโรดม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ

พฤษภาคม 2557

ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ

พฤษภาคม 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ

พฤษภาคม 2557

ทิวากร สิงห์เจริญกิจ. (2557). **ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรใน**

โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ วท.ม.(การจัดการนันทนาการ).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร.อัศวิน มณีอินทร์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา เจียรน้อย.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรมนันทนาการ โดยจำแนกตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง กลุ่มตัวอย่าง 296 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random Sampling) โดยวิธีการจับสลากรายชื่อ ทำการสุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับจนครบจำนวนตามที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความต้องการที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ของพันตรีหญิงหัสยา พงษ์จุฬากุล และ ร้อยตรีหญิงปราณี ภูวนารถ และนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง อีกจำนวน 30 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าเอฟ เพื่อหาความแตกต่างโดยวิธีของแอลเอสดี(LSD : Least significant difference) และสรุปผลนำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีความต้องการด้านบุคลากรมากที่สุด

2. การเปรียบเทียบความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแล้ว เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง มีความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

NEEDS FOR RECREATIONAL ACTIVITIES OF THE OFFICER IN FORT SURANAREE
HOSPITAL, NAKHONRATCHASIMA PROVINCE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Science degree in Recreation Management
at Srinakharinwirot University

May 2014

Titikhon Singhajarearnkit. (2014). **Needs for Recreation Lactmities of the Officer in Fort Suranaree Hospital, Nakhonratchasima Province.** Master thesis, M.Sc. (Recreation Management). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Asawin Maneein, Asst. Prof. Dr. Winida Jiaranai.

This research aims to study the need for a recreation of Suranaree Hospital personnel NakhonRatchasima. The implementation of activities, human resources, facilities, equipment and facilities. The recreational activities Variables classified by gender, age, educational level, and for 296 samples. Selecting a simple random sample. By the way, the lottery list. Sampling at each level until the specified number. Tools used in the research. A questionnaire to the researcher developed a questionnaire to the activities of the personnel in the Fort Suranaree hospital. NakhonRatchasima. Testing for the accuracy of the query. Which determine the accuracy of the content. The pilot research questions that have been created to determine the coverage of the content and appropriateness of the language by providing expert activities. Suranaree Hospital Number 2, and leads them to experiment with different population than the sample of 30 students. The statistics used in data analysis. Frequency, percentage, standard deviation, standard deviation-number to find the difference by way of an LSD. And summary information is presented in an essay.

The results were as follows:

1. Needs a recreation of Suranaree Hospital personnel. Nakhon Ratchasima Overall, there is a need in every aspect. The staffing needs most.
2. Comparison demand for recreation activities. Suranaree hospital personnel. Nakhon Ratchasima by sex, age, education and where demand did not differ statistically significant at the .05 level, which does not follow the premise.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

ของ

ทิวากร สิงห์เจริญกิจ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่.....เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2557

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.อัศวิน มณีอินทร์)

(อาจารย์ ดร.สุนนรตี นิยมเนติพันธ์)

.....ที่ปรึกษาร่วม

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา เจียรน้อย)

(อาจารย์ ดร.อัศวิน มณีอินทร์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา เจียรน้อย)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุภาวรัตน์ วรทอง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยได้รับความกรุณาและความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณที่ช่วยแนะนำและสนับสนุนในด้านต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์อัศวิน มณีอินทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และดร.วินิตา เจียรนัย อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สุมนรตี นิมนต์พันธ์ ที่เป็นประธานสอบปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์สุภารัตน์ วรทอง กรรมการภายนอก ที่ได้สละเวลาในการแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดทั้งให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัยตลอดมา จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการโรงพยาบาลค่ายสุรนารี ที่ได้ให้การอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บแบบสอบถามในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี พันตรีหญิงหัตยา พงษ์จุฬากุล และร้อยตรีหญิงปราณี ภูวนารถ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ และเจ้าหน้าที่ทุกท่านของโรงพยาบาลค่ายสุรนารีที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และอำนวยความสะดวกในการเก็บแบบสอบถามภายในโรงพยาบาลด้วยดี

ขอขอบคุณ มารดาของข้าพเจ้าที่ทำให้กำลังใจและให้การสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ คุณค่าและประโยชน์สูงสุดจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูบูชาแด่ บิดา มารดา ครู อาจารย์

ทิจิกร สิงห์เจริญกิจ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดและทฤษฎี.....	8
ความหมายของความต้องการ.....	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ.....	11
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนันทนาการ.....	23
ความหมายของนันทนาการ.....	23
จุดมุ่งหมายของนันทนาการ.....	25
ความสำคัญของนันทนาการ.....	27
ประเภทของกิจกรรมนันทนาการ.....	29
ประโยชน์ของนันทนาการ.....	36
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงพยาบาลค่ายสุรนารี.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	44
งานวิจัยในประเทศ.....	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	48
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	48
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	68
สรุปผลการวิจัย.....	71
อภิปรายผล.....	73
ข้อเสนอแนะ.....	75
บรรณานุกรม.....	77
ภาคผนวก.....	81
ภาคผนวก ก.....	82
ภาคผนวก ข.....	88
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	90

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา แต่ละระดับตำแหน่งงาน.....	49
2 แสดงข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน (n=296).....	54
3 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ด้านการดำเนินการ จัดกิจกรรมนันทนาการ (n=296).....	56
4 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ด้านบุคลากร (n=296).....	57
5 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ด้านสถานที่ อุปกรณ์และ สิ่งอำนวยความสะดวก (n=296).....	58
6 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ด้านกิจกรรมนันทนาการ (n=296).....	59
7 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายสุรนารี โดยรวม 4 ด้าน.....	60
8 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ความต้องการการจัดกิจกรรม นันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตัวแปร เพศ.....	61
9 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ความต้องการการจัดกิจกรรม นันทนาการ ของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตัวแปร อายุ.....	62
10 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ความต้องการการจัดกิจกรรม นันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตัวแปร ระดับการศึกษา.....	63

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
11 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ความต้องการการจัดกิจกรรม นันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตัวแปร ตำแหน่งงาน.....	64
12 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการการจัดกิจกรรม นันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตัวแปร ตำแหน่งงานเป็นรายคู่ ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก.....	65
13 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการการจัดกิจกรรม นันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตัวแปร ตำแหน่งงานเป็นรายคู่ ด้านภาพรวม.....	66

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
-----------------------------	---

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สถานการณ์ในปัจจุบัน มีการแข่งขันกัน ทางธุรกิจ การสร้างผลงานเพื่อให้ได้ค่าตอบแทนที่มากกว่า อีกทั้งสังคมไทย มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ส่งผลให้ประชาชนเกิดภาวะความตึงเครียดมากขึ้น ด้วยภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลต่อการสร้างเสริมสุขภาพทั้งทางจิตใจ อารมณ์ และร่างกาย (ยศ คำสีแก้ว. 2551: 1) ในกรณีนี้ โรงพยาบาล เป็นสถานที่แห่งหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสถานะของสังคมในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นหน่วยงานซึ่งให้บริการด้านการรักษาพยาบาลที่มีการแข่งขันสูง เพื่อให้ได้รับความไว้วางใจจากผู้ป่วย หรือผู้รับบริการ จึงต้องมีการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งด้านการรักษา ด้านการบริการ ด้านอาคารสถานที่ ความสะอาด ความปลอดภัย บุคลากรภายในโรงพยาบาล ทุกๆ ฝ่ายต่างก็ต้องมีความน่าเชื่อถือ สิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการแข่งขันด้วยกันทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการรักษาและการบริการ ซึ่งมีบุคลากรเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาโรงพยาบาลให้มีความก้าวหน้าและเป็นที่ยอมรับของผู้รับบริการ ดังนั้น บุคลากรทุกระดับจึงมีหน้าที่รับผิดชอบและพยายามปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างสุดความสามารถ เพื่อให้ งานบรรลุเป้าประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ และสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้โรงพยาบาลพัฒนาคุณภาพได้อย่างสำเร็จลุล่วงจำเป็นต้องมีการประสานงานกับเพื่อนร่วมงานในหน่วยงานเดียวกันและระหว่างหน่วยงาน รวมถึงความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานหลายๆ หน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจการที่ให้บริการด้านการรักษาเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนมากมาย

โรงพยาบาลค่ายสุรนารี เป็นโรงพยาบาล ที่ได้ก่อตั้งมาจากการริเริ่มของหน่วยทหาร เพื่อรองรับการเจ็บป่วยของทหารที่ได้รับบาดเจ็บจากชายแดนเมื่อครั้งมีศึกสงครามตามชายแดนในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดใกล้เคียง ก่อนที่จะได้พัฒนาให้สามารถรองรับผู้ป่วยจากภาคประชาชนหรือบุคคลพลเรือนได้เพิ่มมากขึ้น แต่ถึงกระนั้น ก็ได้มุ่งเน้นในการให้บริการแก่ทหารเป็นสำคัญ รวมถึงประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ทำให้มีผู้ใช้บริการประมาณ 30,000-35,000 รายต่อเดือน นอกจากนี้ การที่เป็นหน่วยงานซึ่งให้บริการด้านการรักษาพยาบาลต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้อื่นต้องมีการบริการให้ได้ตรงตามมาตรฐานการรักษา เพื่อให้ผู้ใช้บริการปลอดภัยและมีสุขภาพดี ต้องรับฟังความต้องการเสียงของผู้ใช้บริการซึ่งอาจมีทั้งคำชมและคำตำหนิ ดังนั้นเพื่อให้ได้รับความไว้วางใจจากผู้ป่วย หรือผู้รับบริการ จึงต้องมีการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งด้านการรักษา ด้านการบริการ ด้านอาคารสถานที่ ความสะอาด ความปลอดภัย ต่อ บุคลากรภายในโรงพยาบาล ทุกๆ ฝ่าย ต่างก็ต้องมีความน่าเชื่อถือ สิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการแข่งขัน

ด้วยกันทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการรักษาและการบริการ ซึ่งมีบุคลากรเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาโรงพยาบาลให้มีความก้าวหน้าและเป็นที่ยอมรับของผู้รับบริการ ดังนั้น บุคลากรทุกระดับจึงมีหน้าที่รับผิดชอบและพยายามปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างสุดความสามารถเพื่อให้งานบรรลุเป้าประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

เมื่อมีภาระงานที่เพิ่ม ขึ้นนอกเหนือจากงานบริการทางการแพทย์ จึงอาจส่งผลทำให้เกิดความเครียด และไม่ว่าจะเกิดจาก สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจซึ่งเพิ่ม ขึ้นเป็นทวีคูณ การจัดการด้านการใช้เวลาว่าง การส่งเสริมโปรแกรมกิจกรรมในทางที่พึงประสงค์ เป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนที่องค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนภาคเอกชนจำเป็นต้องจัดบริการกิจกรรมนันทนาการอย่างเร่งด่วนเพื่อการตอบสนองความต้องการของสังคม ลดความเครียดทางสังคมและส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจให้ดีขึ้น สร้างเสริมกำลังใจและสร้างความสมดุลของชีวิต (สมบัติ กาญจนกิจ . 2544: 15) ซึ่งในแต่ละปีผู้บริหารโรงพยาบาล ค่ายสุรนารี ได้เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นด้วยการทำแบบสอบถามบรรยากาศองค์กร พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการในด้านสวัสดิการ กิจกรรมท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการ หรือสิ่งที่สามารถช่วยให้เกิดการผ่อนคลายจากการทำงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งในจุดนี้ทำให้ผู้บริหารได้ให้ความสำคัญกับเรื่องสวัสดิการและคุณภาพชีวิตของกำลังพล วิธีหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมใช้และมีประสิทธิภาพ นั่นก็คือ การนำกิจกรรมนันทนาการเข้าไปช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งส่งผลต่อการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนโดยตรงทั้งทางจิตใจ อารมณ์ สังคมและสุขภาพร่างกาย กิจกรรมนันทนาการมีหลากหลายประเภท แต่ละประเภทล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่มีคุณประโยชน์ทั้งสิ้น เช่น กิจกรรมนันทนาการประเภทกีฬา จะช่วยสร้างเสริมสุขภาพทางด้านจิตใจ พัฒนาสุขภาพ และสร้างเสริมสมรรถภาพทางกาย เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงได้นำปัญหาที่เกิดขึ้นจากความต้องการของบุคคลมาทำการศึกษาเพื่อที่จะสร้างทัศนคติที่ดีในการทำงานให้เกิดความพึงพอใจต่อองค์กรและผู้บริหาร เพื่อการพัฒนากิจกรรมนันทนาการในองค์กรให้มีคุณภาพในทุกด้าน ให้เป็นองค์กรที่มีชีวิตชีวา ซึ่งการนำกิจกรรมนันทนาการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งเป็นการช่วยให้เกิดการผ่อนคลายความเครียดที่เกิดจากการทำงาน แต่เนื่องจากกิจกรรมนันทนาการมีหลากหลายรูปแบบ และบางกิจกรรมอาจเหมาะสม หรือไม่เหมาะสมสำหรับโรงพยาบาล หรือกลุ่มบุคลากรบางกลุ่ม

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการของบุคลากรที่มีต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี เพื่อผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำโครงการกิจกรรมนันทนาการได้ตรงตามที่บุคลากรสนใจและต้องการ ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านอื่นๆ ที่บุคลากรจะได้รับประโยชน์อย่างสูงสุดอีกด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารีจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบความ ต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่งงาน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบความต้องการการจัด รูปแบบการจัด กิจกรรมนันทนาการและเปรียบเทียบความต้องการการจัดรูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายสุรนารี ซึ่งผู้เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางเสนอต่อผู้บริหารในการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทต่างๆ ในอนาคต ให้ตรงตามความต้องการของบุคลากรเพื่อให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสม ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารีต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ในปีงบประมาณ 2556 ดังนี้ ฝ่ายแพทย์ ฝ่ายดูแลผู้ป่วย ฝ่ายเทคนิคการแพทย์และเจ้าหน้าที่ในสำนักงาน รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,146 คน (งานทรัพยากรบุคคล คณะกรรมการจัดการทรัพยากรบุคคล สิงหาคม 2556)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จำนวน 296 คน โดยผู้วิจัยทำการคำนวณหาขนาดตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในกรณีทราบจำนวนที่แน่นอน(Finite Population) ใช้สูตร ทาโร ยามาเน ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 เนื่องด้วยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีความแตกต่างกันในด้านระดับตำแหน่งงาน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportion Stratified Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละระดับตำแหน่งงาน ดังนี้ ฝ่ายแพทย์ จำนวน 17 คน ฝ่ายดูแลผู้ป่วย จำนวน 141 คน ฝ่ายเทคนิคการแพทย์ จำนวน 13 คน และเจ้าหน้าที่ในสำนักงาน จำนวน 125 คน รวมเป็น 296 คน ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random Sampling) โดยวิธีการจับสลากรายชื่อ ทำการสุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับจนครบจำนวนตามที่กำหนด

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 ระดับการศึกษา
- 1.4 ตำแหน่งงาน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการการจัด กิจกรรมนันทนาการ ของบุคลากรใน โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรม นันทนาการ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกิจกรรมนันทนาการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดกิจกรรมนันทนาการ หมายถึง กระบวนการจัดและดำเนินา นกิจกรรมนันทนาการให้กับบุคลากรโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีการพัฒนาคุณภาพทั้งด้าน จิตใจ อารมณ์ สังคมและสุขภาพร่างกาย ตามนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาล แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการ ดำเนินการ จัดกิจกรรมนันทนาการ หมายถึง ลักษณะกระบวนการวางแผน และการใช้ทรัพยากรที่ได้จัดไว้เป็นขั้นตอนอย่างมีระบบระเบียบ เพื่อให้การ จัดดำเนินงานตามลำดับขั้น บรรลุวัตถุประสงค์ ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล โดยมีสาระจาก การหาความ จำเป็นในการจัดกิจกรรม การจัดทำโครงการ การจัดกิจกรรม และการจัดหลักสูตร เนื้อหา วิธีการและ กิจกรรมสื่อเทคโนโลยี ระยะเวลา สถานที่ในการจัดกิจกรรม

1.2 ด้านบุคลากร หมายถึง การสรรหา การกำหนดคุณสมบัติที่เหมาะสม การบำรุงรักษา การบำรุงขวัญกำลังใจ วิทยากรฝึกอบรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยคณะกรรมการชุดต่างๆ ที่โรงพยาบาล จัดขึ้นและมอบหน้าที่ให้ดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทต่างๆ ซึ่งมีความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบ ความกระตือรือร้น ความสนใจ และมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม การทำงานเป็น กลุ่ม (Team work) การวางแผนการทำงาน เพื่อให้กิจกรรมสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่โรงพยาบาล กำหนดไว้

1.3 ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง แหล่งที่ใช้จัดกิจกรรม นันทนาการที่มีความเหมาะสม รวมถึงเครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมนันทนาการ ที่โรงพยาบาลค่าย สุรนารีจัดไว้เพื่อการจัดกิจกรรมนันทนาการ

1.4 ด้านกิจกรรม มนันทนาการ หมายถึง ประเภทและชนิดของกิจกรรมนันทนาการที่โรงพยาบาลค่ายสุรณารีจัดขึ้นเพื่อให้บุคลากรที่ทำงานอยู่ในโรงพยาบาล ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ทำให้เกิดความสนุกสนานมีความสัมพันธ์อันดีและช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน งานวิจัยนี้แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1.4.1 กิจกรรมนันทนาการประเภท เกม กีฬา และกีฬาเพื่อการแข่งขัน เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล เปตอง แอโรบิค เป็นต้น

1.4.2 กิจกรรมนันทนาการประเภทประเพณีวัฒนธรรม เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันสำคัญทางศาสนา วันเฉลิมพระชนมพรรษา (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เป็นต้น

1.4.3 กิจกรรมนันทนาการ ประเภทดนตรี และร้องเพลง เช่น เต้นแอโรบิก โยคะ เต้นลีลาศ ร้องเพลง/คาราโอเกะ

2. ความต้องการ หมายถึง ความประสงค์ของบุคลากรที่ต้องการให้โรงพยาบาลค่ายสุรณารีจัดกิจกรรมนันทนาการให้กับบุคลากร หรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลค่ายสุรณารี

3. บุคลากร หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลค่ายสุรณารี จังหวัดนครราชสีมาซึ่งเป็นผู้มีส่วนในการจัดกิจกรรมนันทนาการที่โรงพยาบาลค่ายสุรณารี ประกอบด้วย แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร เทคนิคการแพทย์ พยาบาล นักรังสีเทคนิค นักโภชนาการ นักกายภาพ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล พนักงานช่วยการพยาบาล นายทหาร นายสิบ พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราว รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,146 คน งานวิจัยนี้ แบ่งเป็น

3.1 เพศ หมายถึง สิ่งที่บ่งบอกลักษณะเฉพาะทางด้านร่างกายของมนุษย์ แบ่งเป็น เพศชาย และเพศหญิง

3.2 อายุ หมายถึง ช่วงอายุของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายสุรณารี โดยแบ่งเป็น 5 ช่วง ได้แก่ อายุ 20-27 ปี อายุ 28-35 ปี อายุ 36-43 ปี อายุ 44-51 ปี และ อายุ 52 ปีขึ้นไป

3.3 ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิทางการศึกษาสูงสุดของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายสุรณารี แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

3.4 ตำแหน่งงาน หมายถึง หน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรที่ทางโรงพยาบาลค่ายสุรณารีกำหนดให้บุคลากรปฏิบัติในหน่วยงานต่างๆ ของโรงพยาบาล จำแนกได้ตามตำแหน่งดังนี้

3.4.1 ฝ่ายแพทย์ หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาโรค ทว่าไปและรวมถึงแพทย์เฉพาะทาง ได้แก่ อายุรแพทย์ ศัลยแพทย์ กุมารแพทย์ สูตินรีแพทย์และทันตแพทย์ ฯ

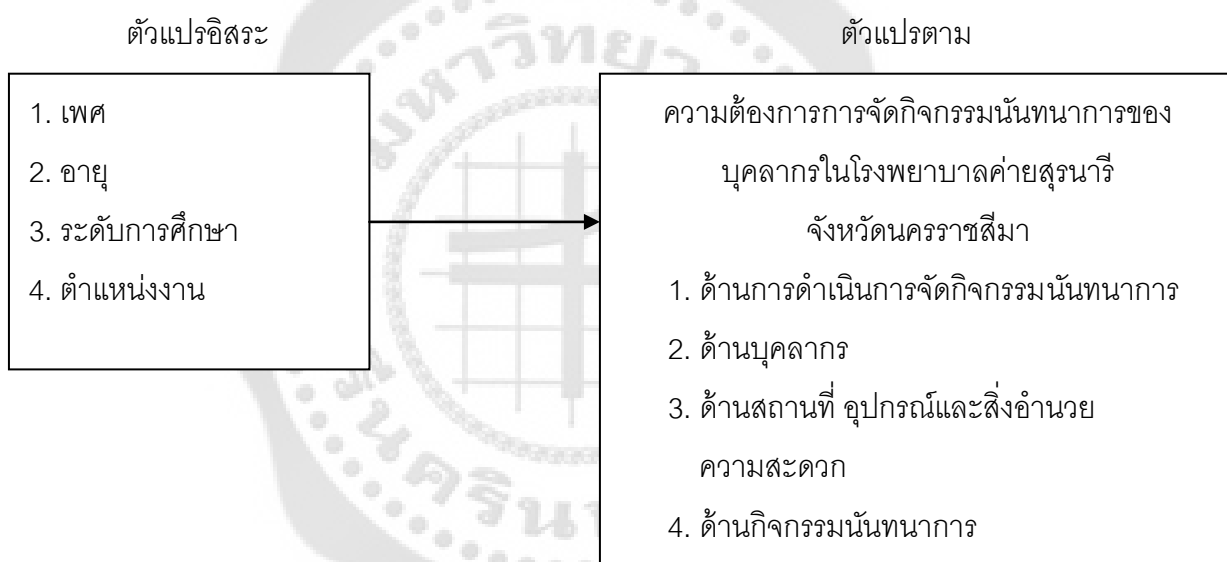
3.4.2 ฝ่ายดูแลผู้ป่วย หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลผู้ป่วยตามคำสั่ง ของแพทย์ ได้แก่ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล พนักงานช่วยการพยาบาล และนักโภชนาการ

3.4.3 ฝ่ายเทคนิคการแพทย์ หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ช่วยงานทางด้านการแพทย์ ได้แก่ เทคนิคการแพทย์ นักรังสีเทคนิค เภสัชกรและนักกายภาพบำบัด

3.4.4 เจ้าหน้าที่สำนักงาน หมายถึง บุคลากร ปฏิบัติงานด้านการดำเนินงานธุรการ การเงินการบัญชี ประชาสัมพันธ์ เวชระเบียน ได้แก่ นายทหารธุรการ นายสิบธุรการ (เสมียน) พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราว

4. โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา หมายถึง โรงพยาบาล แห่งหนึ่งในจังหวัด นครราชสีมา มีขนาด 400 เตียง สังกัดกรมแพทย์ทหารบก กระทรวงกลาโหม อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของกองทัพบกภาคที่ 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

2. บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

3. บุคลากรที่มี ระดับการศึกษา ต่าง กัน มีความ ต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

4. บุคลากรที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการในโรงพยาบาล
ค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ โดยนำเสนอสาระสำคัญ เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางการวิจัยตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎี
 - 1.1 ความหมายของความต้องการ
 - 1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
2. แนวคิดและทฤษฎีของการจัดนันทนาการ
 - 2.1 ความหมายของการจัดนันทนาการ
 - 2.2 แนวคิดและทฤษฎีของการจัดนันทนาการ
3. แนวคิดและทฤษฎีนันทนาการ
 - 3.1 ความหมายของนันทนาการ
 - 3.2 จุดมุ่งหมายของนันทนาการ
 - 3.3 ความสำคัญของนันทนาการ
 - 3.4 ประเภทของกิจกรรมนันทนาการ
 - 3.5 ประโยชน์ของนันทนาการ
4. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงพยาบาลค่ายสุรนารี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในประเทศ

แนวคิดและทฤษฎี

ความหมายของความต้องการ

พจนานุกรมในไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2526: 323) กล่าวถึง "ความต้องการ" ว่า หมายถึง ความอยากได้ ใคร่ได้ หรือประสงค์จะได้ และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้ร่างกายเกิดการความขาดสมดุล เนื่องมาจากมีสิ่งเร้ามากระตุ้น มีแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้ร่างกายไม่อาจอยู่นิ่งต้องพยายามดิ้นรน และแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ เมื่อร่างกายได้รับตอบสนองแล้ว ร่างกายมนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุล อีกครั้งหนึ่ง และก็จะเกิดความต้องการใหม่ๆ เกิดขึ้นมา

ทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด ดังที่ (กฤษณา ศักดิ์ศรี. 2534: 159; อ้างอิงจาก ซามวลสัน . 1917) กล่าวว่า มนุษย์นั้น เพียรพยายามทุกวิถีทางในอันที่จะให้บรรลุความต้องการที่ละชั้น เมื่อความต้องการชั้นแรกได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการชั้นนั้น ก็จะลดความสำคัญลงจนหมดความสำคัญไปไม่เป็นแรงกระตุ้นอีกต่อไป แต่จะเกิดความสนใจและความต้องการสิ่งใหม่อีกต่อไป แต่ความต้องการขั้นต้นๆ ที่ได้รับการตอบสนองไปแล้วนั้น อาจกลับมาเป็นความจำเป็นหรือความต้องการครั้งใหม่อีกได้ เมื่อการตอบสนองความต้องการครั้งแรกได้สูญเสียหรือขาดหายไป และความต้องการที่เคยมีความสำคัญจะลดความสำคัญลง เมื่อมีความต้องการใหม่ๆ เข้ามาแทนที่ นอกจากนั้นแล้ว กิลเมอร์กล่าวว่า "มนุษย์มีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น อาหาร อากาศ น้ำ ที่อยู่อาศัยรวมทั้งสิ่งอื่นๆ ด้วย เช่น การยอมรับนับถือ สถานภาพ การเป็นเจ้าของ ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปความต้องการเหล่านี้ ยากที่จะได้รับการตอบสนองจนอิ่มและพอใจทั้งๆ ที่ก็ได้รับอยู่แล้ว" ทุกวันนี้คนเราพยายามทำงานก็เพื่อจะสนองความต้องการของตน ทำงานเพื่อเงิน เพราะเงินเป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ตามต้องการ แต่ถ้ามองให้ลึกลงไปแล้วการทำงานไม่ใช่เพื่อเงินแต่อย่างเดียวเสมอไป เศรษฐีมีเงินมหาศาลก็ยังทำงานต่างๆ ที่ทำงานแล้วได้เงินเป็น ค่าตอบแทนเพียงเล็กน้อย การทำงานเพื่อเงินเป็นเพียงเหตุผลประการหนึ่งเท่านั้น ยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกมากที่คนต้องการได้จากการทำงาน ซึ่งบางครั้งเงินไม่สามารถซื้อความต้องการบางอย่างได้ เพราะความต้องการของมนุษย์ มีอยู่ 3 ประการ (เสถียร เหลืองอร่าม. 2525: 10- 18; และ นิพนธ์ คันธเสวี. 2528: 71) ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย หรือความต้องการทางสรีระ (Physical or physiological Needs) หรือ ความต้องการปฐมภูมิ (Primary needs) หรือ ความต้องการทางด้าน ชีววิทยา (Biological needs) หรือความต้องการปฐมภูมิ (Primary) เป็นความต้องการทางชีววิทยา หรือ ความต้องการทางกายภาพ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานอันดับแรก หรือขั้นต่ำสุดของมนุษย์ซึ่งจำเป็นในการ ดำรงชีวิต เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับชีวิต เป็นความต้องการเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ เพื่อการมีชีวิตอยู่ เป็นความต้องการที่มีมาตั้งแต่กำเนิด ในฐานะที่เป็นอินทรีย์ทาง กายภาพ เป็นแรงขับ (Drive) ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นแรงขับดันทางกายภาพ เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตเพื่อความอยู่รอด จึงเป็นความต้องการพื้นฐานที่จะขาดเสียมิได้ ความต้องการชนิดนี้หากไม่ได้รับการตอบสนองจะมีความรู้สึกตึงเครียดอยู่ตลอดเวลา และมีความกระวนกระวาย เช่น ความต้องการอากาศหายใจ อาหาร ความอบอุ่น น้ำ ยารักษาโรค อุณหภูมิที่เหมาะสม เครื่องนุ่งห่ม การเคลื่อนไหวทางร่างกาย การขับถ่าย ความต้องการเรื่องเพศ การพักผ่อนนอนหลับ ที่อยู่อาศัย ถ้าขาดความต้องการประเภทนี้เพียงประการใดประการหนึ่งชีวิตจะต้องมีอันเป็นไป เพราะความต้องการนี้เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับมนุษย์ทุกคนจะขาดเสียมิได้ การแสวงหาสิ่งต่างๆ มาเพื่อตอบสนองความต้องการในทางกายของมนุษย์ นี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของสังคม วัฒนธรรม การฝึกอบรม สิ่งแวดล้อม ศาสนา เศรษฐกิจ ฯลฯ

2. ความต้องการทางด้านจิตใจ หรือ ความต้องการในระดับสูง หรือ ความต้องการทางด้านจิตวิทยา หรือความต้องการทุติยภูมิ หรือความต้องการที่เกิดขึ้นใหม่ (Psychological needs or secondary needs) เป็นความต้องการที่ส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายหลัง หลังจากความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว บางครั้งจึงเรียกความต้องการทางจิตใจว่า "ความต้องการที่เกิดขึ้นใหม่" เพราะเป็นความต้องการที่เกิดจากความรู้ และการเรียนรู้ประสบการณ์ การสนองตอบต่างๆ ก็เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ เป็นแรงขับ (Drive) ชนิดหนึ่งที่ไม่หยุดอยู่กับที่ (Dynamic) ไม่มีรากฐานจากความต้องการทางร่างกายแต่อาศัยกลไกทางสมอง ที่สั่งสมจากประสบการณ์ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแต่ละบุคคลอาจเหมือนกันหรือต่างกันได้ เนื่องจากแต่ละคนมีระดับความต้องการแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้ และประสบการณ์ ความต้องการทางจิตใจเป็นความต้องการที่สลับซับซ้อน และมีความแตกต่างกันมากระหว่างบุคคล

3. ความต้องการทางสังคม (Social needs) เป็นความต้องการทางจิตใจนั่นเอง แต่เน้นหนักในด้านความต้องการที่จะดำรงชีวิตให้เป็นที่ยอมรับนับถือของคนอื่น หรือมีความเป็นอยู่ดีกว่าบุคคลอื่น เช่น ต้องการความปลอดภัย ต้องการได้รับการยกย่องนับถือ ต้องการความยอมรับในสังคม ต้องการความก้าวหน้า เป็นต้น

ตามธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความต้องการมากมายหลายอย่าง จนไม่มีขอบเขตจำกัด ซึ่งทั้งความต้องการที่เกิดจากความคิดคำนึง หรือความต้องการด้านจิตใจ หรือความต้องการทางกาย ซึ่งเป็นความต้องการที่ขาดมิได้ และในบรรดาความต้องการต่างๆ ของมนุษย์นั้นยากที่จะได้รับการสนองตอบจนเป็นที่พอใจ เพราะเป็นเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ(2523) ได้แบ่งความต้องการออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological or biological needs) ซึ่งเกิดขึ้นจากภายในร่างกาย ได้แก่ ความต้องการอาหาร ความต้องการอากาศ น้ำ ความต้องการทางเพศ และความต้องการทางด้านจิตใจ (Psychological needs) ซึ่งเกิดขึ้นจากสังคม ได้แก่ ความต้องการความรักและความมีชื่อเสียง

วิรัช คงคะจันทร์ (2535) กล่าวว่า ความต้องการ หมายถึง สภาวะที่บุคคลยังขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และมุ่งให้ได้มาซึ่งสิ่งนั้น สภาวะที่บุคคลขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็คือ ช่องว่างอันเกิดจากสิ่งที่บุคคลมีอยู่ กับสิ่งที่บุคคลปรารถนา

วิจิตร อวระกุล (2537) กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์ หมายถึง สภาวะที่บุคคลยังขาดหรือยังไม่ได้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง และมีความต้องการที่จะมี หรือให้ได้มาซึ่งสิ่งเหล่านั้น ความต้องการนี้ หากยังไม่ได้รับให้เป็นที่น่าพอใจตามสมควรแล้ว จะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ การพัฒนาต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง

แมกนีล (ชัชนาญ เกิดศิลป์ . 2547; อ้างอิงจาก Mcmeal. 1977) ได้ให้ความหมายของความ ต้องการ(Needs) ว่าหมายถึง สภาพการณ์ที่มีความไม่สอดคล้องกันระหว่างพฤติกรรมหรือเจตคติของผู้เรียนในสถานะที่ยอมรับกับสถานะที่ได้จากการสังเกต

สตฟเฟิลปีม และคณะ (เสริมพงศ์ พงศาทองเมือง. 2548; อ้างอิงจาก สตฟเฟิลปีม; และคณะ. 1985) ได้ให้คำนิยามของ Needs ว่า คือบางสิ่งบางอย่างที่จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองหรือเกิดประโยชน์หากได้รับการตอบสนองภายใต้เหตุผลความจำเป็นที่ชัดเจน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ (พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต. 2538: 67 - 70) ความต้องการตามหลักพุทธศาสนาในทางพุทธศาสนา กล่าวถึง ความต้องการของมนุษย์ หรือความอยากซึ่งเรียกว่า กิเลส มีอยู่ 3 ประการ ดังนี้

1. กามตัณหา หมายถึง ความอยากในกามคุณทั้ง 5 คือ ความอยากหรือปรารถนาในสิ่งน่ารักใคร่พอใจ ซึ่งอาจเป็น รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส มิใช่หมายถึงความต้องการทางเพศเพียงอย่างเดียวอย่างเช่นที่คนส่วนใหญ่เข้าใจกัน

2. ภวตัณหา หมายถึง ความอยากมี อยากเป็น อยากได้

3. วิวาทตัณหา หมายถึง ความไม่ยอมมี ไม่อยากเป็น ไม่อยากได้กล่าวไว้นั้น เมื่อเทียบกับหลักธรรมของพุทธศาสนา เปรียบได้กับอริยมรรค 4 คือ (เสถียร เหลืองอร่าม. 2519: 21)

1. ลาภ ซึ่งได้แก่ ทรัพย์ ศฤงคาร (สิ่งที่ทำให้เกิดความรัก, ความใคร่) เงินทอง

2. ยศ ได้แก่ ตำแหน่ง เจริญยศตรา ปริญญา วิทยฐานะ

3. สรรเสริญ ได้แก่ ความเคารพ นับถือจากผู้อื่น

4. ความสุข ทั้งในร่างกายและจิตใจความต้องการที่เหมือนกันของมนุษย์ (กฤษณา ศักดิ์ศรี. 2534: 219 - 220)

มนุษย์มีความต้องการมากมายหลายอย่าง แต่ในแง่ของความสัมพันธ์ มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานที่เหมือนกันทุกคน ดังนี้

1. ความรู้สึก "เป็นคนสำคัญ" ฉะนั้นจึงทำให้ผู้อื่นรู้สึกว่าเขาคือคนสำคัญ ยกให้เขาเป็นคนสำคัญ เช่น การใส่ใจกับผู้อื่น จำชื่อเพื่อนได้ มีของมาฝาก ขอรับคำปรึกษาหรือความช่วยเหลือ

2. มนุษย์มีความต้องการอีกอย่างหนึ่ง คือ "ความยกย่อง หรือ ชื่นชม " ดังนั้นควรฝึกหัดยกย่องผู้อื่นเป็นประจำทุกครั้งที่เห็นใครกระทำความดีๆ หรือ มีความคิดดีๆ แต่ควรระวัง ทำด้วยความจริงใจ ไม่เสแสร้งแกล้งทำ

3. อยากให้คนอื่น "รัก" และ "ชอบ" ตน ยิ่งคนรักยิ่งชอบมากเท่าไร ยิ่งปลอบปลื้มใจมากขึ้นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ จึงควร ทำให้เขาเกิดความรู้สึกนี้ให้มากขึ้น

4. มนุษย์ทุกคนอยากสบายแต่ "ขี้เกียจ" และต้องการแนวร่วมคือ คน "ขี้เกียจ" เหมือนเขา จึงบอกว่า ท่านขี้เกียจมากกว่าเขาเสียอีก เขาจะอุ่นใจขึ้นและคบท่านได้อีกนาน แต่อย่าไปบอกว่าท่านขยันกว่าเขาก็แล้วกัน ทำให้เขามีความหวัง และรู้สึกว่ายังมีคนสู้เขาไม่ได้อีกมากมาย เขาจะอยู่ในโลกนี้ได้อย่างเป็นสุข และรักท่านขึ้นอีกหลายเท่า มนุษย์อยากได้สิ่งทั้งสี่นี้ มนุษย์ต่อสู้ ดิ้นรน ลงทุน ทำงานหนัก เล่นการพนัน เป็นโจร ปล้นฆ่า ก็เพื่อชีวิตจะได้รับ สี่ ทั้งสี่นี้เท่านั้น แม้ว่ามนุษย์จะมีความต้องการอื่นอีกมากมาย แต่ความปรารถนาทั้งสี่ประการดังกล่าวเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการมากในการติดต่อสัมพันธ์กัน

วีรเืองรอง รัตนวิไลสกุล (2540: 44-46) กล่าวถึง "การตอบสนองความต้องการของมนุษย์" โดยใช้หลักว่า เมื่อเราต้อง การสิ่งใด ผู้อื่นก็ต้องการสิ่งนั้นเช่นกัน ส่วนความต้องการด้านจิตใจให้ยึดหลักที่ว่า จงเอาใจเขามาใส่ใจเรา โดยมีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้

1. พยายามชอบและให้ความสนใจกับบุคคลทั่วไป
2. โลกแง่ดีและมีอารมณ์ขัน
3. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
4. แสดงความเป็นกันเอง และให้ความช่วยเหลือกับบุคคลทั่วไป
5. รู้จักทักทายปราศรัยกับบุคคลทั่วไป และเรียกชื่อคนให้ถูกต้อง
6. ยิ้มแย้มแจ่มใสกับคนทั่วไปเป็นปกตินิสัย
7. มีความจริงใจ ไม่เสแสร้ง
8. รับฟังความคิดเห็นและให้การยอมรับนับถือผู้อื่น
9. มีความอดทน อดกลั้น มีความมั่นคงในอารมณ์และรู้จักกาละเทศะ
10. รู้จักเหตุผลและประมาณกาล

มนุษย์สัมพันธ์เป็นศาสตร์และศิลป์ เป็นการนำความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้กับตนเอง ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งไม่เป็นกฎเกณฑ์ตายตัวและไม่สามารถกำหนดพฤติกรรม หรือการกระทำ เพื่อให้เป็นที่รักใคร่ ชอบพอของผู้อื่น ดังนั้นจึงไม่สามารถระบุให้ชัดเจนแน่นอนเพื่อให้ชนะใจผู้อื่น ทำได้แต่เพียง ให้แนวทางและหลักการกว้างๆ สำหรับนำไปประยุกต์ใช้ด้วยตนเอง กล่าวคือ ความต้องการ หมายถึง อยากได้ ใครได้ ประสงค์จะได้

ความอยาก หมายถึง ความถูกใจ ความพอใจ และความชอบใจ ซึ่งนำไปสู่ผลสำเร็จ จูงใจ หมายถึง ชักนำ หรือเกลี้ยกล่อม เพื่อให้เห็นคล้อยตาม โดยมีแรงจูงใจ เป็นตัวการกระตุ้นให้กระทำ ความพึงพอใจ ให้ได้รับการตอบสนองตามที่ต้องการ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546: 436)

สุชา จันทรโสม (2517: 125-126) มนุษย์มีความปรารถนาที่จะให้ชีวิตมีความสุข สร้างชีวิตให้สมดุล (Equilibrium) หรือพูดตามทางการศึกษาก็คือ “Good life” ซึ่งจะต้องอาศัยปัจจัยสี่ คือ ที่ อยู่ อาศัย เครื่องนุ่งห่ม อาหาร และยารักษาโรค (บางตำรามีห้า คือมีเพศ) ปัจจัยสี่นี้ ถ้าเรามองในแง่ของการศึกษาก็ถือว่าเป็นความต้องการขั้นต้น หรือเริ่มแรก (Primary need) นับเป็นความต้องการทางด้านอินทรีย์ (Organic need) นับเป็นเครื่องสร้างความสุขทางจิตใจ เรื่องของมนุษย์เป็นเรื่องของความยุ่งยากซับซ้อน เป็นเรื่องพฤติกรรม

มนุษย์เรามีความต้องการตามธรรมชาติ ถ้าได้บรรลุวัตถุประสงค์ก็นิยมชมชื่นเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และมานะพยายามที่จะทำประโยชน์ต่อไป เพราะความต้องการเป็นแรงจูงใจ (Motive) ให้เกิดพฤติกรรมแห่งการทำ หากผิดหวัง หรือไม่สมปรารถนาก็เกิดขัดเคือง หดความมั่นใจ ท้อถอย และเป็นผู้แพ้สิ่งเหล่านี้เป็นความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์

บรรดานักศึกษาได้ทำการสำรวจความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ และพบว่า ความต้องการมูลฐานของมนุษย์มีอยู่ 10 ประการ ดังนี้

1. ต้องการอาหารและแสงสว่างอาหาร
2. ต้องการที่อยู่อาศัย
3. ต้องการเครื่องนุ่งห่ม
4. ต้องการความปลอดภัยและให้มีอนามัยสมบูรณ์
5. ต้องการเกี่ยวกับการคมนาคมและการขนส่ง
6. ต้องการแสดงออกทางด้านศาสนาและศิลปะ
7. ต้องการเวลาว่างให้เป็นประโยชน์
8. ต้องการรู้หน้าที่และการที่จะสังเกต และรักษาสงวนทรัพยากรที่มีอยู่ตามธรรมชาติ
9. ต้องการรู้หน้าที่และงานต่างๆ ของผู้ใหญ่
10. ต้องการเกี่ยวกับการปกครองตลอดจนความร่วมมือต่างๆ

เฟรด (ระดับ เรื่องมาลัย . 2525: 42; อ้างอิงจาก Fred. 1985: 53) กล่าวว่า ความต้องการขาดดุลยภาพในร่างกายมนุษย์ทำหน้าที่เป็นแรงขับ เป็นตัวกำหนดทิศทางแห่งความคิดและกระทำของมนุษย์และมนุษย์ปราศจากความต้องการพฤติกรรมทุกอย่างอาจไม่เกิดขึ้น

สำหรับ โนลส์ (สุวัฒน์ วัฒนาวงศ์. 2538: 97; อ้างอิงจาก Knowlrs. 1970) นักการศึกษาผู้ใหญ่ที่มีชื่อเสียงชาวอเมริกัน ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์แยกออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. ความต้องการทางกายภาพ (Physical needs) เป็นสิ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้ง่าย ส่วนมากมนุษย์เรามีความต้องการทางด้านนี้ เพื่อความคงอยู่ของร่างกาย ใน การศึกษาผู้ใหญ่ คือ

ความต้องการ มองเห็น ได้ยิน เสียง ความสุขสบาย การพักผ่อน หมายความว่าถ้าหากตัวหนังสือเล็กเกินไป เสียงสูง เบาเกินไป สิ่งเหล่านี้จะทำให้ไม่ประสบความสำเร็จได้

2. ความต้องการในการเจริญงอกงาม (Growth need) นักจิตวิทยาส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าความต้องการด้านนี้เป็นสิ่งสำคัญที่พาไปสู่ส่วนอื่นๆ ของความต้องการซึ่งก็ตรงกับความต้องการกระทำตามความสามารถ (Self-actualization) ตามทฤษฎีของมาสโลว์ ผู้ใหญ่ที่มองไม่เห็นอนาคตของตนเอง เป็นบุคคลที่น่าสงสาร เพราะว่าการมองไม่เห็นความก้าวหน้าในอนาคตของตัวเอง ทำให้คุณค่าอื่นๆ ลดลงอย่างมาก จาก การศึกษา พบว่า คนที่เกษียณอายุแล้วสามารถทำงานให้เป็นประโยชน์ได้ จะมีการปรับตัวได้ดีกว่าคนที่ไม่สามารถหางานทำหรือทำตนเองให้เป็นประโยชน์

3. ความต้องการได้รับความมั่นคงปลอดภัย (The needs for security) เป็นที่ยอมรับกันมานานแล้ว สัตว์บกมีสัญชาตญาณสำหรับปกป้องตัวเอง ความต้องการความปลอดภัยทางด้านร่างกาย ถ้าหากความต้องการความมั่นคงไม่ได้รับการสนองตอบ จะเกิด อาการทางพฤติกรรมตามมาด้วย คือ เกิดความรู้สึกไม่มั่นคง โดยการถอนตัวจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งหลาย

4. ความต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ (The needs for new experience) เมื่อคนแสวงหาความมั่นคง เขาต้องเผชิญภัยและการเสี่ยง คนเราจึงอาจจะเบื่อหน่ายต่องานประจำที่ซ้ำซาก (Routine) ดังนั้น เมื่อความต้องการด้านนี้เกิดสับสนขึ้น บุคคลก็จะเกิดความวุ่นจนเกิดอาการทางพฤติกรรมเหนื่อยอ่อน ความต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ รวมทั้งแนวคิดใหม่ๆ

5. ความต้องการทางด้านความรัก (The need for affection) คนทุกคนต้องการได้รับความรัก รวมทั้งการที่ ได้รับผลสำเร็จ ซึ่งในบางครั้งก็ เป็นสาเหตุมาจากความต้องการด้านนี้ อาจจะเรียกได้ว่าเป็นความต้องการทางด้านสังคม คือ ต้องการมีการร่วมกันแสดงความคิดเห็นประสบการณ์ความร่าเริง ความเศร้าโศก ถ้าหากความต้องการด้านนี้ไม่ได้รับการตอบสนองก็อาจเกิดอาการ 2 ด้าน คือ การถอนตัวออกจากกลุ่ม หรือมีลักษณะก้าวร้าว แสดงอาการเป็นศัตรู

6. ความต้องการได้รับการยอมรับ (The needs for recognition) มนุษย์ส่วนมากต้องการได้รับความรู้สึกที่ตัวเองมีคุณค่า ได้รับการยกย่องนับถือจากคนอื่น ในบางด้านของเขา ความต้องการทางด้านนี้ทำให้เขามีการรวมกลุ่มทางสังคม เป็นชุมชน สถาบันต่างๆ ทำให้เขาสามารถหาสถานภาพและความสนใจจากสมาชิกในกลุ่มได้ด้วย

1. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (มาสโลว์'s hierarchical theory of motivation)

มาสโลว์ เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นจำนวนมากสามารถอธิบายโดยใช้แนวโน้มของบุคคลในการค้นหาเป้าหมายที่จะทำให้ชีวิตของเขาได้รับความต้องการ ความปรารถนา และได้รับสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง เป็นความจริงที่จะกล่าว ว่ากระบวนการของแรงจูงใจเป็นหัวใจของทฤษฎีบุคลิกภาพของ มาสโลว์ โดยเขาเชื่อว่ามนุษย์เป็น “สัตว์ที่มีความต้องการ” (Wanting animal) และเป็น

การยากที่มนุษย์จะไปถึงขั้นของความพึงพอใจอย่างสมบูรณ์ ในทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ มาสโลว์ เมื่อบุคคลปรารถนาที่จะได้รับความพึงพอใจและเมื่อบุคคลได้รับความพึงพอใจในสิ่งหนึ่ง แล้ว ก็ยังคงเรียกร้องความพึงพอใจสิ่งอื่นๆ ต่อไป ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะของมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความต้องการจะได้รับสิ่งต่างๆ อยู่เสมอ มาสโลว์ กล่าวว่า ความปรารถนาของมนุษย์นั้นติดตัวมาแต่กำเนิดและความปรารถนาเหล่านี้จะเรียงลำดับขั้นของความปรารถนา ตั้งแต่ขั้นแรกไปสู่ความปรารถนาขั้นสูงขึ้นไปเป็นลำดับ

ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (The need-hierarchy conception of human motivation) มาสโลว์ เรียงลำดับความต้องการของมนุษย์จากขั้นต้นไปสู่ความต้องการขั้นต่อไปไว้เป็นลำดับดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs)
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs)
3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and love needs)
4. ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง (Esteem needs)
5. ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-actualization needs)

ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ มีการเรียงลำดับขั้นความต้องการที่อยู่ในขั้นต่ำสุด จะต้องได้รับความพึงพอใจเสียก่อนบุคคลจึงจะสามารถผ่านพ้นไปสู่ความต้องการที่อยู่ในขั้นสูงขึ้นตามลำดับดังนี้

1.1 ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่มีอำนาจมากที่สุดและสังเกตเห็นได้ชัดที่สุด จากความต้องการทั้งหมดเป็นความต้องการที่ช่วยการดำรงชีวิต ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำดื่ม ออกซิเจน การพักผ่อนนอนหลับ ความต้องการทางเพศ ความต้องการความอบอุ่น ตลอดจนความต้องการที่จะถูกกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัส แรงขับของร่างกายเหล่านี้ เกี่ยวข้องโดยตรงกับความอยู่รอดของร่างกายและของอินทรีย์ ความพึงพอใจที่ได้รับ ในขั้นนี้จะกระตุ้นให้เกิดความต้องการในขั้นที่สูงกว่าและถ้าบุคคลใดประสบความล้มเหลวที่จะสนองความต้องการพื้นฐานนี้ก็จะไม่ได้รับการกระตุ้น ให้เกิดความต้องการในระดับที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ถ้าความต้องการอย่างหนึ่งยังไม่ได้รับความพึงพอใจบุคคลก็จะอยู่ภายใต้ความต้องการนั้นตลอดไป ซึ่งทำให้ความต้องการอื่นๆ ไม่ปรากฏ หรือกลายเป็นความต้องการระดับรองลงไป เช่น คนที่อดอยากหิวโหยเป็นเวลานานจะไม่สามารถสร้างสรรค์สิ่งที่มีประโยชน์ต่อโลกได้ บุคคลเช่นนี้จะหมกมุ่นอยู่กับการจัดหาบางสิ่งบางอย่างเพื่อให้มีอาหารไว้รับประทานมาสโลว์ อธิบายต่อไปว่าบุคคลเหล่านี้จะมีความรู้สึกเป็นสุขอย่างเต็มที่เมื่อมีอาหารเพียงพอสำหรับเขาและจะไม่ต้องหาสิ่งอื่นได้อีก ก ชีวติของเขาบอกว่า เป็นเรื่องของ การรับประทาน สิ่งอื่นๆ นอกจากนี้ เสรีภาพ ความรัก ความรู้สึกต่อชุมชน การได้รับการยอมรับ และปรัชญาชีวิต บุคคลเช่นนี้ มีชีวิตอยู่เพื่อที่จะรับประทานเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ตัวอย่าง

ของการขาดแคลนอาหารมีผลต่อพฤติกรรม ได้มีการทดลองและการศึกษาชีวประวัติเพื่อแสดงว่าความต้องการทางด้านร่างกายเป็นเรื่องสำคัญที่จะเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ และได้พบผลว่าเกิดความเสียหายอย่างรุนแรงของพฤติกรรมซึ่งมีสาเหตุจากการขาดอาหารหรือน้ำติดต่อกันเป็นเวลานาน ตัวอย่างคือ เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ในค่ายนาซี ซึ่งเป็นที่กักขังเชลย เชลยเหล่านั้นจะละทิ้งมาตรฐานทางศีลธรรมและค่านิยมต่างๆ ที่เขาเคยยึดถือภายใต้สภาพการณ์ปกติ เช่น ขโมยอาหารของคนอื่น หรือใช้วิธีการต่างๆ ที่จะได้รับอาหารเพิ่มขึ้น อีกตัวอย่างหนึ่งในปี ค.ศ. 1970 เครื่องบินของสายการบินเปอรูเวียน ตกลงที่ฝั่งอ่าวอเมริกาใต้ผู้ที่รอดตายรวมทั้งพระนิกาย คาทอลิก อาศัยการมีชีวิตอยู่รอดโดยการกินซากศพของผู้ที่ตายจากเครื่องบินตก จากปรากฏการณ์นี้ชี้ให้เห็นว่า เมื่อมนุษย์เกิดความหิวขึ้น จะมีอิทธิพลเหนือระดับศีลธรรมจรรยา จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่ามนุษย์มีความต้องการทางด้านร่างกายเหนือความต้องการอื่นๆ และแรงผลักดันของความต้อการนี้ได้เกิดขึ้นกับบุคคลก่อนความต้องการอื่นๆ

1.2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับความพึงพอใจแล้วบุคคลก็จะพัฒนาการไปสู่ขั้นใหม่ต่อไป ซึ่งขั้นนี้เรียกว่าความต้องการความปลอดภัยหรือความรู้สึกมั่นคง (safety or security) มาสโลว์ กล่าวว่าความต้องการความปลอดภัยนี้จะสังเกตได้ง่ายในทารกและในเด็กเล็กๆ เนื่องจากทารกและเด็กเล็กๆ ต้องการความช่วยเหลือและต้องพึ่งพาศาสน์ผู้อื่น ตัวอย่าง ทารกจะรู้สึกกลัวเมื่อถูกทิ้งให้อยู่ตามลำพังหรือเมื่อเขาได้ยินเสียงดังๆ หรือเห็นแสงสว่างมาก ๆ แต่ประสบการณ์และการเรียนรู้จะทำให้ความรู้สึกกลัวหมดไป ดังคำพูดที่ว่า “ฉันไม่กลัวเสียงฟ้าร้องและฟ้าแลบอีกต่อไปแล้ว เพราะฉันรู้ธรรมชาติในการเกิดของมัน ” พลังความต้องการความปลอดภัยจะเห็นได้ชัดเจนเช่นกันเมื่อเด็กเกิดความเจ็บป่วย ตัวอย่างของเด็กที่ประสบอุบัติเหตุหกล้มก็รู้สึกกลัวและอาจแสดงออกด้วยอาการผื่นร้ายและความต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองและการให้กำลังใจ มาสโลว์ กล่าวเพิ่มเติมว่าพ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกอย่างไม่กดดันและตามใจมากจนเกินไปจะไม่ทำให้เด็กเกิด ความรู้สึกที่ได้รับการพึงพอใจจากความต้องการความปลอดภัย การให้นอน หรือให้กินไม่เป็นเวลาไม่เพียง แต่ทำให้เด็กสับสนเท่านั้นแต่ยังทำให้เด็กรู้สึกไม่มั่นคงในสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเขา สัมพันธภาพของพ่อแม่ที่ไม่ดีต่อกัน เช่น ทะเลาะกันทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน พ่อแม่แยกกันอยู่ หย่า ตายจากไป สภาพการณ์เหล่านี้ จะมีอิทธิพลต่อความรู้ที่ดีของเด็ก ทำให้เด็กรู้ว่าสิ่งแวดล้อมต่างๆ ไม่มั่นคง ไม่สามารถคาดการณ์ได้และนำไปสู่ความรู้สึกไม่ปลอดภัย ความต้องการความปลอดภัยจะยังมีอิทธิพลต่อบุคคลแม้ว่าจะผ่านพ้นวัยเด็กไปแล้ว แม้ในบุคคลที่ทำงานในฐานะเป็นผู้คุ้มครอง เช่น ผู้รักษาเงิน นักบัญชี หรือทำงานเกี่ยวกับการประกันต่างๆ และผู้ที่ทำหน้าที่ให้การรักษาพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้อื่น เช่น แพทย์ พยาบาล แม้กระทั่งคนชรา บุคคลทั้งหมดที่กล่าวมานี้ จะเฝ้าหาความปลอดภัยของผู้อื่น เช่น แพทย์ พยาบาล แม้กระทั่งคนชรา ศาสนาและ

ปรัชญาที่มนุษย์ยึดถือทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง เพราะทำให้บุคคลได้จัดระบบของตัวเองให้มีเหตุผล และวิถีทางที่ทำให้บุคคลรู้สึก “ปลอดภัย” ความต้องการความปลอดภัยในเรื่องอื่นๆ จะเกี่ยวข้องกับ การเผชิญกับสิ่งต่างๆ เหล่านี้ สงคราม อาชญากรรม น้ำท่วม แผ่นดินไหว การจลาจล ความสับสนไม่ เป็นระเบียบของสังคม และเหตุการณ์อื่นๆ ที่คล้ายคลึงกับสภาพเหล่านี้ มาสโลว์ ได้ให้ความคิดต่อไป ว่าอาการโรคประสาทในผู้ใหญ่ โดยเฉพาะโรคประสาทชนิดย้ำคิด-ย้ำทำ (obsessive-compulsive neurotic) เป็นลักษณะเด่นชัดของการค้นหาความรู้สึกปลอดภัย ผู้ป่วยโรคประสาทจะแสดงพฤติกรรม ว่าเขากำลังประสบเหตุการณ์ที่ร้ายกาจและกำลังมีอันตรายต่างๆ เขาจึงต้องการมีใครสักคนที่ปกป้อง ค้ำครองเขาและเป็นบุคคลที่มีความเข้มแข็งซึ่งเขาสามารถจะพึ่งพาอาศัยได้

1.3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love needs)
ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของเป็นความต้องการขั้นที่ 3 ความต้องการนี้จะเกิดขึ้นเมื่อ ความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคล ต้องการได้รับความรักและความเป็นเจ้าของโดยการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความสัมพันธ์ ภายในครอบครัวหรือกับผู้อื่น สมาชิกภายในกลุ่มจะเป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับบุคคล กล่าวคือ บุคคลจะรู้สึกเจ็บปวดมากเมื่อถูกทอดทิ้งไม่มีใครยอมรับ หรือถูกตัดออกจากสังคม ไม่มีเพื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อจำนวนเพื่อนๆ ญาติพี่น้อง สามีหรือภรรยา หรือลูกๆ ได้ลดน้อยลงไป นักเรียนที่ เข้าโรงเรียนที่ห่างไกลบ้านจะเกิดความต้องการเป็นเจ้าของอย่างยิ่ง และจะแสวงหาอย่างมากที่จะ ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน มาสโลว์ คัดค้านกลุ่ม فروยด์ ที่ว่าความรักเป็นผลมาจากการทดเทิด สัญชาตญาณทางเพศ (Sublimation) สำหรับ มาสโลว์ ความรักไม่ใช่สัญลักษณ์ของเรื่องเพศ (sex) เขาอธิบายว่า ความรักที่แท้จริงจะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่ดี ความสัมพันธ์ของความรักระหว่างคน 2 คน จะรวมถึงความรู้สึกนับถือซึ่งกันและกัน การยกย่องและความไว้วางใจแก่กัน นอกจากนี้ มาสโลว์ ยังย้ำว่าความต้องการความรักขอ คนจะเป็นความรักที่เป็นไปในลักษณะทั้งการรู้จักให้ความรักต่อ ผู้อื่นและรู้จักที่จะรับความรักจากผู้อื่น การได้รับความรักและได้รับการยอมรับจากผู้อื่นเป็นสิ่งที่ทำให้ บุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า บุคคลที่ขาดความรักก็จะรู้สึกว่าชีวิตไร้ค่ามีความรู้สึกอ้างว้าง และเคียดแค้น กล่าวโดยสรุป มาสโลว์ มีความเห็นว่าบุคคลต้องการความรักและความรู้สึกเป็นเจ้าของ และการขาดสิ่งนี้ มักจะเป็นสาเหตุให้เกิดความขุ่นเคืองใจและทำให้เกิดปัญหาการปรับตัวไม่ได้ และความยินดีในพฤติกรรม หรือความเจ็บป่วยทางด้านจิตใจในลักษณะต่างๆ สิ่งที่เราควรสังเกตประการหนึ่ง ก็คือมีบุคคลจำนวนมากที่มีความลำบากใจที่จะเปิดเผยตัวเองเมื่อมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกับ เพศตรงข้ามเนื่องจากกลัวว่าจะถูกปฏิเสธความรู้สึกเช่นนี้ มาสโลว์ กล่าวว่าสืบเนื่องมาจาก ประสบการณ์ในวัยเด็ก การได้รับความรักหรือการขาดความรักในวัยเด็ก ย่อมมีผลกับการเติบโตเป็น ผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะและการมีทัศนคติในเรื่องของความรัก มาสโลว์ เปรียบเทียบว่าความ ต้องการความรักก็เป็นเช่นเดียวกัน

1.4 ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง (Self-Esteem needs) เมื่อความต้องการได้รับความรักและการให้ความรักแก่ผู้อื่นเป็นไปอย่างมีเหตุผลและทำให้บุคคล เกิดความพึงพอใจแล้ว พลังผลักดันในขั้นที่ 3 ก็จะลดลงและมีความต้องการในขั้นต่อไปมาแทนที่ กล่าวคือมนุษย์ต้องการที่จะได้รับความนับถือยกย่องออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นความต้องการนับถือตนเอง (Self-respect) ส่วนลักษณะที่ 2 เป็นความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น (Esteem from others)

1.4.1 ความต้องการนับถือตนเอง (self-respect) หมายถึง ความต้องการมีอำนาจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความแข็งแรง มีความสามารถในตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นและมีความเป็นอิสระ ทุกคนต้องการที่จะรู้สึกว่าเขามีคุณค่าและมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในงานภารกิจต่างๆ และมีชีวิตที่เด่นดัง

1.4.2 ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น (Esteem from others) หมายถึง ความต้องการมีเกียรติยศ การได้รับยกย่อง ได้รับ การยอมรับ ได้รับ ความสนใจ มีสถานภาพ มีชื่อเสียง เป็นที่กล่าวขาน และเป็นที่ยอมรับยินดี มีความต้องการที่จะได้รับความยกย่องชมเชยในสิ่งที่เขากระทำ ซึ่งทำให้รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าว่าความสามารถของเขาได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง ก็เป็นเช่นเดียวกับธรรมชาติของลำดับขั้นในเรื่องความต้องการด้านแรงจูงใจตาม ทฤษฎีของ มาสโลว์ ในเรื่องอื่นๆ ที่เกิดขึ้นภายในจิตนั้นคือ บุคคลจะแสวงหาความต้องการได้รับการยกย่องก็เมื่อภายหลังจากความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของได้รับการตอบสนองของความพึงพอใจของเขาแล้ว และ มาสโลว์ กล่าวว่ามันเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ที่บุคคลจะย้อนกลับจากระดับขั้นความต้องการในขั้นที่ 4 กลับไปสู่ระดับขั้นที่ 3 อีกถ้าความต้องการระดับขั้นที่ 4 ซึ่งบุคคลได้รับไว้แล้วนั้นถูกกระทบกระเทือนหรือสูญสลายไปทันทีทันใด ดังตัวอย่างที่ มาสโลว์ นำมาอ้างคือ หญิงสาวคนหนึ่งซึ่งเธอคิดว่า การตอบสนองความต้องการความรักของเธอได้ดำเนินไปด้วยดี แล้วเธอจึงทุ่มเทและเอาใจใส่ในธุรกิจของเธอ และได้ประสบความสำเร็จเป็นนักธุรกิจที่มีชื่อเสียงและอย่างไม่คาดฝันสามีได้ละจากเธอไป ในเหตุการณ์เช่นนี้ปรากฏว่า เธอวางมือจากธุรกิจต่างๆ ในการที่จะส่งเสริมให้เธอได้รับความยกย่องนับถือ และหันมาให้ความสนใจที่จะเรียกร้องสามีให้กลับคืนมา ซึ่งการกระทำเช่นนี้ของเธอเป็นตัวอย่างของความต้องการความรัก ซึ่งครั้งหนึ่งเธอได้รับแล้ว และถ้าเธอได้รับความพึงพอใจในความรักโดยสามี หวนกลับคืนมา เธอก็จะกลับไปเกี่ยวข้องกับโลกธุรกิจอีกครั้งหนึ่ง ความพึงพอใจของความต้องการได้รับการยกย่องโดยทั่วไป เป็นความรู้สึกและทัศนคติของความเชื่อมั่นในตนเอง ความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า การมีพลังกำลัง การมีความสามารถและความรู้สึกว่ามีชีวิตอยู่อย่างมีประโยชน์และเป็นบุคคลที่มีความจำเป็นต่อโลก ในทางตรงกันข้ามการขาดความรู้สึกต่างๆ ดังกล่าวนี้ย่อมนำไปสู่ความรู้สึกและทัศนคติของปมด้อยและความรู้สึกไม่พอเพียง เกิดความรู้สึกอ่อนแอและช่วยเหลือตนเองไม่ได้ สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นการรับรู้ตนเองในทางนิเสธ (Negative) ซึ่งอาจก่อให้เกิดความรู้สึกขลาดกลัวและรู้สึกกลัว

ตนเองไม่มีประโยชน์และสิ้นหวังในสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของชีวิต และประเมินตนเองต่ำกว่าชีวิตความเป็นอยู่กับการได้รับการยกย่องและยอมรับจากผู้อื่นอย่างจริงจังมากกว่าการมีชื่อเสียงจากสถานภาพหรือการได้รับการประจบประแจงการได้รับความนับถือยกย่องเป็นผลมาจากความเพียรพยายามของบุคคล และความต้องการนี้อาจเกิดอันตรายขึ้นได้ถ้าบุคคลนั้นต้องการคำชมเชยจากผู้อื่นมากกว่าการยอมรับความจริงและเป็นที่ยอมรับกันว่าการได้รับความนับถือยกย่อง มีพื้นฐานจากการกระทำของบุคคลมากกว่าการควบคุมจากภายนอก

1.5 ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization needs) ถึงลำดับขั้นสุดท้าย ถ้าความต้องการลำดับขั้นก่อนๆ ได้ทำให้เกิดความพึงพอใจอย่างมีประสิทธิภาพ ความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงก็จะเกิดขึ้น มาสโลว์ อธิบายความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงว่าเป็นความปรารถนาในทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งบุคคลสามารถจะได้รับอย่างเหมาะสมบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในขั้นสูงสุดนี้จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในสิ่งที่ท้าทายความสามารถและศักยภาพของเขาและมีความปรารถนาที่จะปรับปรุงตนเอง พลังแรงขับของเขาจะกระทำพฤติกรรมตรงกับความสามารถของตน กล่าวโดยสรุปการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงเป็นความต้องการ อย่างหนึ่งของบุคคลที่จะบรรลุถึงจุดสูงสุดของศักยภาพ เช่น “นักดนตรีก็ต้องใช้ความสามารถทางด้านดนตรี ศิลปินก็ต้องวาดรูป กวีจะต้องเขียนโคลงกลอน ถ้าบุคคลเหล่านี้ได้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตนตั้งไว้ก็เชื่อได้ว่าเขาเหล่านั้นเป็นคนที่รู้จักตนเองอย่างแท้จริง” มาสโลว์ (1970: 46) ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงจะดำเนินไปอย่างง่ายหรือเป็นไปโดยอัตโนมัติ โดยความเป็นจริงแล้ว มาสโลว์ เชื่อว่าคนเรามักจะกลัวตัวเองในสิ่งเหล่านี้ “ด้านที่ดีที่สุดของเรา ความสามารถพิเศษ ของเรา สิ่งที่ดีงามที่สุดของเรา พลังความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์” มาสโลว์ (1962: 58) ความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงมิได้มีแต่เฉพาะในศิลปินเท่านั้น คนทั่วไป เช่น นักกีฬา นักเรียน หรือแม้แต่กรรมกรก็สามารถจะมีความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงได้ถ้าทุกคนสามารถทำ ในสิ่งที่ตนต้องการให้ดีที่สุด รูปแบบเฉพาะของการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงจะมีความแตกต่างอย่างกว้างขวางจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง กล่าวได้ว่าเป็นระดับความต้องการที่แสดงความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างยิ่งใหญ่ที่สุด มาสโลว์ ได้ยกตัวอย่างของความ ต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ในกรณีของนักศึกษาชื่อ มาร์ค ซึ่งเขาได้ศึกษาวิชาบุคลิกภาพเป็นระยะเวลายาวนานเพื่อเตรียมตัวเป็นนักจิตวิทยาคลินิก นักทฤษฎีคนอื่นๆ อาจจะอธิบายว่าทำไมเขาจึงเลือกอาชีพนี้ ตัวอย่าง เช่น ฟอรัย อาจกล่าวว่า มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับสิ่งที่เขาเก็บกด ความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องเพศ ตั้งแต่วัยเด็ก ขณะที่ แอดเลอร์ อาจมองว่าเป็นความพยายามเพื่อชดเชยความรู้สึกด้อยบางอย่างในวัยเด็ก สกินเนอร์ อาจมองว่า เป็นผลจากการถูกวางเงื่อนไขของชีวิตในอดีต ขณะที่ เบเนดิกตา ศึกษาความสัมพันธ์เรื่องนี้กับตัวแปรต่างๆ ทางการเรียนรู้ทางสังคม และ เคลลี อาจพิจารณาว่ามาร์ค มุ่งไปยังบุคคลที่เขาต้องการจะเป็นตัวอย่างที่มุ่งตรงไปสู่เป้าประสงค์ในอาชีพโดย

ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงและกรณีของ มาร์ค ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ถ้า Mark ได้ผ่านการเรียนวิชาจิตวิทยาจนครบหลักสูตรและได้เขียนวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาเอกและในที่สุ ดก็ได้รับปริญญาเอกทางจิตวิทยาคลินิก สิ่งที่จะต้องวิเคราะห์ มาร์คต่อไปก็คือ เมื่อเขาสำเร็จการศึกษาดังกล่าวแล้ว ถ้ามีบุคคลหนึ่งได้เสนองานให้เขาในตำแหน่งตำรวจสืบสวน ซึ่งงานในหน้าที่นี้ จะได้รับค่าตอบแทนอย่างสูงและได้รับผลประโยชน์พิเศษหลา ยๆ อย่างตลอดจนรับประกันการว่าจ้างและความมั่นคงสำหรับชีวิต เมื่อประสบเหตุการณ์เช่นนี้ Mark จะทำอย่างไร ถ้าคำตอบของเขาคือ “ตกลง” เขาก็จะย้อนกลับมาสู่ความต้องการระดับที่ 2 คือความต้องการความปลอดภัย สำหรับการวิเคราะห์ความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง มาสโลว์ กล่าวว่า “อะไรที่มนุษย์สามารถจะเป็นได้เขาจะต้องเป็นในสิ่งนั้น” เรื่องของ มาร์ค เป็นตัวอย่างง่ายๆ ว่า ถ้าเขาตกลงเป็นตำรวจสืบสวน เขาก็จะไม่มีโอกาสที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ทำไมทุกๆ คนจึงไม่สัมฤทธิ์ผลในการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Why can't all people achieve self-actualization) ตามความคิดของ มาสโลว์ ส่วนมากมนุษย์แม้จะไม่ใช้ทั้งหมดที่ต้องแสวงหาเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ภายในตน จากงานวิจัยของเขาทำให้ มาสโลว์ สรุปว่าการรู้ถึงศักยภาพของตนนั้นมาจากพลังตามธรรมชาติและจากความจำเป็นบังคับ ส่วนบุคคลที่มีพรสวรรค์มีจำนวนน้อยมากเพียง 1% ของประชากรที่ มาสโลว์ ประมาณ มาสโลว์ เชื่อว่าการนำศักยภาพของตนออกมาใช้ เป็นสิ่งที่ยากมาก บุคคลมักไม่รู้ว่ ตนเองมีความสามารถและไม่ทราบว่าศักยภาพนั้นจะได้รับการส่งเสริมได้อย่างไร มนุษย์ส่วนใหญ่ยังคงไม่มั่นใจในตัวเองหรือไม่มั่นใจในความสามารถของตนจึงทำให้หมดโอกาสเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง และยังมีสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มาบดบังพัฒนาการทางด้านความต้องการของบุคคลดังนี้ อิทธิพลของวัฒนธรรม ตัวอย่างหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นว่า

อิทธิพลของสังคมต่อการเข้าใจตนเอง คือแบบพิมพ์ของวัฒนธรรม (Cultural stereotype) ซึ่งกำหนดว่าลักษณะเช่นไรที่แสดงความเป็นชาย (Masculine) และลักษณะที่ไม่ใช่ความเป็นชาย เช่น จัดพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความเมตตากรุณา ความสุภาพและความอ่อนโยน สิ่งเหล่านี้วัฒนธรรมมีแนวโน้มที่จะพิจารณาว่า “ไม่ใช่ลักษณะของความเป็นชาย ” (Unmasculine) หรือความเชื่อถือของวัฒนธรรมด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นความเชื่อที่ไม่มีคุณค่า เช่น ยึดถือวาทะของผู้นับถืออยู่กับจิตวิทยาพัฒนาการของผู้หญิง เป็นต้น การพิจารณาจากเกณฑ์ต่างๆ ดังกล่าวนี้นี้เป็นเพียงการเข้าใจ “สภาพการณ์ที่ดี ” มากกว่าเป็นเกณฑ์ของการเข้าใจตนเองอย่าง แท้จริง ประการสุดท้าย มาสโลว์ ได้สรุปว่าการไม่เข้าใจตนเองอย่างแท้จริงเกิดจากความพยายามที่ไม่ถูกต้องของการแสวงหาความมั่นคงปลอดภัย เช่น การที่บุคคลสร้างความรู้สึกรู้สึกให้ผู้อื่นเกิดความพึงพอใจตนโดยพยายามหลีกเลี่ยงหรือขจัดข้อผิดพลาดต่างๆ ของตน บุคคลเช่นนี้จึงมีแนวโน้มที่จะพิทักษ์ความมั่นคงปลอดภัยของตน โดยแสดงพฤติกรรมในอดีตที่เคยประสบผลสำเร็จ แสวงหาความอบอุ่น และสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งลักษณะเช่นนี้ย่อมขัดขวางวิถีทางที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง

ทฤษฎีความต้องการตามแนวความคิดของเมอร์เรย์ (Murray)

เมอร์เรย์ มีความคิดเห็นว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่บุคคลได้สร้างขึ้นก่อให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ความต้องการนี้บางครั้งเกิดขึ้นเนื่องจากแรงกระตุ้นภายในของบุคคล และบางครั้งอาจเกิดความต้องการเนื่องจากสภาพสังคมก็ได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากสภาพทางร่างกายและสภาพทางจิตใจนั่นเอง ทฤษฎีความต้องการตามหลักการของเมอร์เรย์สามารถสรุปได้ดังนี้ (โยธิน ศันสนยุทธ. 2530: 36)

1. ความต้องการที่จะเอาชนะด้วยการแสดงออกความก้าวร้าว (Need for aggression) ความต้องการที่จะเอาชนะผู้อื่น เอาชนะต่อสิ่งขัดขวางทั้งปวงด้วยความรุนแรง มีการต่อสู้ การแก้แค้น การทำร้ายร่างกาย หรือฆ่าฟันกัน เช่น การพุดจากระทบกระแทกกับบุคคลที่ไม่ชอบกัน หรือมี ปัญหา กัน เป็นต้น

2. ความต้องการที่จะเอาชนะฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ (Need for counteraction) ความต้องการที่จะเอาชนะนี้เป็นความต้องการที่จะฟันฝ่าอุปสรรค ความล้มเหลวต่างๆ ด้วยการสร้างความพยายามขึ้นมา เช่น เมื่อได้รับคำดูถูกดูหมิ่น ผู้ได้รับจะเกิดความพอกเพียรพยายามเพื่อเอาชนะคำสบประมาทจนประสบความสำเร็จ เป็นต้น

3. ความต้องการที่จะยอมแพ้ (Need for abasement) ความต้องการชนิดนี้เป็นความต้องการที่จะยอมแพ้ ยอมรับผิด ยอมรับคำวิจารณ์ หรือยอมรับการถูกลงโทษ เช่น การเผาตัวตายเพื่อประท้วงระบบการปกครอง พันท่ายนรสิงห์ไม่ยอมรับอภัยโทษ ต้องการจะรับโทษตามกฎหมาย เป็นต้น

4. ความต้องการที่จะป้องกันตนเอง (Need for defendant) เป็นความต้องการที่จะป้องกันตนเองจากคำวิพากษ์วิจารณ์ การตำหนิติเตียน ซึ่งเป็นการป้องกันทางด้านจิตใจ พยายามหาเหตุผลมาอธิบายการกระทำของตน มีการป้องกันตนเองเพื่อให้พ้นผิดจากการกระทำต่างๆ เช่น ให้เหตุผลว่าสอบตกเพราะครูสอนไม่ดี ครู อาจารย์ที่ไม่มีวิญญานครู ขี้เกียจอบรมสั่งสอนศิษย์ หรือประเภท "รำไม่ดีโทษปี่โทษกลอง"

5. ความต้องการเป็นอิสระ (Need for autonomy) ความต้องการชนิดนี้เป็นความต้องการที่ปรารถนาจะเป็นอิสระจากสิ่งกดขี่ทั้งปวง ต้องการที่จะต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเป็นตัวของตัวเอง

6. ความต้องการความสำเร็จ (Need for achievement) คือ ความต้องการที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ที่ยากลำบากให้ประสบความสำเร็จจากการศึกษาพบว่า เพศชายจะมีระดับความต้องการความสำเร็จมากกว่าเพศหญิง

7. ความต้องการสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่น (Need for affiliation) เป็นความต้องการที่จะทำให้อื่นรักใคร่ ต้องการรู้จักหรือมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ต้องการเอาอกเอาใจ มีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง พยายามสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลอื่น

8. ความต้องการความสนุกสนาน (Need for play) เป็นความต้องการที่จะแสดง ความสนุกสนาน ต้องการหัวเราะเพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดมีการสร้างหรือเล่าเรื่องตลกขบขัน เช่น มีการพักผ่อนหย่อนใจมีส่วนร่วมในเกมกีฬา เป็นต้น

9. ความต้องการแยกตนเองออกจากผู้อื่น (Need for rejection) บุคคลมักจะมี ความปรารถนาในการที่จะแยกตนเองออกจากผู้อื่น ไม่มีความรู้สึกยินดีในร้ายกับบุคคลอื่น ต้องการเมินเฉยจากผู้อื่น ไม่สนใจผู้อื่น

10. ความต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น (Need for succedanea) ความต้องการประเภทนี้จะเป็นความต้องการให้บุคคลอื่นมีความสนใจ เห็นอกเห็นใจมีความสงสารในตนเอง ต้องการได้รับความช่วยเหลือ การดูแล ให้คำแนะนำดูแลจากบุคคลอื่นนั่นเอง

11. ความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือต่อบุคคลอื่น (Need for nurture) เป็นความต้องการที่จะเข้าร่วมในการทำกิจกรรมในการทำกิจกรรมกับบุคคลอื่น โดยการให้ความช่วยเหลือให้บุคคลอื่น พ้นจากภัยอันตรายต่างๆ

12. ความต้องการที่จะสร้างความประทับใจให้กับผู้อื่น (Need for exhibition) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นได้เห็น ได้ยินเกี่ยวกับเรื่องราวของตนเอง ต้องการให้ผู้อื่นมีความสนใจ สนุกสนาน แปลกใจ หรือตกใจในเรื่องราวของตนเอง เช่น เล่าเรื่องตลกขบขัน ให้บุคคลอื่นฟังเพื่อบุคคลอื่นจะเกิดความประทับใจในตนเอง เป็นต้น

13. ความต้องการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น (Need for dominance) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นมีการกระทำตามคำสั่งหรือความคิด ความต้องการของตน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีอิทธิพลเหนือกว่าบุคคลอื่น

14. ความต้องการที่จะยอมรับนับถือผู้อื่นว่า (Need for deference) เป็นความต้องการที่ยอมรับนับถือผู้อื่นที่อาวุโสกว่าด้วยความยินดี รวมทั้งนิยมชมชื่นในบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือกับบุคคลดังกล่าวด้วยความยินดี

15. ความต้องการหลีกเลี่ยงความรู้สึกล้มเหลว (Need for avoidance of inferiority) ความต้องการจะหลีกเลี่ยงให้พ้นจากความอับอายทั้งหลาย ต้องการหลีกเลี่ยงการดูถูก หรือการกระทำต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความละอายใจ รู้สึกอับอายล้มเหลว พ่ายแพ้

16. ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากอันตราย (Need for avoidance harm) ความต้องการนี้เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางด้านร่างกาย ต้องการได้รับความปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง

17. ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากการถูกตำหนิหรือถูกลงโทษ (Need for avoidance of blame) เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงการลงโทษด้วยการคล้อยตามกลุ่ม หรือยอมนับคำสั่งหรือปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของกลุ่มกฎเกณฑ์เพราะกลัวถูกลงโทษ

18. ความต้องการความเป็นระเบียบเรียบร้อย (Need for orderliness) เป็นความต้องการที่จะจัดสิ่งของต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความประณีต งดงาม

19. ความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียง เป็นความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียงของตนที่มีอยู่ไว้จนสุดความสามารถ เช่น การไม่ยอมขโมย แม้ว่าตนเองจะหิว หรือไม่ยอมทำความผิด ไม่คดโกงผู้ใดเพื่อชื่อเสียงวงศ์ตระกูล เป็นต้น

20. ความต้องการให้ตนเองมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น (Need for contrariness) เป็นความต้องการที่อยากจะเด่น น่าสมั้ย ไม่เหมือนใคร

แนวคิดและทฤษฎีของนันทนาการ

ความหมายของนันทนาการ

นันทนาการ เป็นคำมาจากคำเดิมว่า "สันทนาการ" ซึ่งพระยาอนุมานราชธนหรือ เสถียร โกเศศ ได้บัญญัติไว้เมื่อปี พ.ศ.2507 และตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า "Recreation" มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของนันทนาการไว้หลากหลาย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ รหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของนันทนาการไว้ ดังนี้ (จันทร์ ผ่องศรี. 2525: 14-15) อ้างจาก

จอห์น ฟินเลย์ (John Finley. n.d.) กล่าวว่า นันทนาการมีความหมายรวมถึง การเล่น การแสดงออกในกิจกรรม การเล่นกีฬา การฟังและการเล่นดนตรี การเล่นละคร รวมไปถึงกิจกรรมต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดความพอใจ สร้างสรรค์ให้เกิดความสุขและความยินดีในชีวิต

ชาลส์ เค ไบรท์บิล (Charles K. Brightbill. n.d.) กล่าวว่า นันทนาการ คือ กิจกรรมที่บุคคลเข้าร่วมด้วยความสมัครใจในเวลาว่างด้วยความพอใจ ด้วยความยินดี โดยมีแรงจูงใจเป็นพื้นฐาน

นูเมเยอร์ (Neumeyer. n.d.) กล่าวว่า นันทนาการนั้นเน้นในเรื่องกิจกรรมที่บุคคลหรือกลุ่มคนแสวงหาความสนุกเพลิดเพลินในเวลาว่าง การกระทำนั้นเป็นอิสระและได้รับความสุขจากการกระทำ

จรินทร์ ธาณิรัตน์ (2532: 18) กล่าวว่า นันทนาการนั้นเน้นเรื่องกิจกรรมการกระทำในยามว่าง โดยใช้ความสมัครใจเป็นหลัก ไม่มีการบังคับ และได้รับความพึงพอใจ เพลิดเพลินใจจากกิจกรรมเป็นหลักสำคัญ

บรรจง คนะวรรณ (2532: 31) กล่าวว่า นันทนาการ หมายถึง การเข้าร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งในช่วงที่มีเวลาว่างจากงานประจำ หรือการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่ตนเองมีความสนใจในขณะมีเวลาว่าง เพื่อเพิ่มพูนทักษะประสบการณ์ และการเข้าทำกิจกรรมนั้น ก็เป็นไปด้วยความสมัครใจ เป็นการทำงานที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือสร้างสรรค์งานขึ้นมาใหม่หรือเป็นการเข้าร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อลดเวลาว่างที่ตัวเองมีอยู่ให้น้อยลง เป็นการลดความเครียดทั้ง ทางร่างกาย และทางอารมณ์ให้หมดหรือลดลงไป กลับเป็นคนใหม่ที่มีพลัง มีความสดชื่นที่เต็มไปด้วยพลัง พร้อมจะทำงานหรือเผชิญโชคต่อไป

ฟอง เกิดแก้ว (2532: 14) กล่าวว่า นันทนาการเป็นกิจกรรมที่มีความใกล้ชิดกับการพลศึกษา มาก สามารถพัฒนาบุคคลที่เล่นนันทนาการ ให้เป็นบุคคลที่มีสุขภาพกายและจิตใจดี มีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เพราะเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานผ่อนคลายความตึงเครียดทั้งตนเองและเพื่อนร่วมงานหรือร่วมกิจกรรม

กำโชค เผือกสุวรรณ (2538: 12) กล่าวว่า นันทนาการ เป็นกระบวนการของการจัดการกิจกรรมให้กับผู้ร่วมกิจกรรมได้ความสุข ความสนุกสนานพัฒนาอารมณ์ สังคม สติปัญญา และร่างกายได้ ทั้งนี้ต้องมีกิจกรรมเป็นสิ่งกระตุ้นหรือเครื่องมือ และต้องเน้นกิจกรรมที่ไม่ทำลายสุขภาพ ไม่ผิดศีลธรรม จัดในเวลาโอกาสที่ทุกคนมีเวลาว่างโดยแท้จริง

สาลี ปาลกะวงศ์ (2540: 9) นันทนาการ คือ กิจกรรมต่างๆ ที่สร้างความสัมพันธ์กับสภาวะหรือสภาพแวดล้อมนั้นๆ แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความสนใจและประสบการณ์ของแต่ละคนนันทนาการเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงออกซึ่งความพึงพอใจตามความต้องการ จึงควรมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งหลาย อารมณ์ สังคม และสติ ปัญญา นอกจากนี้ นันทนาการควรเป็นกิจกรรมอาสาสมัครที่บุคคลสามารถร่วมได้โดยไม่มีการบังคับ ก่อให้เกิดความพอใจในเวลาว่าง

พนมศักดิ์ สวัสดิ์พงษ์ (2544: 22) นันทนาการเป็นวิถีชีวิตแห่งความสุขและก็เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของเรา ผลที่ได้รับจากการนันทนาการคือพลังแห่งความสุข ซึ่งจะเป็นปฏิปักษ์กับความเครียด ความทุกข์ ความกังวล หรือความเศร้าหมองทุกประการ แต่ความสามารถทางนันทนาการต้องมีการปลูกฝัง สร้าง และสะสมจึงเกิดขึ้นได้จากกระบวนการกิจกรรม

สมบัติ กาญจนกิจ (2542: 16-17) ได้ให้ความหมาย ดังนี้

1. นันทนาการ หมายถึง การทำให้ชีวิตสดชื่น โดยการเสริมสร้างพลังงานขึ้นมาใหม่ หลังจากที่ร่างกายใช้พลังงานแล้วเกิดเป็นความเหนื่อยเมื่อยล้าทางร่างกาย จิตใจและทางสมอง เมื่อบุคคลเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการจะช่วยขจัด หรือผ่อนคลายความเหนื่อยเมื่อยล้าทางด้านร่างกายและจิตใจ ในความหมายนี้ นันทนาการจึงเป็นการตอบสนองความต้องการทางกายและจิตใจของบุคคลได้อย่างแท้จริง

2. นันทนาการ หมายถึง กิจกรรม (Activities) ต่างๆ ที่บุคคลเข้าร่วมในช่วงเวลาว่าง โดยไม่มีการบังคับหรือเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ มีผลก่อให้เกิดการพัฒนาอารมณ์สุข สนุกสนานหรือ ความสุขสงบ และกิจกรรมนั้นๆ จะต้องเป็นกิจกรรมที่สังคมยอมรับ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เช่น กิจกรรมศิลปหัตถกรรม การอ่าน- เขียน กิจกรรมอาสาสมัคร ศิลปวัฒนธรรม งานอดิเรก เกม กีฬา การละคร ดนตรี กิจกรรมเข้าจังหวะ และนันทนาการกลางแจ้งนอกเมือง

3. นันทนาการ หมายถึง กระบวนการ (Process) หรือประสบการณ์ที่บุคคลได้รับโดยอาศัยกิจกรรมนันทนาการในช่วงเวลาว่างเป็นสื่อ ก่อให้เกิดการพัฒนาหรือความเจริญงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของบุคคล

4. นันทนาการ หมายถึง เสถียรภาพทางสังคม หรือแหล่งศูนย์กลางของสังคม เพื่อให้บุคคลหรือสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการแล้วก่อให้เกิดความเจริญงอกงามทางร่างกายและพัฒนาทางด้านอารมณ์ จิตใจและสังคม ซึ่งโดยปกติรัฐมีหน้าที่จัดแหล่งนันทนาการในรูปแบบต่างๆ เช่น สวนสาธารณะในเมือง สวนหย่อม ศูนย์เยาวชน ห้องสมุดสำหรับประชาชน ดนตรีสำหรับประชาชน สวนอุทยานและอุทยานแห่งชาติ

กล่าวโดยสรุป นันทนาการ (Recreation) หมายถึง กิจกรรมที่ทำในเวลาว่างจากงานประจำ โดยไม่มีการบังคับ ทำด้วยความสมัครใจ ตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เพื่อลดความเครียดทำให้เกิดความสนุกสนาน ร่าเริงและเกิดพัฒนาทางกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมต่างๆ นี้จะต้องไม่ผิดกฎหมาย วัฒนธรรม และประเพณี โดยกิจกรรมนันทนาการนี้จะช่วยปรับความสมดุลให้เข้ากับคุณภาพชีวิต

จุดมุ่งหมายของกิจกรรมนันทนาการ

สำนักงานพัฒนาการกีฬา และนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

1. เพื่อพัฒนาอารมณ์ กิจกรรมนันทนาการเป็นกระบวนการเสริมสร้าง และพัฒนาอารมณ์ของบุคคลและชุมชน โดยอาศัยกิจกรรมต่างๆ เป็นสื่อกลางในช่วงเวลาว่าง หรือเวลาอิสระ การเข้าร่วมกิจกรรมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจและกิจกรรมนั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่สังคมยอมรับ สามารถก่อให้เกิดความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน

2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ กิจกรรมนันทนาการ ช่วยสร้างประสบการณ์ใหม่ให้แก่ผู้ร่วมกิจกรรม ทั้งนี้เพราะความหลากหลายกิจกรรม เช่น การท่องเที่ยว ทักษะศึกษา การเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ในสถานที่และทรัพยากรท่องเที่ยว ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และพื้นฐานเดิมของบุคคลหรือชุมชน

3. เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ กิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ หรือกิจกรรมบางอย่างที่เคยเข้าร่วมมาแล้ว แต่ผู้เข้าร่วมอยากสร้างความประทับใจ หรือความทรงจำเดิม ก็จะเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ทั้งสิ้น

4. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม กิจกรรมนันทนาการ จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลและชุมชน ฝึกให้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนด้วยความสนใจและสมัครใจ ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม รู้จักสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบต่อนตนเองและผู้อื่นในฐานะองค์ของสังคม

5. เพื่อส่งเสริมการแสดงออก กิจกรรมนันทนาการหลายประเภท เป็นการส่งเสริมให้บุคคลได้แสดงออกทางด้านความรู้สึกนึกคิด สร้างสรรค์ การระบายอารมณ์ การเลียนแบบสถานการณ์ หรือพฤติกรรมต่างๆ ทำให้สามารถเรียนรู้และรู้จักตนเองมากขึ้น สร้างความมั่นใจ ความเข้าใจ และการควบคุมตนเอง

6. เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต กิจกรรมนันทนาการเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาอารมณ์ สุขภาพและความสามารถของบุคคล สุขภาพและสมรรถภาพทางกายและจิตใจ ความสมดุลทางกาย และจิต สิ่งเหล่านี้จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ของสังคมทุกเพศและวัย นอกจากนี้ ยังช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มประชากรทุกกลุ่มด้วย

7. เพื่อส่งเสริมความเป็นมนุษยชาติ กิจกรรมนันทนาการจะช่วยส่งเสริมพฤติกรรม และพัฒนาความเจริญงอกงามของบุคคลทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตใจของคนทุกคนทุกเพศ ทุกวัย ตามความสนใจและความต้องการของบุคคล เช่น การจัดกิจกรรมนันทนาการนานาชาติ ได้แก่ มหกรรมกีฬาโอลิมปิก จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีและมิตรภาพของมวลมนุษยชาติ

8. เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี กิจกรรมนันทนาการเป็นการให้การศึกษาแก่เยาวชนในด้านการช่วยเหลือตนเอง รู้จักสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย และการปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มและสังคมได้เป็นอย่างดี เป็นการพัฒนาบทบาทของการเป็นพลเมืองดี ไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ ส่งผลให้สังคมอบอุ่นและเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต

นันทนาการเป็นเรื่องการแสดงออกด้วยการเข้าร่วมกิจกรรม มาตามความสมัครใจ เพื่อหวังความสุขที่จะได้รับ เป็นกิจกรรมที่สังคมยอมรับ นอกจากจะช่วยส่งเสริมสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจแล้ว ยังส่งผลถึงการเข้าหมู่คณะได้เป็นอย่างดีโดยอาศัยกิจกรรมเป็นสื่อ นันทนาการจึงนับว่ามีบทบาทต่อการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ผู้เข้าร่วมตามความมุ่งหมายที่วางไว้

ความมุ่งหมายของนันทนาการที่ โดนัลด์ ซี ไวส์คอปฟ์ (Donal C. Weiskopf. 1975: 10-11) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ การแนะนำนันทนาการและเวลาว่าง (A Guide to Recreation and Leisure) ดังนี้

1. เพื่อความพึงพอใจในความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Satisfying basic human needs) มนุษย์เรามีความต้องการตามธรรมชาติจากปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ศักดิ์ และยา รักษาโรค ซึ่งถือว่าเป็น ปัจจัยพื้นฐาน และเพื่อการดำรงชีวิตให้มีความสุข มนุษย์จึงได้ชวนชวายหา กิจกรรมต่างๆเพิ่มเติม กิจกรรมนันทนาการเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สร้างความพึงพอใจ ให้กับมนุษย์ในเรื่อง ดังต่อไปนี้

2. เพื่อความพึงพอใจใน ความต้องการในความสำเร็จ การที่คนเรากระทำกิจกรรมใดก็ตาม เมื่อเกิดความสำเร็จจะเกิดความพึงพอใจและดีใจ ไม่ว่ากิจกรรมนั้นจะมีคุณค่ามากน้อยเพียงใดก็ตาม จะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมีความภาคภูมิใจและคิดเสมอว่าตน เองต้องทำได้ในกิจกรรมต่อไป นันทนาการจะเป็นสื่อของความสำเร็จในการมุ่งมั่นของผู้เข้าร่วม

3. เพื่อความพึงพอใจในความต้องการด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นันทนาการเป็นกิจกรรมที่ ผู้เข้าร่วมสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจได้ เช่น งานอดิเรก งานค้า น ศิลปหัตถกรรมการจัดสวนต่างๆ จะช่วยสร้างความมั่นคงต่อตนเองและครอบครัวได้เป็นอย่างดี ด้วยการนำผลพลอยได้จากงานนันทนาการนั้นๆ เปลี่ยนค่าเป็นเงินโดยไม่ยาก

4. เพื่อความพึงพอใจใน ต้องการด้านความรัก มนุษย์ทุกคนต้องการความรักความอบอุ่นทั้ง จากพ่อ แม่ ครู อาจารย์ และ เพื่อนๆ เมื่อตนเองได้รับความรักจากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ จะ ทำให้เกิดความอบอุ่นทางใจและมีน้ำใจที่จะแสดงออกกับเพื่อนร่วมงาน ชีวิตจะมีความสุขตามความ ต้องการ

5. เพื่อความพึงพอใจใน ความต้องการความปลอดภัย ทุกชีวิตมีความต้องการเรื่องความปลอดภัยทั้งภัยที่เกิดจากธรรมชาติและภัยรอบๆ ตัว นอกจากความปลอดภัยที่เกิดขึ้นกับตนเองแล้วยัง รวมถึงความปลอดภัยกับครอบครัว เพื่อน และทุกๆ คนที่ร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ทั้งร่างกายและจิตใจ (Promotion title health)

ความสำคัญของนันทนาการ

นันทนาการเป็นปัจจัยที่สำคัญของทุกชีวิต อันจะนำมาซึ่งความสุข ความพอใจ ความหรูหรา ร่าเริงและก่อให้เกิดความมานะพยายามที่จะแสวงหาสรรพสิ่งมากมายแก่ชีวิต (จรินทร์ ธานีรัตน์ . 2528: 59)

พระพงศ์ บุญศิริ (2542: 39) ให้ความหมายของความสำคัญของกิจกรรมนันทนาการว่าเป็น กิจกรรม มีหลายรูปแบบ ไม่จำกัดเวลา เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ อาสาเข้าร่วมอย่างเต็มใจใช้เป็น กิจกรรมเพื่อการบำบัดทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นสิ่งซึ่งเป็นคนละ มีจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของ นันทนาการให้มีความสุข สนุกสนาน ลดปัญหาเด็กเกเร ส่งเสริมการเป็นพลเมืองดี ใช้พักผ่อนผู้ป่วย ยสร้าง ความสามัคคีในกลุ่มและความรู้สึกอนุรักษ์ธรรมชาติ

สมบัติ กาญจนกิจ (2542: 52-53) ได้กล่าวว่า นันทนาการเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะว่าวิถีการดำเนินชีวิตของคนเรานั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจนเป็นผลให้ต้องมีปัจจัยที่หาเพิ่มเติมจากปัจจัยสี่ประการ ได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ ยารักษาโรคและอาหาร ปัจจัยที่หานี้ก็คือ การพักผ่อนหรือกิจกรรมนันทนาการ จากการเปลี่ยนแปลงนี้เอง ทำให้นันทนาการเริ่มมีบทบาท และมีความสำคัญต่อสังคมมนุษย์เป็นอย่างมาก ซึ่งในส่วนต่อไปนี้จะกล่าวถึงความสำคัญของนันทนาการว่ามีความสำคัญต่อส่วนใดบ้างดังต่อไปนี้คือ

1. ประชากรในสังคม นันทนาการเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ดังนั้นนันทนาการจึงมีความสำคัญต่อประชากรในสังคมอย่างยิ่ง

2. ครอบครัวได้จัดได้ว่าเป็นสังคมหน่วยย่อยที่เล็กที่สุดซึ่งในปัจจุบันนี้สัมพันธภาพของสมาชิกภายในครอบครัวไม่ค่อยแน่นแฟ้นเหมือนสมัยก่อนๆ เพราะว่าทุกคนต่างมีความจำเป็นในการทำมาหากินสภาพแวดล้อมที่ต้องแข่งขันทั้งกับเวลาและแข่งกับคนอื่นๆ ทำให้สมาชิกในครอบครัวไม่ค่อยมีโอกาสนั่งได้พบปะกันมากนัก ดังนั้นกิจกรรมนันทนาการ จะเป็นสื่อสำคัญที่จะช่วยสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว นอกจากนี้กิจกรรมนันทนาการยังช่วยลดปัญหาการใช้เวลาว่างให้กับสมาชิกในครอบครัวด้วยเป็นผลทำให้ผู้นำของครอบครัวได้ทำบทบาทของตัวเองได้ดีขึ้น

3. ชุมชน นันทนาการช่วยพัฒนาชุมชนให้มีความสมบูรณ์ในหลายๆ ด้านด้วยกันดังนี้

3.1 ช่วยสร้างคนให้เป็นสมาชิกที่ดีมีเหตุผล เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความขยันขันแข็ง ทั้งนี้เพราะกิจกรรมนันทนาการช่วยให้การเสริมสร้างสมาชิกที่ดีให้กับชุมชน เพราะว่าพวกเขาเหล่านั้นได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในกา รร่วมกิจกรรมนันทนาการ และในกิจกรรมนันทนาการบางประเภท เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ จะช่วยให้สมาชิกในสังคมรู้จักเสียสละ และช่วยเหลือผู้อื่น

3.2 ลดปัญหาอาชญากรรม ในชุมชนที่สงบสุขย่อมไม่มีปัญหา อาชญากรรม ถ้าหากเราพิจารณาถึงปัญหาอาชญากรรมแล้วจะพบว่าสาเหตุที่สำคัญอันหนึ่งคือ การปล่อยให้คนบางประเภท โดยเฉพาะวัยรุ่นอยู่นิ่งๆ มากเกินไปจนทำให้เกิดการหมกมุ่นอยู่กับอบายมุขและประพฤติดันก่อน อาชญากรรมดังกล่าว ดังนั้น ถ้าหากในชุมชนมีโปรแกรมนันทนาการให้กับบุคคลเหล่านี้นี้ก็จะช่วยลดปัญหาอาชญากรรมได้

3.3 ช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี ทั้งนี้เพราะว่านันทนาการนั้นจะครอบคลุมไปถึงเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมให้สวยงาม เป็นการป้องกันปัญหาลดมลภาวะได้อีกทางหนึ่งด้วย การจัดสวนหย่อมก็ดีหรือการจัดสวนดอกไม้ประดับก็ช่วยรักษาความสมดุลทางธรรมชาติได้เป็นอย่างดี ดังนั้นถ้าหากชุมชนใดก็ตามขาดกิจกรรมนันทนาการหรือมิได้มีการวางแผนนันทนาการไว้ก็อาจจะมีปัญหาทางด้านมลภาวะได้

4. ประเทศชาตินั้นนันทนาการ มีความสำคัญต่อประเทศชาติเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะว่า กิจกรรมนันทนาการจะช่วยลดปัญหาความประพฤติของประชาชนลงได้อย่างมากจนอาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมนันทนาการจะช่วยสร้างความสงบสุขภายในได้เป็นอย่างดี เพราะเมื่อคนในชาติได้เล่นได้ออกกำลังกายก็ทำให้มีสุขภาพดีทำให้รัฐบาลไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และเมื่อคนมีสุขภาพดีได้มีโอกาสผ่อนคลายความตึงเครียดจะส่งผลให้มี สุขภาพจิตใจดี ไม่โกรธ หรืออาฆาตแค้น ย่อมทำให้การทะเลาะวิวาทไม่เกิดขึ้นในสังคม

เอนก หงษ์ทองคำ (2542: 4-5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนันทนาการไว้ดังนี้ ความสำคัญต่อบุคคล นันทนาการมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิตคนเรา นันทนาการเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันนอกเหนือจากการทำงานและกิจวัตรประจำวันแล้วคนเราต้องการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อน เพื่อคลายความเครียดทางกาย ทางอารมณ์ เพื่อความพึงพอใจและเสริมสร้างนันทนาการ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กิจกรรมนันทนาการมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์โดยสิ้นเชิง ซึ่งกล่าวได้ว่ากิจกรรมนันทนาการเป็นส่วนหนึ่งที่ผสมกลมกลืนเข้ากับชีวิตมนุษย์ได้อย่างลงตัว และยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จำทำให้มนุษย์พัฒนาทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ลดปัญหาต่างในสังคมซึ่งจะก่อเกิดความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันใน ครอบครัว สังคม และประเทศชาติต่อไป

ประเภทของกิจกรรมนันทนาการ

กิจกรรมนันทนาการมักเกิดขึ้นในช่วง สุดสัปดาห์ และวันหยุด ประกอบด้วย ดนตรี การเต้นรำ กีฬา งานอดิเรก เกม และการท่องเที่ยว การดูโทรทัศน์ และฟังเพลง เป็นรูปแบบสามัญของนันทนาการ ความเป็นเอกลักษณ์ของนันทนาการ ดังนี้

1. ไม่เป็นงานอาชีพ
2. ไม่เป็นอบายมุข
3. ไม่มีผลตอบแทน
4. ไม่มีใครบังคับให้ร่วมกิจกรรม

กิจกรรมนันทนาการเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ทั้งนี้เพราะว่ากิจกรรมเป็นสื่อที่จะช่วยพัฒนาความเจริญเติบโตทางด้านต่างๆ เช่น ทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและจิตใจของประชาชน กิจกรรมนันทนาการส่งเสริมให้บุคคลและสังคมได้มีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมของกลุ่มที่มีความสนใจ หรือความต้องการ ร่วมกันส่งผลต่อการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ การเป็นส่วนหนึ่งของทีม นอกจากนี้กิจกรรมนันทนาการยังช่วยส่งเสริมการสร้างประสบการณ์ชีวิตประสบการณ์ใหม่ เพื่อการศึกษากิจกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนันทนาการแบ่งออกเป็น 15 หมวดหมู่ ดังต่อไปนี้ (สมบัติ กาญจนกิจ. 2535: 101-122)

1. กิจกรรมนันทนาการ เกม กีฬา และกีฬาเพื่อการแข่งขัน

กิจกรรมประเภทเกมนั้น มีความหลากหลายในรูปแบบต่างๆ เช่น เกมเบ็ดเตล็ด เกมนำไปสู่กีฬาใหญ่ เกมประกวด เกมสร้างสรรค์ เกมกลุ่มสัมพันธ์ เกมพัฒนาสติปัญญา เกมส่งเสริมคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม เกมการละเล่นพื้นเมือง เป็นต้น

กิจกรรมเกมกีฬา แบ่งออกเป็น 6 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. กิจกรรมเกม เป็นกีฬาขั้นพื้นฐาน เช่น กรีฑา ยิมนาสติก ฟุตบอล
2. กีฬาประเภทเดี่ยว ประเภทคู่ เช่น กีฬายิงธนู โบว์ลิง ยิงปืน จักรยาน แข่งเรือ ตกปลา ไต่เขา เดินทางไกล ดำน้ำ กระดาน้ำ กรีฑา ว่ายน้ำ เป็นต้น
3. กีฬาประเภททีม กีฬาประเภททีมกำลังได้รับความนิยมสูง ทั้งนี้เพราะว่ากีฬาทีมช่วยส่งเสริมคุณค่าทางสังคม เช่น ความสามัคคี มนุษย์สัมพันธ์ การรวมกลุ่ม เป็นสมาชิกของกลุ่ม การแสดงออกในการมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ ตัวอย่างของกีฬาทีม ได้แก่ กีฬาฟุตบอล บาสเกตบอล วอลเลย์บอล
4. กีฬาสำหรับสตรีและเด็ก เป็นการจัดกิจกรรมกีฬาเพื่อส่งเสริม ให้สตรีมีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬามากขึ้น เช่น กีฬาเนตบอล บาสเกตบอล ฟุตบอล ยูโด คาราเต้ วังมาราธอน กรีฑา ว่ายน้ำ วอลเลย์บอล เป็นต้น
5. กีฬานันทนาการ หมายถึง กีฬามวลชน(Mass sport) หรือกีฬาที่นิยมเล่นทั้งชายและหญิง วัยเด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ รวมถึงกีฬาเพื่อกลุ่มประชากรพิเศษ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเล่นกีฬายามว่าง และส่งเสริมคุณค่าการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีได้มุ่งไปสู่สัมฤทธิ์ กีฬานันทนาการ ได้แก่ กีฬาสากล เช่น กอล์ฟ เทนนิส วอลเลย์บอล วัง-เดิน เพื่อสุขภาพ ตลอดจนกีฬาประเภทเสี่ยงอันตราย ทำทวยความสามัคคี เช่น แข่งรถ แข่งเรือ แข่งมอเตอร์ไซด์ กีฬาประดาน้ำและดำน้ำ กีฬาประเภทกระโดดร่มชูชีพ เครื่องร่อน ไต่เขา กีฬาทดสอบสมรรถภาพ เป็นต้น
6. กีฬาเพื่อการแข่งขัน หมายถึง กีฬาที่เน้นเรื่องทักษะกีฬาเพื่อแสดงความเป็นเลิศในเชิงกีฬา ถ้ามีการเล่นที่ฝึกหัดฝึกซ้อมกันอย่างต่อเนื่อง โดยหวังผลประโยชน์ก็เป็นกีฬาอาชีพ กีฬาประเภทนี้ในแง่ของนันทนาการเป็นกีฬาสำหรับผู้ชม เป็นการบันเทิงอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยสร้างเสริมประสบการณ์การพัฒนาทางด้านอารมณ์ การมีส่วนร่วมของกลุ่ม การเชียร์หรือเป็นส่วนหนึ่งของทีม การพักผ่อนหย่อนใจ สำหรับกีฬาอาชีพและเพื่อการแข่งขัน ได้แก่ ยิมนาสติก กรีฑา ฟุตบอล เบสบอล มวยสากล เทนนิส กอล์ฟ บาสเกตบอล เป็นต้น

2. กิจกรรมนันทนาการศิลปหัตถกรรม

กิจกรรมประเภทศิลปหัตถกรรม ส่งเสริมความสามารถ ทักษะ งานฝีมือให้แก่ชุมชน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอารมณ์สุข และความเจริญเติบโตทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ชนิดของศิลปหัตถกรรม

1. การประดิษฐ์เครื่องเล่นเครื่องใช้
2. การพิมพ์ภาพ และลวดลายต่างๆ
3. ศิลปะการตกแต่งบ้าน
4. การเย็บปักถักร้อย
5. การประกอบอาหาร
6. ศิลปะการแกะสลัก
7. ศิลปะการปั้น
8. ศิลปะการวาดภาพ

3. กิจกรรมนันทนาการการเต้นรำ และกิจกรรมเข้าจังหวะ

การเต้นรำเป็นกิจกรรมทางสังคมที่ให้คุณค่าพัฒนาการทางด้านความ เจริญเติบโต ทางกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจ ส่งเสริมการแสดงออก เสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ รู้ จัดมารยาท วัฒนธรรม และคุณค่าทางสังคม กิจกรรมการเต้นรำเป็นวัฒนธรรมมนุษย์ มีประวัติยาวนาน ของมวลมนุษยชาติ

กิจกรรม เข้าจังหวะ หมายถึง การเล่นที่ใช้จังหวะประกอบการเคลื่อนไหวตามบทเพลงและ จังหวะประกอบดนตรี เป็นการส่งเสริมการแสดงออกของบุคคล เข้ากับจังหวะดนตรี

ประเภทการเต้นรำและกิจกรรมเข้าจังหวะ

1. การเต้นรำเพลงลาตินอเมริกา
2. การเต้นรำแบบร็อคแอนด์โรล
3. การเต้นรำแบบบอลรูม
4. การเต้นรำแบบพื้นเมือง
5. การเคลื่อนไหวเบื้องต้น
6. การเต้นรำแบบประกอบเพลง
7. ลีลาศ

4. กิจกรรมนันทนาการการละคร

นันทนาการประเภทการละคร เป็นกิจกรรมการแสดงออกเป็นการระบายอารมณ์หลายวิธี เช่น เกิดจากการแสดงพิธีการทางศาสนา ความฝัน หรือจินตนาการที่ส่งเสริมพัฒนาทางด้านอารมณ์ สุข สนุกสนาน

รูปแบบของการละคร

1. การละครในลักษณะของการเลียนแบบ ส่งเสริมจินตนาการ การเลียนแบบพฤติกรรมของคน สัตว์ หรือธรรมชาติ

2. การละครแบบสร้างสรรค์ ส่งเสริมการแสดงออก เพื่อให้เกิดจินตภาพ ภาพพจน์ แนวคิด เพื่อปลูกอารมณ์ในรูปแบบต่างๆ

3. การละครเป็นพิธี เป็นการแสดงที่ถูกกำกับบทบาท ลีลาท่าทาง เพื่อให้ผู้ชมเกิดความพึงพอใจในการใช้ความสามารถของผู้แสดง การทอ้งบทเลียนแบบ และวินัยของผู้แสดง

4. ละครร้อง

5. ละครรำ

6. ละครชาตรี

7. มโนราห์

8. โขน

9. หนังตะลุง

10. หุ่นกระบอก

11. นาฏศิลป์

12. อุปรากร

13. ละครพูด

5. กิจกรรมนันทนาการงานอดิเรก

งานอดิเรกจัดเป็นกิจกรรมนันทนาการที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณค่าชีวิตมนุษย์ ตั้งแต่วัยเด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ เป็นการส่งเสริมและสร้างประสบการณ์ชีวิต เป็นการบำบัดทางกายและจิตใจ ส่งเสริมโอกาสให้บุคคลเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจ สัมผัส และกระทำด้วย ความเต็มใจในช่วงเวลาอิสระ เวลาว่าง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคม

ประเภทของงานอดิเรก

1. งานอดิเรกประเภทกระทำ เช่น ประดิษฐ์ ต่อเติม วาดภาพ

2. งานอดิเรกประเภทสะสม เช่น สะสมแสตมป์ เหรียญที่ระลึก

3. งานอดิเรกประเภทสร้างสรรค์ เช่น แกะสลัก วาดภาพ
4. งานอดิเรกประเภทศึกษา เรียนรู้ เช่น เรียนรู้เทคนิคสิ่งต่างๆ

6. กิจกรรมนันทนาการดนตรี และร้องเพลง

ดนตรีเป็นภาษากลางที่ใช้สื่อสาร หรือถ่ายทอดความรู้สึกของมวลมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน บุคคล ชุมชน คำนึงกับดนตรี ทั้งในด้านการเรียนรู้การสื่อสาร การแสดงออกแห่งตน การท้าทาย การแสดงความสามารถขั้นสูงสุดที่บุคคลจะพึงกระทำได้ ดนตรีเป็นการระบายอารมณ์ เป็นการผ่อนคลายความเครียดขณะทำงาน หรือเวลาว่าง กล่าวโดยสรุป ดนตรีเป็นนันทนาการที่ต้องมีความคู่กับสังคม เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันมีบทบาท ต่อบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ประเภทของดนตรีตามลักษณะการเข้าร่วม

1. การร้องเพลง
2. การเล่นดนตรี
3. การฟังดนตรี
4. เพลงประกอบกิจกรรมเข้าจังหวะ
5. การสร้างสรรค์ทางดนตรี เช่น การแต่งเพลง เนื้อร้อง ทำนอง
6. กิจกรรมดนตรีแบบผสม เช่น การเดินรำพื้นเมือง ระบายสีลาย

7. กิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง/นอกเมือง

เป็นกิจกรรมหลากหลายที่ส่งเสริมให้บุคคลได้มีโอกาสใกล้ชิดธรรมชาติ สภาพแวดล้อม ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของบุคคล และสังคม แหล่งนันทนาการประเภทนี้ได้แก่ สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น ฟาร์ม ค่ายพักแรม สวนหย่อม สวนผักผลไม้ พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ หรือศูนย์ชุมชน ที่นอกเหนือจากสภาพแวดล้อมในบ้านหรือในห้องเรียน

กิจกรรมอยู่ค่ายพักแรม เป็นกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง นอกเมืองที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะเป็นการผสมผสานกิจกรรมต่างๆเข้าด้วยกัน เช่น กิจกรรมศิลปหัตถกรรม การต่อสู้เพื่อการอยู่รอด การสร้างวัสดุอุปกรณ์โดยอาศัยธรรมชาติการอนุรักษ์ธรรมชาติและคุณค่าทางสังคมระบบประชาธิปไตย

8. กิจกรรมนันทนาการทางสังคม

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องการความรัก ความเข้าใจ ความสัมพันธ์ และการเป็นเจ้าของ ดังนั้น กิจกรรมนันทนาการทางสังคม เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมโอกาส มนุษย์ สัมพันธ์ ความเข้าใจ ความสามัคคีอันดีต่อเพื่อนมนุษย์

ประเภทของกิจกรรมทางสังคม

1. เกม
2. ละคร
3. ดนตรี
4. การเต้นรำ
5. กีฬาเพื่อนันทนาการ
6. ศิลปหัตถกรรม
7. งานเลี้ยงสังสรรค์

9. กิจกรรมนันทนาการพิเศษ

เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในโอกาสเทศกาลพิเศษ ต้องมีการจัดเตรียมอาคารสถานที่ เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มาร่วมกัน เช่น เทศกาลสงกรานต์ ลอยกระทง คริสต์มาส ตรุษจีน รวมทั้งกิจกรรมวันพิเศษของบุคคลในครอบครัว เช่น วันเกิด วันครบรอบแต่งงาน เป็นต้น

ประเภทของกิจกรรมนันทนาการพิเศษ

1. วันนันทนาการพิเศษ เทศกาลต่างๆ
2. นิทรรศการ เป็นการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ
3. การแสดงบนเวที
4. การประกวดทักษะความสามารถ เช่น การจัดดอกไม้ แข่งตกปลา ประกวดนางงาม
5. เทศกาลเต้นรำ

10. กิจกรรมนันทนาการวรรณกรรม

กิจกรรมประเภทวรรณกรรมส่งเสริมให้บุคคลพัฒนาทักษะความรู้ และความสามารถ จัดได้ทุกระดับวัน และเพศ กิจกรรมก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน การแสดงออกแห่งตนอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการพัฒนาจินตนาการ สามารถเข้าร่วมกิจกรรม แบบประหยัดได้ และเป็นกิจกรรมที่แก้แค้นของมนุษยชาติ

ประเภทของกิจกรรมนันทนาการวรรณกรรม

1. การอ่านเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีรูปแบบ เช่นการอ่านหนังสือประวัติศาสตร์
คนสำคัญ การจัดวิธีการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การอ่านเพื่อพัฒนาตนเอง ฯ
2. การเขียน การเขียนจดหมายสังคมธุรกิจ การเขียนบทร้อยกรอง ฯ
3. การพูด การได้วาที การเล่านิทาน การพูดในที่ชุมชน การพูดในเชิงธุรกิจ ฯ

11. กิจกรรมนันทนาการการบริการอาสาสมัคร

กิจกรรมอาสาสมัคร เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม การให้และการรับ การร่วมมือของชุมชน อันจะก่อให้เกิดความพึงพอใจและการพัฒนาจิตใจของบุคคลและสังคมอาสาสมัคร เป็นการให้บริการโดยปราศจากสินจ้างรางวัล เป็นการเสริมสร้างทักษะ และการสร้างคุณภาพชีวิต การให้บริการอาสาสมัคร เป็นการพัฒนาชุมชน และประเทศชาติโดยอาศัยแรงงาน ความร่วมมือของกลุ่มหน่วยงานเอกชน ชุมชน และองค์การธุรกิจการค้าที่จะต้องจัดบริการชุมชน

ประเภทของกิจกรรมอาสาสมัคร

1. การพัฒนาชุมชน
2. ลูกเสือชาวบ้านพัฒนาชุมชน
3. กีฬา ที่จัดโดยสโมสร สมาคมกีฬา
4. ศิลปะ จัดกิจกรรมศิลปะชุมชน วัฒนธรรม
5. นันทนาการนอกเมือง กลางแจ้ง
6. องค์การ YMCA YWCA บ้านพักเยาวชนจัดกิจกรรม เพื่อบริการชุมชนในเมืองและนานาชาติ
7. สำนักคณะกรรมการส่งเสริม และประสานงานเยาวชนแห่งชาติมีกิจกรรมพัฒนาอาสา

สำหรับเยาวชน

8. ศูนย์เยาวชน ส่งเสริมการพัฒนาเยาวชน
9. โรงเรียน และสถาบันอุดมศึกษาฝึกอบรมนักเรียน นักศึกษา
10. สมาคม และมูลนิธิที่เป็นองค์การเอกชนอาสาสมัคร จัดกิจกรรมอาสาสมัคร บริการประชาชน
12. กิจกรรมนันทนาการการท่องเที่ยวทัศนศึกษา

กิจกรรมการท่องเที่ยวทัศนศึกษา เป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สว่างความประทับใจ ความซาบซึ้งในธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชน

13. กิจกรรมนันทนาการประเภทกลุ่มสัมพันธ์ มนุษย์สัมพันธ์

เป็นกิจกรรมที่จะให้คุณค่า การเรียนรู้ การอยู่ทำงานร่วมกันในสังคม ลดความเห็นแก่ตัว ให้บุคคลมีความรู้ สึกว่าตนเองมีคุณค่า เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ส่วนหน้าที่ความรับผิดชอบการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี เป็นการพัฒนาสังคม และทรัพยากรชุมชน

ประเภทของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

1. การอภิปราย เช่น ปัญหา และอุปสรรคของการทำงาน
2. เกมส่งเสริมคุณค่าประชาธิปไตย
3. เกมการทำงานเป็นทีม
4. เกมค่านิยม
5. เกมสังเกตพฤติกรรม
6. เกมฝึกการฟัง – พูด-คิด
7. เกมการปกครอง และบริหารกลุ่ม
8. เกมสร้างความคุ้นเคย เช่น ปิดหน้าต่างหัวใจ

14. กิจกรรมนันทนาการประเภทพัฒนาจิตใจ และความสงบสุข

เป็นกิจกรรมที่สอนคุณค่าในเรื่องของการพัฒนาสมาธิ จิตใจ ความสุขสงบ ซึ่งไม่ได้เน้นในเรื่องการเคลื่อนไหว ตื่นเต้น หรือความสุขสนุกสนาน เช่น การฝึกสมาธิ โยคะ การฟังเพลง ศีลธรรมปรัชญามวยจีน

15. กิจกรรมนันทนาการประเภทพัฒนาสุขภาพ และสมรรถภาพ

เป็นกิจกรรมที่ให้คุณค่าในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านสุขภาพกายและจิตใจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาสุขภาพ และสมรรถภาพ รวมถึงการควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย การพักผ่อน การสร้างความสมดุลชีวิต เช่นการวิ่ง-เดินเพื่อสุขภาพ ชี้อภิยาศัย การควบคุมน้ำหนัก การบริโภคอาหาร และโภชนาการ การผ่อนคลายความเครียด เป็นต้น

ประโยชน์ของนันทนาการ

สำนักงานการนันทนาการและการกีฬาแห่งประเทศไทย ตราบได้ที่มนุษย์ยังต้องต่อสู้กับชีวิตจากการประกอบอาชีพที่มีลักษณะแตกต่างกันไป บางคนต้องทำงานหนักตลอดวันและบางคนต้องทำงานทั้งวันทั้งคืน ไม่มีเวลาว่างที่จะพักผ่อนหย่อนใจและไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทำให้ระบบสังคมกลับซับซ้อนมากขึ้นดังนั้นบุคคลควรจะต้องมองเห็นความสำคัญและประโยชน์ของนันทนาการที่จะช่วยขจัดปัญหาต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ตามปกติคนมีเวลาทำงาน เวลานอน กิจวัตรประจำวันแล้ว ยังมีเวลาว่างเหลืออีกประมาณวันละ 5 – 7 ชั่วโมง เวลาว่างนี้สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ด้วยการร่วมกิจกรรมนันทนาการ จะได้ประโยชน์ต่อสังคม ดีกว่าปล่อยเวลาให้เปล่าประโยชน์หรือในทางอบายมุข
2. ช่วยให้ผู้คล้อยตามอาชีพต่าง ๆ ได้พักผ่อน การมีโอกาสผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อย มีเวลาร่วมสนุกสนานในกิจกรรมนันทนาการ ใช้เวลาอื่น ๆ ให้เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์
3. ช่วยในทางสุขภาพจิต สังคมปัจจุบันซับซ้อน มีปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต วิตกกังวลสิ่งเหล่านี้เป็นหนทางนำไปสู่สุขภาพจิตเสื่อม การประกอบกิจกรรมนันทนาการจะทำให้สุขภาพดีแจ่มใส ปราศจากความกังวลปัญหาต่าง ๆ ที่หมดไปและยังช่วยแก้ไขสุขภาพจิตเสื่อมได้ด้วย
4. ช่วยป้องกันอาชญากรรมและความประพฤติเลวของเด็กร ปัจจุบันนี้ปัญหายวุ่นวายที่เกิดขึ้นมีมากมาย ซึ่งเนื่องมาจากยวุ่นวายเหล่านี้ใช้เวลาว่างไปในทางที่ผิด เช่น ลักขโมย ก่ออาชญากรรม ฯลฯ
5. ช่วยบำรุงขวัญ ความแข็งแรง และความอดทนของทหาร ตำรวจ นันทนาการทำให้ทหาร ตำรวจมีร่างกายแข็งแรงและรื่นเริง สนุกสนาน ไม่ว่าในยามสงบหรือในยามสงครามเช่น มีนักรบวิ่งไปแสดงให้ความบันเทิงแก่ทหาร ตำรวจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยบำรุงขวัญ บำรุงน้ำใจ ทำให้มีกำลังใจ มีความแข็งแรง อดทนเพื่อหน้าที่
6. ส่งเสริมให้เกิดความสุข ความพอใจ ผู้ที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนันทนาการชนิดใดนั้น ย่อมพอใจในกิจกรรมนั้น ผลที่ได้รับทำให้เขามีความสุขสดชื่น เพลิดเพลิน สนุกสนาน พอใจในชีวิตและสังคม
7. ช่วยให้ความปลอดภัยแก่สังคม ประชาชนในกรุงเทพฯ อยู่กันอย่างหนาแน่น จะหาที่ว่างสำหรับเล่น สำหรับพักผ่อน สนามเด็กเล่นมีไม่พอ จะเห็นได้ว่า เด็กจำนวนมากวิ่งเล่นบนถนนหรือบนทางเท้า ซึ่งอาจจะเกิดอันตรายได้ ฉะนั้น เพื่อความปลอดภัยแก่เด็ก ควรจัดสนาม เด็กเล่น สนามกีฬาให้เพียงพอ
8. ช่วยเสริมความรัก ความอบอุ่นและความเข้าใจอันดี สมาชิกภายในครอบครัวจะมีโอกาสพบกันเสมอ และได้แสดงความเห็นอกเห็นใจ โดยการใช้กิจกรรมนันทนาการร่วมกัน เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดี
9. ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ประชาชนที่รู้จักบำรุงรักษาสุขภาพใช้เวลาว่างในทางที่ถูก ไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคม รักความยุติธรรม ไม่เห็นแก่ตัว รักหมู่คณะ มีน้ำใจรักการ ให้บริการอาสาสมัครช่วยเหลือสังคม สิ่งเหล่านี้ ก็นับว่าเป็นพลเมืองดี ซึ่งสืบเนื่องจากการเข้าร่วมนันทนาการ
10. ส่งเสริมให้มีการสงวนทรัพยากรธรรมชาติของประเทศชาติ นันทนาการมีนโยบายให้มีการสงวนป่าไม้ เพื่อเป็นวนอุทยานเป็นสวนพฤกษชาติ เพื่อให้ประชาชนได้แสวงหาความสุข ความพอใจ และความเพลิดเพลินจากธรรมชาติที่สวยงาม ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศยังยืนนานไม่มีวันหมดสิ้น

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงพยาบาลค่ายสุรนารี

โรงพยาบาลค่ายสุรนารี ตั้งอยู่เลขที่ 211 ถนนพินุลละเอียด ต. หนองไผ่ล้อม อ. เมือง จ. นครราชสีมา 30000

ประวัติความเป็นมา

เมื่อ พ.ศ. 2443 ซึ่งขณะนั้น จ. นครราชสีมายังเป็นมณฑลนครราชสีมาอยู่ ได้มีกองทหารตั้งอยู่ในบริเวณกำแพงเมืองนครราชสีมาตรงเป็นบริเวณ สระพระพิเรนทร์ ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของวัดบูรณในขณะนี้ เรียกว่า กรมทหารบกเมืองนครราชสีมา มีหน่วยทหารคือ ทหารม้า 2 กองร้อย ทหารราบ 4 กองร้อยและ กองการพยาบาล 1 กอง มี พล.ต.ม.จ.ศรีไสเฉลิมศักดิ์ เป็นผู้บังคับบัญชา สำหรับกองพยาบาลนั้นมี ร.อ.หลวงบำรุงรสรจันพยาธิ (ชื่น) แพทย์แผนโบราณเป็นผู้บังคับกอง แบ่งการรักษาออกเป็น 2 แผนก ได้แก่ คนไข้ทางยา และ คนไข้ทางบาดแผล ยาที่ใช้เป็นยาแผนโบราณ เช่น ยาต้มและยาผง พื้นที่ทำการเป็นโรงไม้พื้นกระดานผ่าขัดแตะและหลังคามุงแฝกหนึ่งโรง เป็นที่รักษาพยาบาลและที่ทำการด้วย จุคนไข้ประมาณ 100 คน ครั้นต่อมา ทางราชการได้ส่งหมอกฤษ (ต่อมาเป็น พ.ท. พระชำนาญชาติศักดิ์ดา) แพทย์แผนปัจจุบัน จึงเริ่มมีการผ่าตัดเล็กน้อย

ปี พ.ศ.2444 พล.ต.ม.จ.ศรีไสเฉลิมศักดิ์ ได้ย้ายไป และ ม.จ.บวรเดช ได้ย้ายมาแทน ซึ่งในปีนี้อเอง กรมหมื่นนครไชยศรี ขณะนี้เป็นผู้บังคับบัญชาการกรมยุทธนาธิการได้มาตรวจราชการ ทรงเห็นว่าโรงทหารที่อยู่คับแคบ อยู่กลางเมืองติดกับราษฎร ไม่สะดวกด้วยประการทั้งปวง จึงให้เจ้าหน้าที่หาที่ใหม่ ซึ่งได้เลือกบริเวณ ตำบลหนองโสน ห่างจากเมืองประมาณ 2 กม. ซึ่งเป็นที่ตั้งโรงทหารอยู่ปัจจุบันนี้ ตั้งแต่นั้นมาก็ได้เริ่มสร้างโรงเรือนทหารขึ้น เป็นโรงชั่วคราวบ้าง โรงถาวรบ้าง แล้วเสร็จในปี 2445 และได้อพยพทหารมาในปีนี้ สำหรับกองพยาบาลนั้น ได้สร้างเป็นโรงชั่วคราวขึ้นที่บริเวณหนองโสนตรงกับ รพ. สัตว์ในปัจจุบัน โดยสร้างเป็นโรงยาวชั้นเดียว 1 หลัง มีสภาพเช่นเดียวกับโรงเก่าคือ พื้นกระดาน ผ่าขัดแตะ หลังคามุงแฝก จุคนได้ประมาณ 400 คน ขณะเดียวกันนั้นทางราชการก็ได้เริ่มก่อสร้างโรงทหารถาวรขึ้น 2 โรง ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นที่ตั้งของกองพันเสนารักษ์ที่ 3 กองพลทหารราบที่ 3 แต่ในปีนี้ยังสร้างไม่เสร็จ ส่วนคนไข้คงย้ายมาอยู่โรงชั่วคราวที่หนองโสน การรักษาพยาบาลคงเช่นเดียวกันคือ รักษาด้วยยาแผนโบราณบ้าง แผนปัจจุบันบ้าง แพทย์ก็ได้แบ่งหน้าที่กัน คงช่วยกันรักษาโดยมีจุดประสงค์ให้คนไข้หายก็แล้ว กันครั้นปี 2447 เรือน 1 และเรือน 2 ได้สร้างเสร็จ จึงได้ย้ายกองพยาบาลจากหนองโสนมาอยู่ ณ ที่ สร้างใหม่นี้ ส่วนโรงเก่าเหลือไว้เฉพาะคนไข้หนัก , คนไข้โรคติดต่อ และนักโทษเจ็บไข้ โดยมอบให้ ร .ต.ท้วม (แพทย์แผนโบราณ) เป็นผู้ประจำดูแล ส่วนโรงที่สร้างใหม่ก็แบ่งเป็น 2 ตอน ส่วนตอนกลางเป็นที่ทำการ และในปีนี้กองพยาบาลก็ได้เปิดแผนกศึกษาขึ้น เรียกว่า “การศึกษาริชาพยาบาล” ผู้เข้าเรียน เรียกว่า “นักเรียนนายสิบพยาบาล” มี ร.ต.รื่น ฯ เป็นผู้รับผิดชอบและนายแพทย์ต่าง ๆ เป็นครู มีหลักสูตรศึกษา 1 ปี ขณะเรียนได้เงินเดือน 8 บาท ถ้าครบ

กำหนดสอบได้ จะมีเงินเดือน 12 บาท และปีนี้เอง กรมทหารบกนครราชสีมา ได้เปลี่ยนเป็น “กองพลที่ 5” ดังนั้น กองพยาบาลจึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น “กองพยาบาลที่ 5” ด้วย

ปี พ.ศ. 2452 ม. จ. บวชदेशย้ายไป และ พ.อ.หม่อมมนเรนทร์ราชา ย้ายมาแทน และ ผบ. กองพยาบาลที่ 5 ก็ได้ย้ายไปประจำกรมแพทย์ ปากคลองหลอด แผนกยาไทย และ ข.แอ๊ด เสมรสุต (ปัจจุบันเป็น พ.ต.หลวงศักดิ์โยธาบาล) มาดำรงตำแหน่ง และในปีนี้เอง กองพยาบาลก็ได้จัดระเบียบใหม่ คือ แผนกที่ 1 กองบังคับการนักเรียนนายสิบพยาบาล และพลพยาบาล แผนกที่ 2 แผนกยาปัจจุบัน (ยาฝรั่ง) แผนกที่ 3 ยาแผนโบราณ (ยาไทย) 3 แผนกนี้ตั้งอยู่ที่เรือน 1 ส่วนแผนกที่ 4 มีการผ่าตัด ตั้งอยู่ที่เรือน 2 การรักษาก็ยังใช้แบบเดิม คือ ช่วยกันรักษาไม่ได้แบ่งหน้าที่ปี 2453 พ. อ. หม่อมมนเรนทร์ราชา ย้ายไป ม.จ.อลงกฎ ได้ย้ายมาแทนปี 2455 ผบ.

กองพยาบาล (ร. อ. หลวงศักดิ์โยธาบาล) ย้ายไปช่วยราชการแพทย์และ ร. อ. หลวงณรงค์บริรักษ์ ย้ายมาแทน และในปีนี้ได้สร้างโรงคนไข้อีก 1 หลัง บริเวณกองพันเสนารักษ์ที่ 3 พล. ร. 3 ปัจจุบันนี้เรียกว่า เรือนล้างสำหรับคนไข้อาการหนัก โรคติดต่อ และนักโทษเจ็บไข้ เป็นโรงเสาะไม้แก่น พื้นฝากระดาน หลังคามุงจาก และได้ขนย้ายคนไข้มากองพยาบาลเดิมที่หนองโสนและกียุบเล็กของเดิมมารวมอยู่แห่งเดียวกัน คือ รพ. สุรนารี ปัจจุบันนี้ ส่วนการรักษาพยาบาลใช้แผนปัจจุบันเป็นส่วนมาก ส่วนของแผนโบราณก็ได้ใช้บ้างเล็กน้อย และแพทย์ก็ได้แบ่งที่กันมิได้ก้าวก่ายกันดังแต่ก่อน เช่น แผนกที่ 1 มีตำแหน่งสมุห์บัญชี และนายเวร (ทส.) เพิ่มขึ้น แต่คงใช้จ่ายนายสิบทำหน้าที่แทน ส่วนนักเรียนนายสิบและพยาบาลมอบให้ ร.ท.เจียม กฤษณามก (พ.ต.หลวงบริรักษ์โยธี เป็น ผู้รับผิดชอบ) แผนกที่ 2 ห้องยาแผนปัจจุบันมี ร.ท.เจียม มลอมณฑล (พ.ท.พระวโรสธประสิทธิ์) เป็นหัวหน้า แผนกที่ 3 ยาแผนโบราณมี ร. ท. ช่วง ดิษยนันท์ (ขุนวรเวชพิศาล) เป็นหัวหน้า และได้แบ่งกิจการเพิ่มขึ้น คือ ห้องตรวจโรคและพยาธิแผนกที่ 4 เป็นห้องผ่าตัด และคนไข้ทางบาดแผล มีร.ท.นารถ นิยมโสธ (พ.ต.หลวงวรเดชกำจร) เป็นหัวหน้า ดังนั้นในปีนี้นับว่ากิจการของกองพยาบาลได้เจริญ รุดหน้ามาก

พ.ศ. 2456 ผบ. กองพลที่ 5 ได้ย้ายไปเป็นแม่ทัพที่ 2 พ.อ.ม.จ. ทศศิริวงษ์ มาแทน ผบ. กองพยาบาลก็ได้ย้ายไป ส่วนผู้มาแทนได้แก่ ร.อ.เกตุ บุญเรือง (พ.ต.หลวงเวชสิทธิ์นิรภัย) การรักษาพยาบาลมิได้เปลี่ยนแปลงแต่ในปีนี้ได้เรือนที่ทำการเพิ่มอีกหนึ่งหลัง ซึ่งอยู่ระหว่างเรือน 1 กับเรือน 2 ซึ่งเป็น บก. มาจนทุกวันนี้ โดยหลวงภิรมย์ โภคา(พ่อค้า) เป็นผู้มอบให้

พ. ศ. 2457 ปีนี้มีการระบาดของอหิวาตกโรคในโรงพยาบาลนครราชสีมา มีทหารตายไปประมาณ 60 คน นายแพทย์ได้พยายามอย่างยิ่งแต่ขาดแคลนยาและเวชภัณฑ์ จึงไม่สามารถจะระงับให้สงบ จึงยืดเยื้อไปนานถึง 3 เดือน

ปี พ.ศ. 2458 กองพยาบาลที่ 5 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นกองพยาบาลในกองพลทหารบกที่ 5 และได้ยุบเลิกนักเรียนนายสิบ และได้เปิดอบรมพยาบาลขึ้นแทน โดยกำหนดการสอนเป็น 4 ภาค เป็น ส.ต. กองประจำการ

ปี พ.ศ. 2459 ปีนี้ได้เกิดโรคระบาดของกาฬโรคในจังหวัดนครราชสีมา มีราษฎรเสียชีวิตมากมาย และได้ระบาด เข้ามาในโรงทหารด้วย ทางทหารจึงได้แยกย้ายทหารไปอยู่ตามวัด และหมู่บ้านต่าง ๆ เป็นเวลานาน 5 เดือน จึงได้กลับเข้าที่ตั้งเพราะโรคสงบ

ปี พ.ศ. 2460 ผบ. กองพลทหารบกที่ 5 ได้ย้ายไปราชบุรี และ พ. อ. พระยารามจรดรงค์ ย้ายมาแทน และ พ. ต. หลวงเวชชสิทธิ์ นิระภัย ผบ. กองพยาบาลก็ได้ย้ายไปรับการศึกษาโรงเรียนแพทย์ทหารบกด้วย ส่วน ผบ. กองพยาบาลคนใหม่ ได้แก่ ร. อ. อ้วน ปานสมุท (พ. อ. พระพิทักษ์อาพาธพล) มีนายแพทย์เพิ่มขึ้น คือ ร. ท.นาค รักษ์พลเมือง (พ. อ. หลวงศัลยกรรมโกวิท)

การรักษาพยาบาลในปีนี้ยังคงใช้การรักษาพยาบาลทั้งทางแผนปัจจุบัน และแผนโบราณร่วมกันอยู่ และปีนี้องกรมแพทย์ทหารบกก็ได้เปิดรับสมัครนายสิบเข้าเป็นนักเรียนนายดาบแพทย์ประเภท 2 กองพยาบาลจึงได้คัดเลือกส่งคือ แพทย์ได้แก่ ส . ท. ไหญ่ คุชรรัตน์ (ร. ท. ชุนอุดม เวชศาสตร์) ทนตแพทย์ ส. ท. พรหม บุรณพล แต่อีกคนหนึ่งเรียนไม่สำเร็จ

ปี พ.ศ. 2463 กิจการในปีนี้ การรักษาพยาบาลนับว่าดีขึ้น เพราะมีทั้งแพทย์ทันตแพทย์ย้ายมาเพิ่มเติมอีก และมีทหารเหล่าราบย้ายมาเป็นนายทหารคนสนิทอีกในปีนี้ แทนการที่ใช้นายสิบมาก่อน นอกจากนั้นยังได้เปิดรับทหารเจ็บไข้ของทหารอากาศจาก บน . 3 ขึ้นอีก ด้านการฝึกได้ทำการฝึกพลพยาบาลสำรองและพลเปลเพิ่มขึ้นอีก ได้ทหารมาจากกองรบกองร้อยละ 4 คน และในปีนี้ได้ชุดสระขนาดใหญ่ขึ้นอีกแห่งบริเวณที่ติดกับโรงหุงต้มปัจจุบันนี้ใช้เป็นที่พักของทหารสุทกรรม

ปี พ.ศ. 2465 ผบ. กองพยาบาลได้เลื่อนยศและบรรดาศักดิ์เป็น พ. ต. หลวงอาพาธพลพิทักษ์ และได้ย้ายไปประจำกรมแพทย์สุขาภิบาลและ พ. ท. พระณรงค์บริรักษ์ ได้ย้ายมาแทน และในปีนี้ ผบ. กองพลได้อนุมัติให้สร้างห้องผ่าตัดขึ้น ซึ่งได้ใช้ราชการเรื่อยมาเพ็งจะรื้อถอนไปเมื่อ 02 นี้ เพราะสิ่งประกอบต่าง ๆ พุพังมาก และนอกจากนั้นยังสร้างเรือนพักผู้ป่วยเป็นกามโรคขึ้น เรียกว่า เรือน 6 ขณะนี้รื้อไปแล้วและโรงที่พักทหาร 1 โรงซึ่งขณะนี้จนจะพังแล้ว แต่ไม่สามารถจะรื้อได้ เพราะไม่มีที่ให้ทหารอยู่ นอกจากนั้นยังสร้างโรงจ่ายยาขึ้นที่หลังผ่าตัด โดยรวมหน้าที่ พยาธิ, ห้องตรวจโรคอยู่ด้วยกัน โรงนี้ได้รื้อถอนไปแล้วเมื่อปี 90

ปี พ.ศ. 2466 ได้เปลี่ยนนายทหารคนสนิทจากเหล่าพลรบมาเป็นเหล่าแพทย์ โดยย้าย ร .ท. เผื่อน บุญตริก ไปและย้าย ร.ท.สมบุญ(หลวงพินิจ โรคากรณ) มาแทน

ปี พ.ศ. 2468 ได้เปลี่ยนชื่อกองพยาบาลในกองพลทหารบกที่ 5 มาเป็นกองเสนารักษ์ ในกองพลทหารบกที่ 5 และเปลี่ยนตำแหน่งพลเปลและพลพยาบาลเป็นพลเสนารักษ์ ปีนี้ได้สร้างโรงรักษา

คนไข้อาการหนักขึ้น ส่วนโรงคนไข้อาการหนักเดิมเป็นโรงคนไข้โรคติดต่อ โรงที่สร้างขึ้นใหม่ได้มาจากการรื้อถอนจาก กองร้อยที่ 15 กองพันที่ 2 จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งขณะนี้โรงนี้ได้รื้อถอนและสร้างขึ้นใหม่เป็นที่อยู่ของ กองร้อยพลเสนารักษ์ผสมที่ 3 เดียวนี้

ปี พ.ศ. 2469 ปีนี้การรักษาพยาบาลได้เปลี่ยนมาใช้แผนปัจจุบันทั้งหมด เลิกกิจการทางแผนโบราณทั้งสิ้น

ปี พ.ศ. 2470 พ.ต.พระณรงค์บริวัตร ฝบ . กองเสนารักษ์ได้ออกจากราชการ และย้าย ร.อ. หลวงวิจิตรเวชการมาแทน การก่อสร้างไม่มี แต่การรักษาพยาบาลได้ปรับปรุงแบ่งแผนกันใหม่คือ

1. แผนกอายุรกรรม ใช้เรือน 1 เป็นที่รักษาพยาบาล โดยมี หัวหน้าอายุรแพทย์เป็นหัวหน้า โดยควบคุมไปถึงเรือน 5 และเรือน 6 ด้วย

2. แผนกศัลยกรรม มี หน . ศัลยแพทย์เป็นหัวหน้า คนไข้รับไว้ที่เรือน 2 มีหน้าที่รักษาทาง ผ่าตัด, บาดแผล และกามโรค (เรือน 4) ด้วย

3. แผนกเภสัชกรรม มีเภสัชกรเป็นผู้รับผิดชอบ แผนกทันตกรรม , แผนกพยาธิ 3 แผนกนี้ รวมกันอยู่ในแห่งเดียวกัน และมี หน. แต่ละแผนกเป็นผู้รับผิดชอบ 4. หมวดการศึกษา มีนายทหารคนสนิท ฝบ. สร. เป็นผู้รับผิดชอบในการฝึกสอน

4. กองบังคับการ ใช้หลังเดิมที่พ่อค้าบริจาคให้ คือ กองบัญชาการโรงพยาบาลค่ายสุรนารี

ปี พ.ศ. 2475 ผู้บัญชาการกองเสนารักษ์ เลื่อนยศเป็น พ.ท. แล้วย้ายไปเป็นรองนายแพทย์ใหญ่ทหารบก และย้าย พ . ท. พระวโรสถประสิทธิ์ มาแทน การรักษาพยาบาลระยะนี้อยู่ระดับเดิม

ปี พ.ศ. 2476 ผู้บัญชาการกองเสนารักษ์ ออกจากราชการ พ.ต.หลวงสิทธิการโกษชัย ย้ายมาแทน ปีนี้ได้ยุบตำแหน่งสมุห์บัญชี และได้เปลี่ยนกองเสนารักษ์ในกองพลทหารบกที่ 5 มาเป็นกองเสนารักษ์มณฑลที่ 3 และปีนี้ พ.ท.พระเรีงรุภักจามิตร ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 3 ได้ถึงแก่กรรม พ.ท.หลวงชำนาญยุทธศาสตร์ (จอมพลผิน ชุณหะวัณ) เป็นผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 3 แทน

ปี พ.ศ. 2481 ได้สร้างตึกเอกซเรย์ขึ้น 1 หลัง และเรือนสำหรับคลอดบุตรอีก 1 หลัง เงินสร้างตึกเอกซเรย์ได้มาจากค่าเศษอาหาร และ ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 3 ได้บอกบุญเรียกรายจากข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ทุกจังหวัดทั่วภาคอีสาน ทั้งนี้รวมทั้งซื้อเครื่องเอกซเรย์ด้วย นอกจากนั้นยังสร้างถึงน้ำพยุานาคขึ้นที่หน้า กองบัญชาการเสนารักษ์ที่ 2 ถึง โดยเป็นของทหารในนครราชสีมา 1 ถึง พระชนูประการกิจ 1 ในระยะนี้การรักษาพยาบาล นับว่าเจริญรุดหน้าไปมาก ประชาชนภาคนี้นิยมมาขอรับการรักษามากที่สุด

ปี พ.ศ. 2482 มีนายแพทย์ย้ายมาเพิ่มอีก และในปีนี้ได้เปิดตึก เอกซเรย์ และเรือนคนไข้ทาง สูตินรีเวชกรรม

ปี พ.ศ. 2483 พ. ท. หลวงสิทธิการโกศลชัย ผบ. สร. ได้ย้ายไปเป็นรอง พญ. ทบ. ย้าย พ. ต. หลวงราชยาคม มาแทน กิจการรักษายาบาลปีนี้นับว่าชุลคุล่มาก เกี่ยวกับเกิดกรณีพิพาทกับอินโดจีน แพทย์จึงไปราชการเกือบหมด

ปี พ.ศ. 2484 พ.ท.หลวงราชแพทยาคมย้ายไปเป็น รอง ผู้อำนวยการโรงพยาบาล อำนาจมหาราช ทางราชการจึงได้เลื่อน พ.ต.ขุนทดมนิตินิเวศ (ปัจจุบัน พล.ต.ถนอมอุปถัมภ์ภานนท์ แพทย์ใหญ่ กองทัพบก) ขึ้นเป็น ผู้บัญชาการกองเสนารักษ์ มณฑลที่ 3 และในปีนี้มีนายแพทย์ปริญาญ้ย ยายมาใหม่ 2 ท่าน คือ พ.ต.พัฒน์ วงษ์สนิท และ พ.ต.จีน เสริบุตร เนื่องจากเป็นราชการสงครามนายแพทย์จึงได้ไปสนามหมด และปีนี้ได้เปิดรับนางพยาบาลขึ้น 1 คน

ปี 2489 พ.ต.ถนอม อุปถัมภ์ภานนท์ ผบ. สร. มณฑล 3 ย้ายไปเป็น ผู้อำนวยการโรงพยาบาลทหารบก พ.ท.ใหญ่ ชูณหันนท์ พยาธิแพทย์ ขึ้นเป็น ผบ.สร.มณฑล 3 แทน

ปี 2490 เนื่องจากเรือนโรงอาคารต่าง ๆ ซึ่งชำรุดมากจึงได้ทำการรื้อถอน และไปสร้างใหม่ทางด้านทิศเหนือเรือน 1 ซึ่งใช้อยู่เท่าที่ทุกวันนี้ และมาแล้วเสร็จเมื่อปี 2492 เรียกว่าเรือนเภสัชกรรม และตั้ง รร. พล. เสนารักษ์ขึ้น

ปี 2493 กองเสนารักษ์มณฑลที่ 3 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น โรงพยาบาลภาคที่ 2 และไปขึ้นการบังคับบัญชากับภาคทหารบกที่ 2 และมีหน้าที่เพิ่มขึ้นอีก คือ แผนกคลังเวชอุปกรณ์ และหมวดสุทกรรม ทำการประกอบอาหารเลี้ยงทหารเอง ซึ่งแต่เดิมมาเป็นหน้าที่ของ กองกำกับการมณฑลที่ 3 มาทำการหุงต้มให้ และในปี พ.ท.ใหญ่ ชูณหันนท์ ผู้บัญชาการกองเสนารักษ์มณฑลทหารบกที่ 3 ย้ายไปเป็น แพทย์ใหญ่ กองทัพภาคที่ 1 และ พ.ท.ประสิทธิ์ สักการเวช ผู้บัญชาการกองเสนารักษ์มณฑลทหารบกที่ 2 ย้ายมาเป็น แพทย์ กองทัพภาคที่ 2 และทำหน้าที่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลกองทัพภาคที่ 2 อีกตำแหน่งหนึ่ง ส่วนการรักษาพยาบาล ตลอดทั้งการจัดหน้าที่ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นใหม่ จึงสามารถให้การรักษายาบาลได้เพิ่มขึ้นอีก

ครั้นต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2497 แผนกคลังเวชอุปกรณ์ ได้แยกไปเป็นคลังเวชภัณฑ์ต่างหาก โดยไปขึ้นตรงต่อ มทบ.3

ครั้นเมื่อปี พ.ศ. 2499 ได้เปลี่ยนชื่อโรงพยาบาลภาคทหารบกที่ 2 เป็นโรงพยาบาลสุรนารี โอนการบังคับบัญชาไปขึ้นกับ มทบ.3

ปี พ.ศ. 2501 พ.อ. ประสิทธิ์ สักการเวช ผอ. รพ. สุรนารี ได้ย้ายไปแผนกศึกษาสายแพทย์ ยศ.ทบ. พ.อ. บุญยัง เวชบูล ย้ายมาแทน ในระยะ ปี พ.ศ. 2501 - จนถึงปัจจุบันนี้ โรงพยาบาลสุรนารี ได้ก่อสร้างเพิ่มเติมอาคารขึ้น อาทิ สร้างรั้วไม้กั้นด้านหน้าโรงพยาบาล เพิ่มเติมดัดแปลง บก. และห้องตรวจโรค ชุดลอกสระปานสมุทรอีกนอกจากนั้นยังได้ให้บริการเกี่ยวกับการพยาบาลและเรื่องยาและเวชภัณฑ์ ที่ขาดแคลนมาให้หน่วยจนสามารถบริการได้ทั่วถึง ทั้งได้รื้อถอนห้องศัลยกรรมก่อสร้างใหม่ และจัดสร้างโรงหุงต้มขึ้นใหม่อีกในปี พ.ศ. 2502 - 2503

พ.ศ. 2504 ขึ้นการบังคับบัญชากองทัพภาคที่ 2

พ.ศ. 2505 ได้ถูกกำหนดให้เป็นสถานพยาบาลผู้ป่วยติดยาเสพติดให้โทษ โดยใช้งบประมาณของกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

พ.ศ. 2507 โรงพยาบาลสุรนารี ได้ย้ายจากที่ตั้งเดิม (กองพันเสนารักษ์ที่ 3 ในปัจจุบัน) มาอยู่ที่บริเวณหนองนางแหบ (บึงตาหลั่ว) โดยสหรัฐอเมริกาได้มอบอาคารใหม่ให้ รวม 7 หลัง และได้เริ่มเปิดการรักษาพยาบาลตั้งแต่ 17 ก. ย. 07 ในปีเดียวกันได้รับการขยายอัตราตำแหน่งผู้อำนวยการจาก “พันเอก” เป็น “พันเอกพิเศษ” ด้วย

พ.ศ. 2509 โอนการบังคับบัญชาไปขึ้นกับมณฑลทหารบกที่ 3 อีกครั้งหนึ่ง

พ.ศ. 2510 กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดสรรงบประมาณปลูกสร้างอาคารและรั้วรอบอาคารคนไข้ผู้ติดยาเสพติดให้โทษ 1 หลัง

พ.ศ. 2511 ขยายอัตราตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ จาก “พันโท” เป็น “พันเอก”

พ.ศ. 2512 โอนการบังคับบัญชา โรงพยาบาลค่ายสุรนารี ไปขึ้นกับกองทัพภาคที่ 2 เป็นโรงพยาบาลทั่วไปของกองทัพบก ขึ้นตรงการบังคับบัญชาต่อกองทัพภาคที่ 2

12 เม. ย. 2514 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้มอบโรงพยาบาลกองทัพอากาศที่ 388 (เดิมเป็นโรงพยาบาลสนามที่ 31 ของกองทัพบกสหรัฐอเมริกา เริ่มดำเนินการมาแต่ ก. ย. 2510 ถึง ก. พ. 2513) ซึ่งตั้งอยู่ในค่ายเฟรนด์ชิพ ให้เป็นสมบัติของกองทัพไทยรับใช้ประโยชน์ของกองทัพภาคที่ 2 โรงพยาบาลนี้จึงรวมเป็นส่วนหนึ่งของ โรงพยาบาล สุรนารี แต่ไม่มีอัตรากำลังโดยเรียกชื่อว่า “โรงพยาบาลสุรนารี ค่ายเฟรนด์ชิพ”

29 พ. ย. 2516 รพ. ค่ายสุรนารี ได้รับพระราชทานชื่อเป็น “โรงพยาบาลค่ายสุรนารี” ตามแจ้งความกองทัพบก ลงวันที่ 14 ม. ค. 2517

พ. ศ. 2516 โรงพยาบาลค่ายสุรนารี ได้รับงบประมาณจาก ทบ. ให้ก่อสร้างอาคารหลังใหม่ มีขีดความสามารถรับคนไข้ได้ 350 คน โดยย้ายโรงพยาบาลเดิมมาตั้งที่ หมู่ที่ 1 ถนนพินุลละเอียด ต. หนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ 108 ไร่ 1 งาน 34 ตารางวา ซึ่งพลเอก กฤษณ์ สีวะรา ผบ. ทบ. ขณะนั้น ได้ทำพิธีเปิดเมื่อ 8 ส. ค. 2518 เป็นอาคารตึก 6 ชั้น รูปกากบาท ปัจจุบันขยายเตียงคนไข้เป็น 400 เตียง พ. ศ. 2526 ขยายอัตราตำแหน่งผู้อำนวยการ เป็น “พลตรี”

วันสถาปนาหน่วย ผู้บัญชาการทหารบก อนุมัติให้ วันที่ 25 ธันวาคม ของทุกปี เป็นวันคล้ายวันสถาปนาโรงพยาบาลค่ายสุรนารี เนื่องจากวันที่ 25 ธันวาคม 2511 เป็นวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนาม โรงพยาบาลค่ายสุรนารีว่า “โรงพยาบาลค่ายสุรนารี”

ภารกิจ มีหน้าที่รักษาพยาบาลทหาร และข้าราชการกลาโหม พลเรือน ลูกจ้าง ตลอดจนครอบครัว และบุคคลพลเรือนทั่วไป นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ ในการฝึกอบรมกำลังพลตามที่ได้รับมอบ โดยมีผู้อำนวยการโรงพยาบาลค่ายสุรนารี เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

การแบ่งมอบ เป็นหน่วยขึ้นตรงกรมแพทย์ทหารบก และฝากการบังคับบัญชาไว้กับ กองทัพบกที่ 2

ปัจจุบัน โรงพยาบาลค่ายสุรนารี เป็นโรงพยาบาลขนาด 400 เตียง มีบุคลากรทั้งสิ้น 1,096 คน โดยมีหน่วยงานทั้งสิ้น 9 กอง กับ 1 แผนก โดยแบ่งเป็นฝ่ายรักษาพยาบาลและฝ่ายสนับสนุน

งานด้านคุณภาพ โรงพยาบาลค่ายสุรนารีได้รับการรับรองคุณภาพจาก สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (พรพ.) หรือปัจจุบันคือ สถาบันรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (องค์การมหาชน) หรือ สรพ. ในปี 2541 และได้รับการรับรองซ้ำ (Re-Accreditation) แล้วจำนวน 2 ครั้ง ซึ่งในปี 2554 จะต้องได้รับการรับรองซ้ำอีกครั้งเพื่อต่ออายุของการรับรองคุณภาพ มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์โรงพยาบาล ตามเกณฑ์ คุณภาพ การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award = PMQA) (ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบบริหารโรงพยาบาลค่ายสุรนารี. 2554)

วิสัยทัศน์ เป็นผู้นำการบริการสุขภาพ

ค่านิยม ทำงานเป็นทีม เน้นผู้ใช้บริการ เรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

คริสโตเฟอร์ (Christopher. 1977: 6341-A) ทำการศึกษาค้นคว้าความต้องการ และความสนใจในกิจกรรมที่สามารถเล่นได้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในภาคกลางรัฐเทนเนสซี (Tennessee) จากการสำรวจกิจกรรมที่สามารถเล่นได้ตลอดชีพ 36 ปี สิ่งที่สำรวจ ได้แก่ การเอาใจใส่ในกิจกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม และสิ่งที่ต้องการที่จะได้รับการฝึกเพิ่มเติม ผลการสำรวจปรากฏว่าวิทยาลัย มหาวิทยาลัย และหน่วยงานอื่นๆ ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการสอนควรส่งเสริม และดำเนินการจัดกิจกรรมที่สามารถเล่นได้ตลอดชีวิตให้กว้างขวาง เพื่อเป็นการสร้างเยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่กระตือรือร้น และผู้สูงวัยที่คล่องแคล่ว

มัวรีนไวส์ (อุมาพร ตรังคสมบัติ. ม.ป.ป.; อ้างอิงจาก Maureen Weiss. 2002) ศาสตราจารย์สาขาจิตวิทยาการกีฬาและคณะแห่งมหาวิทยาลัย Oregon ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ทำการวิจัยพบว่ากีฬา มีผลอย่างมากต่อการพัฒนาทางสังคม และจิตใจของเด็ก เด็กที่เล่นกีฬาเก่งจะมีแรงจูงใจ ทั้งยังมีความวิตกกังวลน้อยกว่าเด็กที่เล่นกีฬาไม่เก่ง หากเด็กที่มีประสบการณ์ในการเล่นกีฬา เด็กจะมี

ความนับถือตนเองสูงและมีแรงจูงใจที่จะทำอะไรให้สำเร็จมากกว่า ในด้านผลของกีฬาต่อการเรียนยังพบว่า วัยรุ่นที่เล่นกีฬามีคะแนนสูงกว่าและมีพฤติกรรมที่ดีกว่าวัยรุ่นที่ไม่เล่นกีฬา

แอน (Ann. 1997: 27) ทำการศึกษาความต้องการและความสนใจในกิจกรรมที่สามารถได้ตลอดชีพของผู้สูงอายุในภาคกลางของรัฐเทนเนสซี (Tennessee) จากการสำรวจกิจกรรมที่สามารถเล่นได้ตลอดชีพ 36 ประเภท ได้ถูกแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ โดยการสำรวจจากผู้สูงอายุ 94 คน มีอยู่ระหว่าง 55-56 ปี สิ่งที่สำรวจได้แก่ ความเอาใจใส่ในกิจกรรม การเข้าร่วมกิจกรรม และสิ่งที่ต้องการฝึกเพิ่มเติม ผลจากการสำรวจเห็นว่าวิทยาลัย มหาวิทยาลัย และหน่วยงานอื่นๆ ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการสอนควรส่งเสริมและดำเนินการเกี่ยวกับการสอนควรส่งเสริมและดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมตลอดชีพให้กว้างขวางเพื่อเป็นการเตรียมเยาวชนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่กระตือรือร้น กีฬาประเภทที่ไม่ควรตัดออกจากกิจกรรมของโรงเรียนและกิจกรรมที่เล่นได้ตลอดชีพควรได้รับการสนับสนุน

ฮาโรลด์ (Harrold. 1967: 2782-A) ได้ศึกษาเรื่องการควบคุมการจัดกิจกรรมนักศึกษา ในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อค้นหาหลักเกณฑ์ที่จะใช้ควบคุมกิจกรรมนักศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา คือการปลูกฝังสร้างเสริมพัฒนาการ และส่งเสริมบุคลิกภาพทุกด้านของนักศึกษา นโยบายการควบคุมกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัย ควรขึ้นอยู่กับเหตุผล และผลทางด้านคุณธรรมวัฒนธรรม ควรกำหนดขอบเขตให้กว้างๆ และยืดหยุ่นพอสมควร การเข้ากิจกรรมนักศึกษาเป็นบทบาทที่ทางวิทยาลัยควรส่งเสริมและสนับสนุนมหาวิทยาลัย ยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมสังคมที่เกิดขึ้นของนักศึกษา

โฮลบลูค (Hollbrook. 1993: 2375-A) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการเร่งด่วนและการกำหนดแผนเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการส่งเสริมสุขภาพการเรียนผลศึกษา นันทนาการและโปรแกรมการแข่งขันกีฬา โดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 94 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถาบันอำนวยความสะดวก สำนัก อธิการ และสถาปนิก ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการวางแผนของสถาปนิกจะต้องศึกษาในรายละเอียด เพื่อกำหนดแบบสิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างถูกต้อง จัดเพิ่มงบประมาณเพื่อซ่อมแซมสิ่งอำนวยความสะดวก จัดตั้งศูนย์บริการเพื่อประโยชน์สำหรับการบำรุงรักษาที่ได้ประสิทธิภาพ ควรร่วมกันดำเนินการตั้งแต่การวางแผน และการวิจัย เพื่อศึกษาแนวทางในอนาคตเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อประสิทธิผลในการวางแผนและการดำเนินการ

งานวิจัยในประเทศ

คณิต เขียววิชัย (2531: 80) ได้ทำการศึกษาการจัดกิจกรรมนันทนาการในชนบทที่มีหน่วยงานของรัฐดำเนินการ และได้สรุปหน่วยงานรับผิดชอบสำหรับการจัดนันทนาการชนบทโดยแบ่งออกเป็น 3 หน่วยงาน คือ เทศบาล กรมพัฒนาชุมชน และศึกษานอกโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าผู้เข้าร่วม

กิจกรรมเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย กิจกรรมที่เข้าร่วมในนันทนาการพิเศษ ระดับอายุ 6-15 ปี ได้แก่ สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ดนตรีสำหรับประชาชน วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา และวันลอยกระทง ช่วงเวลาที่ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุดได้แก่ เวลา 15.00-18.00 น.

จิรนนท์ สีสลม (2549: 83) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากร มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย พบว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.53$, S.D. =0.59) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านบุคลากรผู้ให้บริการกิจกรรมนันทนาการ เป็นลำดับแรก ($\bar{x}=4.00$, S.D. =0.0.81) รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดการ ($\bar{x}=3.82$, S.D. =0.74) ด้านสถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{x}=3.80$, S.D. =2.93) และด้านกิจกรรมนันทนาการ ($\bar{x}=3.38$, S.D. =0.63) ตามลำดับ

ชัยวัฒน์ เหล่าสืบสกุลไทย (2531: 42) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของหัวหน้าและผู้ฝึกสอนกีฬาของศูนย์ส่งเสริมกีฬา เกี่ยวกับปัญหาการจัดและดำเนินการของศูนย์ส่งเสริมกีฬาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีความล่าช้าในการพิจารณางบประมาณ ในการเบิกจ่ายงบประมาณมีขั้นตอนมากเกินไป และไม่สะดวกในการเบิกจ่ายงบประมาณ อุปกรณ์ในการปฐมพยาบาลมีไม่เพียงพอ อุปกรณ์กีฬาและเครื่องอำนวยความสะดวก งบประมาณในการจัดและดำเนินการของศูนย์กีฬาไม่เพียงพอ อุปกรณ์กีฬามักชำรุดสูญหาย ไม่มีห้องรักษาพยาบาลสำหรับสมาชิกที่เจ็บป่วย ขาดการบำรุงรักษาและซ่อมแซมอุปกรณ์กีฬา และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างหัวหน้ากับผู้ฝึกสอนกีฬาเกี่ยวกับปัญหาการจัดและการดำเนินการศูนย์ส่งเสริม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อุบลรัตน์ หรั่งเจริญ (2539: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบบุคลิกภาพกับความสำเร็จในการฝึกบินตามที่ประเมินโดยแบบทดสอบ 16 PF ฟอรัม B กับศิษย์การบินมัธยมทุกนายที่อยู่ระหว่างการฝึกบิน และกำลังจะจบเป็นนักบินประจำกอง จำนวน 53 ราย พบว่า ศิษย์การบินที่ประสบความสำเร็จในการบินทุกระดับจะต้องมีองค์ประกอบบุคลิกภาพ 2 องค์ประกอบ คือ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และมีความมั่นใจในตนเอง นอกจากนั้นต้องมีองค์ประกอบบุคลิกภาพอื่นๆ อีก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การรักษาสิทธิของตนเอง ลงมือปฏิบัติ และ เครียด ส่วนนักบินที่ประสบความสำเร็จในการบินระดับสูง จะต้องมีองค์ประกอบบุคลิกภาพ 2 องค์ประกอบหลัก คือ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความมั่นใจในตนเอง และมีองค์ประกอบบุคลิกภาพร่วมอีก 5 องค์ประกอบ คือ รักษาสิทธิของตนไว้วางใจ เปลี่ยนแนวคิดใหม่ หลีกเลี่ยง และลงมือปฏิบัติ

สิริจิตรา ฤกษ์บ้าย (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า

นักท่องเที่ยงที่มีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

นักท่องเที่ยงที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเกาะเกร็ดจังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน

นักท่องเที่ยงที่มีอายุและอาชีพ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับความคิดเห็นการบริหารจัดการกิจกรรมนันทนาการ ผลงานวิจัยต่างๆ และปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการกิจกรรมนันทนาการ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย เรื่อง “ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี ” ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย การนำข้อมูลมาใช้ในการอธิบายเหตุผลเพื่อสนับสนุนการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย รวมถึงการอภิปรายผลงานวิจัยที่เกิดขึ้น ผลงานวิจัยนี้จะใช้เป็นแนวทางในการบริหารการจัดการกิจกรรมนันทนาการให้กับบุคลากรในโรงพยาบาล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของโรงพยาบาลค่ายสุรนารีต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการสำรวจ เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบ ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ในปีงบประมาณ 2556 ดังนี้ ฝ่ายแพทย์ ฝ่ายดูแลผู้ป่วย ฝ่ายเทคนิคการแพทย์ และเจ้าหน้าที่ในสำนักงาน รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,146 คน (งานทรัพยากรบุคคล คณะกรรมการจัดการทรัพยากรบุคคล สิงหาคม 2556)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จำนวน 296 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยทำการคำนวณหาขนาดตัวอย่าง (Sample size) โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในกรณีทราบจำนวนที่แน่นอน (Finite population)

เนื่องด้วยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีความแตกต่างกันในด้านระดับตำแหน่งงาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportion stratified random sampling)

การสุ่มตัวอย่างดังกล่าวของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา แต่ละระดับตำแหน่งงานจะได้ตามตาราง 1 ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี
จังหวัดนครราชสีมา แต่ละระดับตำแหน่งงาน

ระดับตำแหน่งงาน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. ฝ่ายแพทย์	64	17
2. ฝ่ายดูแลผู้ป่วย	546	141
3. ฝ่ายเทคนิคการแพทย์	50	13
4. เจ้าหน้าที่ในสำนักงาน	486	125
รวม	1,146	296

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องไปเก็บจริงจำนวน 296 คน แยกเป็น ฝ่ายแพทย์ จำนวน 17 คน ฝ่ายดูแลผู้ป่วย จำนวน 141 คน ฝ่ายเทคนิคการแพทย์ จำนวน 13 คน และเจ้าหน้าที่ในสำนักงาน จำนวน 125 คน ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับสลากรายชื่อ ทำการสุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับจนครบจำนวนตามที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการทำการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรม ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกิจกรรมนันทนาการ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ของ ลิเคิร์ต (Likert rating scales) มี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนและแปลความหมาย

การให้คะแนนแบบสอบถามความ ต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการน้อยที่สุด

การแปลความหมาย

กำหนดการแปลระดับความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาล ค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา โดยกำหนดค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน และโดยรวม (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2540: 2) ของคะแนนสูงสุด คือ 5.00 และ คะแนนต่ำสุด 1.00 และแบ่งเป็น 5 ช่วง ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open ended)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย ที่เกี่ยวกับความต้องการการกิจกรรมนันทนาการ และข้อมูลกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. รวบรวมข้อมูลต่างๆ มาสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับร่างโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรม ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกิจกรรมนันทนาการ

3. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอ คณะกรรมการควบคุมปริญญาบัณฑิตตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาการใช้สำนวนและภาษา

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. หาความเที่ยงตรง (Content validity) โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไข ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (รายละเอียด อยู่ในภาคผนวก) เพื่อพิจารณาตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เป็นรายข้อว่า แต่ละข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องตามเนื้อหาที่ต้องการหรือไม่

1.2 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของท่านผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านขั้นตอนในข้อ 2 เสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมปริญญาโท แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน เพื่อนำผลข้อมูลไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสถิติวิเคราะห์ หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 125; อ้างอิงจาก Cronbach. n.d.) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

3. นำแบบสอบถามที่เสร็จสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอให้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บ รวบรวมข้อมูลต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จากบุคลากรในโรงพยาบาล

2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลตนเอง

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อประมวลผล ตามขั้นตอน ดังนี้

การจัดกระทำข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้คืนมา แล้วตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. บันทึกการลงรหัสข้อมูลและบันทึกข้อมูลเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 มาวิเคราะห์แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. นำแบบสอบถามตอนที่ 2 มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของความต้องการของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม แล้วนำเสนอข้อมูล รูปแบบตารางประกอบความเรียง

3. วิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง โดยการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 และทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of variance) หรือทดสอบค่าเอฟ (F-test) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2 ข้อ 3 และ ข้อ 4 และกรณีผลทดสอบระหว่าง

ค่าคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของ LSD (Least significant difference)

4. นำแบบสอบถามในตอนที 3 คือ ข้อเสนอแนะในแต่ละด้าน แล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการจัด กิจกรรม
นันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาล ค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับ
การศึกษา และตำแหน่งงาน เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ในการวิเคราะห์
ข้อมูล ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
t-test	แทน	ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ในการแจกแจงแบบที (t-distribution)
F-test	แทน	ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ในการแจกแจงแบบเอฟ (F-distribution)
p-value	แทน	ความน่าจะเป็นหรือโอกาส (Probability)
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกิดขึ้นได้จากกลุ่มตัวอย่างและทำการ
นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในตอนที่ 1 ซึ่งเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ
แบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับความต้องการการจัดกิจกรรม
นันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินการ
จัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้าน
กิจกรรมนันทนาการ ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
โดยรวมและรายด้านและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ความต้องการการจัดกิจกรรม
นันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตัวแปร เพศ โดย
การทดสอบค่าที (t-test) สำหรับ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน โดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

เมื่อผลการทดสอบ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงจะทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ LSD (Least significant difference)

ตอนที่ 4 นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 มาสรุปผลและนำเสนอในรูปแบบความเรียง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ดังปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน (n=296)

ตัวแปร	จำนวน(n)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	92	31.10
1.2 หญิง	204	68.90
รวม	296	100.00
2. อายุ		
2.1 อายุ 20-27 ปี	69	23.30
2.2 อายุ 28-35 ปี	95	32.10
2.3 อายุ 36-43 ปี	53	17.90
2.4 อายุ 44-51 ปี	45	15.20
2.5 อายุ 52 ปีขึ้นไป	34	11.50
รวม	296	100.00
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	133	44.90
3.2 ปริญญาตรี	140	47.30
3.3 สูงกว่าปริญญาตรี	19	6.40
รวม	296	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน(n)	ร้อยละ
4. ตำแหน่งงาน		
4.1 ฝ่ายแพทย์	17	5.70
4.2 ฝ่ายดูแลผู้ป่วย	141	47.60
4.3 ฝ่ายเทคนิคการแพทย์	13	4.40
4.4 เจ้าหน้าที่สำนักงาน	125	42.20
รวม	296	100.00

จากตาราง 2 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นมีจำนวน 296 คน แบ่งเป็น เพศชาย 92 คน คิดเป็นร้อยละ 31.10 หญิง 204 คน คิดเป็นร้อยละ 68.90 กลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 20-27 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 อายุระหว่าง 28-35 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 32.10 อายุระหว่าง 36-43 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 17.90 อายุระหว่าง 44-51 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 15.20 และอายุ 52 ปีขึ้นไป จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 44.90 ปริญญาตรี จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 47.30 และ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 6.40 กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งงานเป็นฝ่ายแพทย์ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.70 ฝ่ายดูแลผู้ป่วย จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 47.60 ฝ่ายเทคนิคการแพทย์ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.40 และ เจ้าหน้าที่สำนักงาน จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 42.20

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการจัดกิจกรรม

นันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก และ ด้าน กิจกรรมนันทนาการ เป็นรายข้อและรายด้าน โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการ (n=296)

ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. กิจกรรมนันทนาการสามารถทำให้เกิดแรงกระตุ้น จูงใจให้บุคลากรมีส่วนร่วมและหันมาสนใจกิจกรรมนันทนาการ	3.95	0.64	มาก
2. กิจกรรมที่มีความสนุกสนานเกิดความสัมพันธ์อันดีและช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน	4.18	0.73	มาก
3. ระยะเวลาที่จัดกิจกรรมนันทนาการ ไม่รบกวนเวลาทำงานประจำ	3.74	0.87	มาก
4. กิจกรรมนันทนาการตามความเหมาะสมกับฤดูกาล โอกาส เวลา และวัฒนธรรมประเพณี	3.99	0.68	มาก
5. การสำรวจ ติดตาม และประเมินผลของการจัดกิจกรรมนันทนาการต่างๆได้	3.76	0.68	มาก
รวม	3.92	0.56	มาก

จากตาราง 3 แสดงว่า ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ด้าน การดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.92$, S.D. =0.56) และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า บุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 2 กิจกรรมที่มีความสนุกสนานเกิดความสัมพันธ์อันดีและช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน ($\bar{x}=4.18$, S.D. =0.73) รองลงมาคือ ข้อ 4 กิจกรรมนันทนาการตามความเหมาะสมกับฤดูกาล โอกาส เวลา และวัฒนธรรมประเพณี ($\bar{x}=3.99$, S.D. =0.68) และข้อ 1 กิจกรรมนันทนาการสามารถทำให้เกิดแรงกระตุ้น จูงใจให้บุคลากรมีส่วนร่วมและหันมาสนใจกิจกรรมนันทนาการ ($\bar{x}=3.95$, S.D. =0.64) ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ด้านบุคลากร (n=296)

ด้านบุคลากร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. ผู้นำกิจกรรมนันทนาการมีจำนวนเพียงพอต่อการประสานงานและให้บริการกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม	3.80	0.70	มาก
2. ผู้นำกิจกรรมนันทนาการมีความรู้ ความเข้าใจ ต่อความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม และสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม	3.94	0.66	มาก
3. ผู้นำกิจกรรมนันทนาการมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี	3.97	0.66	มาก
4. ผู้นำกิจกรรมนันทนาการมีศักยภาพและ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่	4.00	0.66	มาก
5. ผู้นำกิจกรรมนันทนาการสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.01	0.68	มาก
รวม	3.94	0.58	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่า ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ด้านบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.94$, S.D. =0.58) และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า บุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 5 ผู้นำกิจกรรมนันทนาการสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{x}=4.01$, S.D. =0.68) รองลงมาคือ ข้อ 4 ผู้นำกิจกรรมนันทนาการมีศักยภาพและ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ ($\bar{x}=4.00$, S.D. =0.66) และข้อ 3 ผู้นำกิจกรรมนันทนาการมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ดี ($\bar{x}=3.97$, S.D. =0.66) ตามลำดับ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก (n=296)

ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. สถานที่จัดกิจกรรมมีเพียงพอต่อความต้องการของบุคลากร	3.92	0.75	มาก
2. สถานที่เหมาะสมกับกิจกรรมนันทนาการที่จัดขึ้น	3.93	0.75	มาก
3. สถานที่จัดกิจกรรมได้หลากหลายประเภท	3.87	0.77	มาก
4. สถานที่จัดกิจกรรมนันทนาการ มีความสะดวก	3.92	0.75	มาก
5. อุปกรณ์มีความสมบูรณ์ หลากหลาย และเพียงพอต่อความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	3.97	0.80	มาก
รวม	3.88	0.69	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่า ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาล ค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.88$, S.D. =0.69) และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า บุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 1 ข้อ คือ ข้อ 5 อุปกรณ์มีความสมบูรณ์ หลากหลาย และเพียงพอต่อความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x}=3.97$, S.D. =0.80) รองลงมาคือ ข้อ 2 สถานที่เหมาะสมกับกิจกรรมนันทนาการที่จัดขึ้น ($\bar{x}=3.93$, S.D. =0.75) และข้อ 1 สถานที่จัดกิจกรรมมีเพียงพอต่อความต้องการของบุคลากร และ ข้อ 4 สถานที่จัดกิจกรรมนันทนาการ มีความสะดวก ($\bar{x}=3.92$, S.D. =0.75) ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ด้านกิจกรรมนันทนาการ (n=296)

ด้านกิจกรรมนันทนาการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. กิจกรรมนันทนาการประเภท เกม กีฬา และ กีฬาเพื่อการแข่งขัน			
1.1 ฟุตบอล	3.83	0.89	มาก
1.2 วอลเลย์บอล	3.82	0.84	มาก
1.3 เปตอง	3.65	0.91	มาก
1.4 เซอร์บอล	3.77	0.90	มาก
รวม	3.76	0.78	มาก
2 กิจกรรมนันทนาการประเภท ประเพณีวัฒนธรรม			
2.1 วันขึ้นปีใหม่	4.24	0.65	มาก
2.2 วันสงกรานต์	4.21	0.70	มาก
2.3 วันลอยกระทง	3.84	0.83	มาก
2.4 วันสำคัญทางศาสนา	3.94	0.80	มาก
2.5 วันเฉลิมพระชนพรรษา (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถฯ)	4.34	0.70	มาก
รวม	4.11	0.59	มาก
3. กิจกรรมนันทนาการประเภท ดนตรี และร้องเพลง			
3.1 เต้นแอโรบิก	4.05	0.77	มาก
3.2 โยคะ	3.57	1.03	มาก
3.3 เต้นลีลาศ	3.32	1.10	ปานกลาง
3.4 ร้องเพลง/คาราโอเกะ	3.55	1.11	มาก
รวม	3.62	0.83	มาก
รวม	3.83	0.62	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่า ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ด้าน กิจกรรมนันทนาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.83$, S.D. = 0.62) และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า บุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ข้อ 2.5 กิจกรรมนันทนาการประเภท ประเพณีวัฒนธรรม วันเฉลิมพระชนพรรษา (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถฯ) ($\bar{x}=4.34$, S.D. =0.70) รองลงมาคือ ข้อ 2.1 กิจกรรมนันทนาการประเภท ประเพณีวัฒนธรรม วันขึ้นปีใหม่ ($\bar{x}=4.24$, S.D. =0.65) และข้อ 2.2 กิจกรรมนันทนาการประเภท ประเพณีวัฒนธรรม วันสงกรานต์ ($\bar{x}=4.21$, S.D. =0.70) ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายสุรนารี โดยรวม 4 ด้าน

ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการ	3.92	0.56	มาก
2. ด้านบุคลากร	3.94	0.58	มาก
3. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.88	0.69	มาก
4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ	3.83	0.62	มาก
รวมทุกด้าน	3.90	0.51	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่า ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.90$, S.D. =0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความต้องการการจัดกิจกรรม

นันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตัวแปร เพศ โดยการทดสอบค่าที (t-test) สำหรับ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน โดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) เมื่อผลการทดสอบ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงจะทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ LSD (Least significant difference)

ตาราง 8 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตัวแปร เพศ

ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ	ตัวแปรเพศ				t-test	p-value
	ชาย(n=92)		หญิง(n=204)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการ	3.92	0.63	3.92	0.53	3.37	0.96
2. ด้านบุคลากร	3.91	0.70	3.95	0.51	17.38	0.59
3. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.89	0.77	3.87	0.64	4.81	0.81
ความสะดวก						
4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ	3.77	0.71	3.86	0.56	5.99	0.31
รวมทุกด้าน	3.87	0.60	3.90	0.45	12.74	0.71

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความแตกต่าง ของคะแนนเฉลี่ยความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรใน โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตัวแปร เพศ พบว่า ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 9 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตัวแปร อายุ

ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ	ตัวแปรอายุ										F-test	p-value
	20-27 ปี		28-35 ปี		36-43 ปี		44-51 ปี		52 ปีขึ้นไป			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการ	3.93	0.53	3.88	0.61	3.97	0.56	4.00	0.48	3.82	0.58	0.79	0.53
2. ด้านบุคลากร	4.04	0.44	3.89	0.63	3.90	0.64	4.03	0.54	3.82	0.60	1.46	0.21
3. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.93	0.59	3.82	0.74	3.87	0.59	4.03	0.68	3.75	0.83	1.07	0.37
ความสะดวก												
4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ	3.94	0.56	3.83	0.69	3.75	0.57	3.83	0.56	3.74	0.61	0.93	0.44
รวมทุกด้าน	3.96	0.43	3.85	0.56	3.87	0.49	3.97	0.45	3.78	0.54	1.16	0.32

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบ ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตัวแปร อายุ พบว่า ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ความต้องการการจัดกิจกรรม
นันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม
ตัวแปร ระดับการศึกษา

ความต้องการการจัด กิจกรรมนันทนาการ	ตัวแปรระดับการศึกษา						F-test	p-value
	ต่ำกว่า		ปริญญาตรี		สูงกว่า			
	ปริญญาตรี				ปริญญาตรี			
	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D		
1. ด้านการดำเนินการจัด กิจกรรมนันทนาการ	3.89	0.51	3.94	0.57	3.92	0.76	0.23	0.79
2. ด้านบุคลากร	3.95	0.50	3.92	0.62	3.93	0.73	0.09	0.91
3. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และ สิ่งอำนวยความสะดวก	3.88	0.64	3.87	0.72	3.89	0.73	0.00	0.99
4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ	3.81	0.63	3.86	0.58	3.70	0.71	0.67	0.50
รวมทุกด้าน	3.89	0.46	3.90	0.52	3.86	0.67	0.06	0.93

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตัวแปรระดับการศึกษา พบว่า ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตัวแปร ตำแหน่งงาน

ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ	ตัวแปรตำแหน่งงาน								F-test	p-value
	ฝ่ายแพทย์		ฝ่ายดูแลผู้ป่วย		ฝ่ายเทคนิคการแพทย์		เจ้าหน้าที่สำนักงาน			
	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D		
1. ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการ	3.91	0.99	3.90	0.51	3.66	0.57	3.97	0.53	1.40	0.24
2. ด้านบุคลากร	4.00	0.93	3.92	0.50	3.64	0.89	3.98	0.56	1.41	0.23
3. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	4.00	0.91	3.85	0.60	3.35	1.28	3.95	0.64	3.33	0.02*
4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ	3.84	0.87	3.84	0.56	3.53	0.91	3.85	0.59	1.09	0.35
รวมทุกด้าน	3.94	0.89	3.88	0.43	3.54	0.77	3.94	0.46	2.50	0.05*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ LSD (Least significant difference) เพื่อเปรียบเทียบ ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัด นครราชสีมา จำแนกตาม ตัวแปรตำแหน่งงาน พบว่า ความต้อ งการการจัดกิจกรรมนันทนาการ โดยรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้วิจัยจึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ดังแสดงตาราง 12-13

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ
ของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตัวแปร
ตำแหน่งงานเป็นรายคู่ ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

ตัวแปรตำแหน่งงาน	$\bar{x}$	ฝ่ายแพทย์	ฝ่ายดูแลผู้ป่วย	ฝ่ายเทคนิค การแพทย์	เจ้าหน้าที่ สำนักงาน
		4.00	3.85	3.35	3.95
ฝ่ายแพทย์	4.00	-	0.14	0.64*	0.04
ฝ่ายดูแลผู้ป่วย	3.85		-	0.50*	0.10
ฝ่ายเทคนิคการแพทย์	3.35			-	0.60*
เจ้าหน้าที่สำนักงาน	3.95				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก จำแนกตามตัวแปรตำแหน่งงาน พบว่า ตำแหน่งงาน ฝ่ายต่างๆ มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ ตำแหน่งงาน ฝ่ายเทคนิคการแพทย์ มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ น้อยกว่า ตำแหน่งงานฝ่ายดูแลผู้ป่วย และ ตำแหน่งงานฝ่ายแพทย์ ตำแหน่งงานเจ้าหน้าที่สำนักงาน มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ มากกว่า ตำแหน่งงานฝ่ายเทคนิคการแพทย์

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ
ของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตัวแปร
ตำแหน่งงานเป็นรายคู่ ด้านภาพรวม

ตัวแปรตำแหน่งงาน	$\bar{x}$	ฝ่ายแพทย์	ฝ่ายดูแลผู้ป่วย	ฝ่ายเทคนิค การแพทย์	เจ้าหน้าที่ สำนักงาน
		3.94	3.88	3.54	3.94
ฝ่ายแพทย์	3.94	-	0.05	0.39*	0.00
ฝ่ายดูแลผู้ป่วย	3.88		-	0.33*	0.06
ฝ่ายเทคนิคการแพทย์	3.54			-	0.39*
เจ้าหน้าที่สำนักงาน	3.94				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ด้านภาพรวม จำแนกตามตัวแปรตำแหน่งงาน พบว่า ตำแหน่งงานฝ่ายต่างๆ มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ ตำแหน่งงานฝ่ายเทคนิคการแพทย์ มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ น้อยกว่า ตำแหน่งงานฝ่ายดูแลผู้ป่วย และตำแหน่งงานฝ่ายแพทย์ ตำแหน่งงานเจ้าหน้าที่สำนักงาน มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการมากกว่า ตำแหน่งงานฝ่ายเทคนิคการแพทย์

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามแบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย แต่พอจะสรุปเป็นประเด็นสำคัญดังนี้

1. ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการ ควรมีการกระตุ้นให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด ซึ่งต้องมีหัวหน้าหน่วยงานเข้าร่วมกิจกรรมด้วยเพื่อเป็นตัวอย่างให้กับบุคลากรในหน่วยงาน และต้องเป็นกิจกรรมต่อเนื่องก่อให้เกิดความสนุกสนาน
2. ด้านบุคลากร ควรเพิ่มผู้นำในการทำกิจกรรมให้มากขึ้น และผู้นำกิจกรรมควรมี ความรู้ความสามารถ และมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม

3. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดหาอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม ด้านสถานที่ยังไม่เหมาะสม ควรจัดให้สถานที่ให้เหมาะกับกิจกรรมนันทนาการแต่ละประเภท

4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ

4.1 ประเภทกีฬาเพื่อการแข่งขัน ควรมีกีฬาที่มีความหลากหลาย เช่น กีฬาฮาเฮ บาสเกตบอล แบดมินตัน เพื่อช่วยสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และยังเพิ่มทักษะด้านกีฬา

4.2 ประเภทประเพณีวัฒนธรรม ควรมีการประชาสัมพันธ์ก่อนมีกิจกรรมนันทนาการ ประเภทประเพณีวัฒนธรรม เพื่อให้บุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี ได้เรียนรู้กิจกรรมประเภทประเพณีวัฒนธรรม และเพื่ออนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม

4.3 ประเภทดนตรี และร้องเพลง ควรมีการประกวดแข่งขันเป็นประจำทุกปี และควรส่งเสริมให้มีการใช้ความสามารถของบุคลากรที่เล่นดนตรี ได้มีการทำผลงานให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ด้วย

5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ ผู้บริหารระดับสูงควรร่วมกิจกรรม และให้ความสำคัญด้วยทุกครั้ง และควรติดตามความพึงพอใจ หรือผลลัพธ์ที่ได้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาวางแผนแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการจัด กิจกรรม
นันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มา
เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดการจัดกิจกรรมนันทนาการให้ เหมาะสมกับบุคลากรภายใน
โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ในอนาคตและเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของบุคลากรในโรงพยาบาลค่าย
สุรนารี จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบ ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของบุคลากรในโรงพยาบาล
ค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่งงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และ
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการสำรวจ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการจัด
กิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยได้
ดำเนินการตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัด
นครราชสีมา ในปีงบประมาณ 2556 ดังนี้ ฝ่ายแพทย์ ฝ่ายดูแลผู้ป่วย ฝ่ายเทคนิคการแพทย์และเจ้าหน้าที่
ในสำนักงาน รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,146 คน (งานทรัพยากรบุคคลคณะกรรมการจัดการทรัพยากรบุคคล
สิงหาคม. 2556)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จำนวน 296 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยทำการคำนวณหาค่าขนาดตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในกรณีทราบจำนวนที่แน่นอน (Finite Population) เนื่องด้วยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีความแตกต่างกันในด้านระดับตำแหน่งงาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportion Stratified random Sampling)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทำการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรม ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกิจกรรมนันทนาการ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ของ ลิกเคอร์ต (Likert rating scales) มี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย ที่เกี่ยวกับความต้องการการกิจกรรมนันทนาการ และข้อมูลกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. รวบรวมข้อมูลต่างๆ มาสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับร่างโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรม ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกิจกรรมนันทนาการ

3. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัณฑิตตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาการใช้สำนวนและภาษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอให้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรในโรงพยาบาล เสนอต่อ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา
2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกจ่ายและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อประมวลผลตามขั้นตอน ดังนี้

การจัดกระทำข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้คืนมา แล้วตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. บันทึกการลงรหัสข้อมูลและบันทึกข้อมูลเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 มาวิเคราะห์แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง
2. นำแบบสอบถามตอนที่ 2 มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่าความ เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมและรายด้านแล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง
3. เปรียบเทียบความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) สำหรับการเปรียบเทียบความต้องการการจัดกิจกรรม นันทนาการกับตัวแปรอิสระด้านเพศ และค่าเอฟ (F-test) สำหรับความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการกับตัวแปรอิสระด้านอายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และตำแหน่งงาน เมื่อวิเคราะห์ผลแล้วหากพบว่ามีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทำการทดสอบแต่ละคู่เพื่อหาความแตกต่างโดยวิธีของ LSD (Least significant difference)
4. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 มาสรุปและนำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการจัด กิจกรรม
นันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากตาราง 2 แสดงวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการ
แจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นมีจำนวน 296 คน แจกแจงได้
ดังนี้

เพศ พบว่า บุคลากรของโรงพยาบาลค่ายสุรนารี เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็น เพศชาย 92 คน คิด
เป็นร้อยละ 31.10 หญิง 204 คน คิดเป็นร้อยละ 68.90

อายุ พบว่า บุคลากรของโรงพยาบาลค่ายสุรนารี เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ระหว่าง 20-27 ปี
จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 อายุระหว่าง 28-35 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 32.10
อายุระหว่าง 36-43 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 17.90 อายุระหว่าง 44-51 ปี จำนวน 45 คน คิด
เป็นร้อยละ 15.20 และอายุ 52 ปีขึ้นไป จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50

ระดับการศึกษา พบว่า บุคลากรของโรงพยาบาลค่ายสุรนารี เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีระดับ
การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 44.90 ปริญญาตรี จำนวน 140 คน คิด
เป็นร้อยละ 47.30 และ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 6.40

ตำแหน่งงาน พบว่า บุคลากรของโรงพยาบาลค่ายสุรนารี เป็นกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่มี
ตำแหน่งงานเป็นฝ่ายแพทย์ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.70 ฝ่ายดูแลผู้ป่วย จำนวน 141 คน คิด
เป็นร้อยละ 47.60 ฝ่ายเทคนิคการแพทย์ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.40 คน และเจ้าหน้าที่
สำนักงาน จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 42.20

2. ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัด
นครราชสีมา โดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.90$, S.D. =0.51) เมื่อพิจารณาเป็นราย
ด้าน พบว่า บุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา มีความต้องการการจัดกิจกรรม
นันทนาการอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ตามลำดับดังนี้ ด้านบุคลากร ($\bar{x}=3.94$, S.D. =0.58) ด้านการ
ดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการ ($\bar{x}=3.92$, S.D. =0.56) ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวก ($\bar{x}=3.88$, S.D. =0.69) และด้านกิจกรรมนันทนาการ ($\bar{x}=3.83$, S.D. =0.62)

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

จำแนกตาม เพศ พบว่า บุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของ โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จำแนกตาม อายุ พบว่า บุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จำแนกตาม ระดับการศึกษา พบว่า บุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จำแนกตาม ตำแหน่งงาน พบว่า ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยภาพรวมมีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยตำแหน่งงานฝ่ายต่างๆ มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ จำแนกตามตัวแปรตำแหน่งงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ ตำแหน่งงานฝ่ายเทคนิคการแพทย์ มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ น้อยกว่า ตำแหน่งงานฝ่ายดูแลผู้ป่วย และตำแหน่งงานฝ่ายแพทย์ ตำแหน่งงานเจ้าหน้าที่สำนักงาน มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ มากกว่า ตำแหน่งงานฝ่ายเทคนิคการแพทย์ และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้น ด้าน สถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ที่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ ตำแหน่งงานฝ่ายเทคนิคการแพทย์ มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ น้อยกว่า ตำแหน่งงานฝ่ายดูแลผู้ป่วย และตำแหน่งงานฝ่ายแพทย์ ตำแหน่งงานเจ้าหน้าที่สำนักงาน มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ มากกว่า ตำแหน่งงานฝ่ายเทคนิคการแพทย์

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามแบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย แต่พอจะสรุปเป็นประเด็นสำคัญดังนี้

4.1 ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการ ควรมีการกระตุ้น ให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด ซึ่งต้องมีหัวหน้าหน่วยงานเข้ามาร่วมกิจกรรมด้วยเพื่อเป็นตัวอย่างให้กับบุคลากรในหน่วยงาน และต้องเป็นกิจกรรมต่อเนื่องก่อให้เกิดความสนุกสนาน

4.2 ด้านบุคลากร เพิ่มผู้นำในการทำกิจกรรมให้มากขึ้น และผู้นำกิจกรรมควรมี ความ มุ่ง ความสำเร็จ และมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม

4.3 ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดหาอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม ด้านสถานที่ยังไม่เหมาะสม ควรจัดให้สถานที่ให้เหมาะกับกิจกรรมนั้นๆ หนทางการ แต่ละประเภท

4.4 ด้านกิจกรรมนันทนาการ

4.4.1 ประเภทกีฬาเพื่อการแข่งขัน ควรมีกีฬาที่มีความหลากหลาย เช่น กีฬาฮาเฮ บาสเกตบอล แบดมินตัน เพื่อช่วยสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และยังเพิ่มทักษะด้านกีฬา

4.4.2 ประเภทประเพณีวัฒนธรรม ควรมีการประชาสัมพันธ์ก่อนมีกิจกรรมนันทนาการ ประเภทประเพณี วัฒนธรรม เพื่อให้บุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี ได้เรียนรู้กิจกรรมประเภท ประเพณีวัฒนธรรม และเพื่ออนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม

4.4.3 ประเภทดนตรี และร้องเพลง ควรมีการประกวดแข่งขันเป็นประจำทุกปี และ ควรส่งเสริมให้มีการใช้ความสามารถของบุคลากรที่เล่นดนตรี ได้มีการทำผลงานให้บุคคลภายนอก ได้รับรู้ด้วย

4.5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ ผู้บริหารระดับสูงควรร่วมกิจกรรม และให้ความสำคัญด้วย ทุกครั้ง และควรติดตามความพึงพอใจ หรือผลลัพธ์ที่ได้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมา วางแผนแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากการศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรใน โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

บุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา มีความต้องการการจัด กิจกรรม นันทนาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า สภาพโดยรวมของการทำงานซึ่งเป็นด้านการ รักษาพยาบาลที่ต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเป็นความตายจึงก่อให้เกิดความเครียดจากการทำงานสูง รวมทั้งยังต้องเตรียมพร้อมรับกับการตรวจประเมินจากหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านคลินิก ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารงานภาครัฐ เป็นต้น ทำให้ภาระงานเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ เวลาว่างในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรมีน้อยลง และไม่สามารถจัดสรรเวลาให้ตรงกันได้ เนื่องจากมีบุคลากรในกลุ่มที่ต้องเข้าเวรในช่วงเวลาออกเวลาราชการ เป็นสาเหตุให้บุคลากรของ โรงพยาบาลค่ายสุรนารี มีความต้องการการจัด กิจกรรมนันทนาการ ในระดับมาก เพื่อการพักผ่อน เพื่อการผ่อนคลายจากการทำงาน และเพื่อการพบปะสังสรรค์กัน พร้อมทั้งเป็นการเชื่อมโยงของแต่ละ

วิชาชีพให้ผู้พ้นภัยยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงาน นิธิชัย จิรพันธ์ สีสม (2549: 2-83) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากร มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และเปรียบเทียบความต้องการของการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ รายได้และ ตำแหน่งงาน ในส่วนของความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย พบว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.53$, S.D. =0.59) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านบุคลากรผู้ให้บริการกิจกรรมนันทนาการ เป็นลำดับแรก ($\bar{x}=4.00$, S.D. =0.0.81) รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดการ ($\bar{x}=3.82$, S.D. =0.74) ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{x}=3.80$, S.D. =2.93) และด้านกิจกรรมนันทนาการ ($\bar{x}=3.38$, S.D. =0.63) ตามลำดับ และงานวิจัยของทิลแมน (สมบัติ กาญจนกิจ. 2535: 18; อ้างอิงจาก Tilman. 1984) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการ กิจกรรมนันทนาการของคนและชุมชน เมื่อ ค .ศ.1984 ผลการศึกษาสรุปความต้องการได้ 10 ประการ ต้องการสร้างประสบการณ์ใหม่ ต้องการเป็นที่ยอมรับหรือยกย่องจากผู้อื่น ต้องการพักผ่อนหย่อนใจเพื่อหนีความเครียด ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ต้องการเป็นผู้นำ ผู้นำกลุ่ม หรือควบคุม สถานการณ์ ต้องการตอบสนองและมีปฏิริยาทางสังคม ต้องการกิจกรรมทางจิตใจ เพื่อให้เกิดอารมณ์สุขสงบ ต้องการความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาความคิด ต้องการบริการผู้อื่น และอยากจะเป็นที่ต้องการ ต้องการกิจกรรมการเคลื่อนไหว และการทดสอบสมรรถภาพ ด้วยเหตุนี้บุคลากรโรงพยาบาล ค่ายสุรนารี จึงมีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อหนีความเครียด ต้องการสร้างประสบการณ์ใหม่ ต้องการกิจกรรมทางจิตใจ เพื่อก่อให้เกิดอารมณ์สุขสงบ เกิดความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาความคิด

และผลการวิจัยของอิสสระชัย ย ธนารักษ์ เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจประกอบกิจกรรมนันทนาการ ของนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า อันดับที่ 1 คือ สถานที่ จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 34.67 อันดับที่ 2 คือ ระยะเวลาจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 32.33 และอันดับที่สามคือ สิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 22.33 นั้น ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ วิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา วาสูกี มีระดับความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทุกด้านอยู่ในระดับมาก และความต้องการด้านสถานที่ที่มีระบบการถ่ายเทอากาศได้สะดวก มีค่าเฉลี่ย 3.33 ซึ่งอยู่ในระดับมาก และความต้องการด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ย 3.22 ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นย่อย 13 ประการที่มีระดับคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยและอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีอุปกรณ์ที่ใช้ใน

กิจกรรมนันทนาการปริมาณมากพอ สถานที่ประกอบกิจกรรมนันทนาการในร่ม มีอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น โทรทัศน์ เครื่องเสียง วิดีโอซีดี ฯลฯ สถานที่ที่มีระบบการคมนาคมสะดวก สถานที่ที่มีระบบความปลอดภัยสูงทั้งชีวิตและทรัพย์สิน มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการออกกำลังกายปริมาณมากพอ มีการจัดสวนหย่อม และที่พักผ่อนเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี สถานที่ที่มีห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าที่สะอาด สถานที่ที่มีระบบการจอดรถสะดวก และปลอดภัย มีสถานฟุตบอล / วอลเลย์บอล / บาสเกตบอล และดูแลอย่างดี และมีสนามเปตอง / สวนสุขภาพ / ลานแอโรบิก และดูแลอย่างดี มีระดับคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.47, 3.43, 3.40, 3.30, 3.27, 3.23 ตามลำดับ และที่มีระดับคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย คือ มีสระว่ายน้ำ / ศูนย์สุขภาพ / ห้องออกกำลังกาย และดูแลอย่างดี มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการบริการน้ำดื่มฟรี และจำหน่าย สถานที่ที่เป็นห้องเฉพาะนันทนาการตามมาตรฐานสากล มีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.17, 3.13, 3.10 3.00 ซึ่งอยู่ในระดับมาก และที่มีระดับคะแนนต่ำที่สุด คือความต้องการด้านสถานที่ประกอบกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง มีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.50 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย

การเปรียบเทียบความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวม แล้ว ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเทียบกับสมมติฐานแล้วไม่สอดคล้องเลยในภาพรวม อาจเนื่องมาจากในช่วงที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ในช่วงของปลายปีงบประมาณ ทุกฝ่ายต่างต้องเร่งจัดเก็บข้อมูลหลายอย่างทำให้ ทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกัน ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกตำแหน่งงาน ต่างมีความต้องการ การจัดกิจกรรมนันทนาการเหมือนกัน อยากได้รับช่วงเวลาที่สามารถพักผ่อนหย่อนคลายจึงเป็นสาเหตุให้มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการ ควรมีการกระตุ้นให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด ซึ่งต้องมีหัวหน้าหน่วยงานเข้ามาร่วมกิจกรรมด้วยเพื่อเป็นตัวอย่างให้กับบุคลากรในหน่วยงาน และต้องเป็นกิจกรรมต่อเนื่องก่อให้เกิดความสนุกสนาน

1.2 ด้านบุคลากร เพิ่มผู้นำในการทำกิจกรรมให้มากขึ้น และผู้นำกิจกรรมควรมี ความรู้ความสามารถ และมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม

1.3 ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดหาอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม ด้านสถานที่ยังไม่เหมาะสม ควรจัดให้สถานที่ให้เหมาะกับกิจกรรมนันทนาการแต่ละประเภท

1.4 ด้านกิจกรรมนันทนาการ

1.4.1 ประเภทกีฬาเพื่อการแข่งขัน ควรมีกีฬาที่มีความหลากหลาย เช่น กีฬาฮาเฮ บาสเกตบอล แบดมินตัน เพื่อช่วยสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และยังเพิ่มทักษะด้านกีฬา

1.4.2 ประเภทประเพณีวัฒนธรรม ควรมีการประชาสัมพันธ์ก่อนมีกิจกรรมนันทนาการ ประเภทประเพณี วัฒนธรรม เพื่อให้บุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี ได้เรียนรู้กิจกรรมประเภท ประเพณีวัฒนธรรม และเพื่ออนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม

1.4.3 ประเภทดนตรี และร้องเพลง ควรมีการประกวดแข่งขันเป็นประจำทุกปี และ ควรส่งเสริมให้มีการใช้ความสามารถของบุคลากรที่เล่นดนตรี ได้มีการทำผลงานให้บุคคลภายนอก ได้รับรู้ด้วย

1.5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ ผู้บริหารระดับสูงควรร่วมกิจกรรม และให้ความสำคัญด้วย ทุกครั้ง และควรติดตามความพึงพอใจ หรือผลลัพธ์ที่ได้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมา วางแผนแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของ บุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี ทุกกลุ่มตัวแปรไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติ อาจ เนื่องจากสัณฐานและสิ่งแวดล้อมภายในโรงพยาบาล จึงควรทำการศึกษาเปรียบเทียบความต ้องการ การจัดกิจกรรมนันทนาการของกลุ่มประชากรหลายๆ โรงพยาบาล

2.2 จากข้อเสนอแนะจากการวิจัย นั้นจะเห็นได้ว่าบุคลากรได้เสนอแนะประเด็นปัญหาที่ สำคัญหลายด้าน ซึ่งสามารถนำข้อเสนอแนะเหล่านั้นมาใช้ในการพิจารณาปรับปรุงการจัดกิจกรรม นันทนาการเพื่อให้ตรงกับความต้องการของบุคลากร และจัดทำวิจัยที่เจาะลึกลงสู่ประเด็นดังกล่าว ต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2530). **การศึกษาความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของครูผู้สอนระดับประถมในภาคเหนือ** กรุงเทพฯ: กองส่งเสริมพลศึกษาและสุขภาพ กรมฯ. กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2534). **มนุษย์สัมพันธ์ เล่ม 1**. กรุงเทพฯ: อักษรพิทยการพิมพ์.
- การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2544). **แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ**. ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2545 – 2549) กรุงเทพฯ: นิไทยมิตรการพิมพ์.
- คณิต เขียววิชัย. (2534). **หลักนันทนาการ**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์.
- จรินทร์ ธานีรัตน์. (2528). **นันทนาการชุมชน**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- จันทร์ ผ่องศรี. (2525). **นันทนาการ**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรนน สีสม. (2549). **สภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยนาถ เกิดศิลป์. (2546). **ความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านการท่องเที่ยวของบุคลากรกลุ่มโรงเรียนสหภาพสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูชีพ เยาวพัฒน์. (2543). **นันทนาการ**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- บรรจง คณะวรรณ. (2531). **กิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมนันทนาการในโรงเรียนประถมศึกษา**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2532). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิสมัย พลายงาม. (2539). **การศึกษาความต้องการกิจกรรมนันทนาการของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พีระพงศ์ บุญศิริ. (2542). **นันทนาการและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ฟอง เกิดแก้ว. (2532). **โครงการพลศึกษาสุขศึกษาและนันทนาการในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ภักดิ์ยา อินทร์สุวรรณ. (2547). **สภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในสถาบันราชภัฏจันทรเกษม**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วุฒิพงษ์ เฉลิมทรง. (2549). **ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า จังหวัดสมุทรสงคราม**. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2533). **นันทนาการชุมชนและโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2535). **นันทนาการชุมชนและโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- (2542). **นันทนาการชุมชนและโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2544). **นันทนาการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชา จันทน์อม. (2517). **จิตวิทยาเด็ก**. กรุงเทพฯ: แพรววิทยานินเตอร์เนชั่นแนล.
- สุทธิชัย พลัปปลาเล็ก. (2550). **สภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม**. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัตรา ตั้งรัตน์จินดา. (2546). **ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรกลุ่มบริษัท**. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรสิทธิ์ พิศุทธิวิชรา. (2547). **ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในกองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง**. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2538). **จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2540). **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540– 2544**. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักงานสวนสาธารณะกรุงเทพมหานคร. (2552). **สวนลุมพินี**. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2552, จาก <http://203.155.220.217/office/ppdd/publicpark/thai/about.html>.
- เสริมพงศ์ พงศ์ทองเมือง. (2548). **สภาพและความต้องการกิจกรรมนันทนาการของพนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา สำนักงานใหญ่ กรุงเทพมหานคร**. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- หลุย จำปาเทศ. (2533). **จิตวิทยาสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ: สามัคคีสาส์น.

- อิสสระชัย ธนารักษ์. (2548). **ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษาวิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา วาสูกรี**. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สุวรรณภูมิ วิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา วาสูกรี. ถ่ายเอกสาร.
- อุดม บุตตะ. (2546). **ศึกษาสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกีฬา สังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา**. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). **สร้างสมาธิให้ลูกคุณ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.
- เอนก หงษ์ทองคำ. (2542). **นันทนาการกับสังคม เอกสารประกอบการสอน**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสันนนาการ คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Cronbach, Lee J. (1971). **Essentials of Psychology Test**. 3rd ed. New York: Harper and Row.
- Holbrook, James Edward. (1993, February). **Current Problem and Trends in Facility Planning for Health, Physical Education, Reaction and Athletics at Colleges and Universities**. Dissertation Abstracts International. 37(10): 2735-A.
- Krejcie, Robert V.; & Morgan M., Daryle. (1970, March). **Determining Sample Size for Research Activities**. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 608.
- Maslow, A.H. (1970). **Motivation and Personality**. New York: Harper & Brothers.
- McDowell, Linda Lee Goette. (1996, May). **Leisure Recreational Preferences and Practices Among Adolescents with and Without Mental Retardation**. *Dissertation Abstracts international*. 56(11): 435-A.
- Stantford, Steven Wayne. (1990). **The Influence of Extracurricular Involvement on Student Development Among Campus Leaders at Two Large Southeastern Universities**. (Florida). Ph.D. Dissertation, Florida State University.
- Watson, James Franklin. (1997). **The Impact of Leisure Attitude and Motivation on the Physical Recreation Leisure Participation Time of College Students**. *Dissertation Abstracts International*. 48(101): 1080-A.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี
จังหวัดนครราชสีมา

สำหรับ : บุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง :

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

แบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจคำตอบ(Check List)

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating scales)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ มีลักษณะแบบปลายเปิด (Open ended questionnaires) เพื่อแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขอขอบคุณทุกท่านที่เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ โดยคำตอบของท่านจะถือเป็นความลับและจะนำไปประกอบในการเสนอผลการวิจัยเป็นภาพโดยรวมเท่านั้น เพื่อผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลไปใช้ประโยชน์ทางด้านการศึกษาและแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมาต่อไป

**** ขอขอบพระคุณที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ****

นายทิวกร สิงห์เจริญกิจ

นิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการนันทนาการ

คณะวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน เพียง 1 ข้อ

1. เพศ 1. ☐ ชาย 2. ☐ หญิง
2. อายุ 1. ☐ 20-27 ปี 2. ☐ 28-35 ปี 3. ☐ 36-43 ปี
4. ☐ 44-51 ปี 5. ☐ 52 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

1. ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี 2. ☐ ปริญญาตรี
3. ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

4. ตำแหน่งงาน

1. ☐ ฝ่ายแพทย์ 2. ☐ ฝ่ายดูแลผู้ป่วย
3. ☐ ฝ่ายเทคนิคการแพทย์ 4. ☐ เจ้าหน้าที่สำนักงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความถี่ของการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรในโรงพยาบาลค่ายสุรนาวิ
จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
ดังนี้

- 5 หมายถึง ข้อความตรงกับความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรมากที่สุด
- 4 หมายถึง ข้อความตรงกับความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรมาก
- 3 หมายถึง ข้อความตรงกับความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรปานกลาง
- 2 หมายถึง ข้อความตรงกับความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรน้อย
- 1 หมายถึง ข้อความตรงกับความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากรน้อยที่สุด

การจัดกิจกรรมนันทนาการ	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการ					
1.1 กิจกรรมนันทนาการสามารถทำให้เกิดแรงกระตุ้น จูงใจให้บุคลากรมีส่วนร่วมและหันมาสนใจกิจกรรมนันทนาการ					
1.2 กิจกรรมที่มีความสนุกสนานเกิดความสัมพันธ์อันดีและช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน					
1.3 ระยะเวลาที่จัดกิจกรรมนันทนาการ ไม่รบกวนเวลาทำงานประจำ					
1.4 กิจกรรมนันทนาการตามความเหมาะสมกับฤดูกาล โอกาสเวลา และวัฒนธรรมประเพณี					
1.5 การสำรวจ ติดตาม และประเมินผลของการจัดกิจกรรมนันทนาการต่างๆได้					
2. ด้านบุคลากร					
2.1 ผู้นำกิจกรรมนันทนาการมีจำนวนเพียงพอต่อการประสานงานและให้บริการกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม					
2.2 ผู้นำกิจกรรมนันทนาการมีความรู้ ความเข้าใจ ต่อความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม และสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม					
2.3 ผู้นำกิจกรรมนันทนาการมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี					
2.4 ผู้นำกิจกรรมนันทนาการมีศักยภาพและ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่					
2.5 ผู้นำกิจกรรมนันทนาการสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
3. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก					
3.1 สถานที่จัดกิจกรรมมีเพียงพอต่อความต้องการของบุคลากร					
3.2 สถานที่เหมาะสมกับกิจกรรมนันทนาการที่จัดขึ้น					
3.3 สถานที่จัดกิจกรรมได้หลากหลายประเภท					

การจัดกิจกรรมนันทนาการ	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.4 สถานที่จัดกิจกรรมนันทนาการ มีความสะดวก					
3.5 อุปกรณ์มีความสมบูรณ์ หลากหลาย และเพียงพอต่อความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม					
4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ					
4.1 กิจกรรมนันทนาการประเภท เกม กีฬา และ กีฬา เพื่อการแข่งขัน					
4.1.1 ฟุตบอล					
4.1.2 วอลเลย์บอล					
4.1.3 เปตอง					
4.1.4 แชร์บอล					
4.2 กิจกรรมนันทนาการประเภท ประเพณีวัฒนธรรม					
4.2.1 วันขึ้นปีใหม่					
4.2.2 วันสงกรานต์					
4.2.3 วันลอยกระทง					
4.2.4 วันสำคัญทางศาสนา					
4.2.5 วันเฉลิมพระชนพรรษา(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถฯ)					
4.3 กิจกรรมนันทนาการประเภท ดนตรี และร้องเพลง					
4.3.1 ดนตรีไทย					
4.3.2 โยคะ					
4.3.3 ดนตรีสากล					
4.3.4 ร้องเพลง/คาราโอเกะ					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.1 ด้านการดำเนินการจัด

.....

.....

3.2 ด้านบุคลากร

.....

.....

3.3 ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

.....

.....

3.4 ด้านกิจกรรมนันทนาการ

3.4.1 ประเภทกีฬาเพื่อการแข่งขัน.....

.....

.....

3.4.2 ประเภทประเพณีวัฒนธรรม.....

.....

.....

3.4.3 ประเภทดนตรี และร้องเพลง.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชัยโรจน์ สายพันธุ์
ตำแหน่ง รองคณบดี คณะพลศึกษา
สถานที่ทำงาน คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กนกวดี พึ่งโพธิ์ทอง
ตำแหน่ง หัวหน้าภาควิชาநันทนาการ
สถานที่ทำงาน คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ชื่อ อาจารย์ ดร.สุนนรตี นิ่มเนติพันธ์
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาநันทนาการ
สถานที่ทำงาน คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ชื่อ พันตรีหญิงหัสยา พงษ์จุฬากุล
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ
และเวชกรรมป้องกัน
สถานที่ทำงาน แผนกส่งเสริมสุขภาพและเวชกรรม
ป้องกัน โรงพยาบาลค่ายสุรนารี
5. ชื่อ ร้อยตรีหญิงปราณี ภูวนาถ
ตำแหน่ง พยาบาลประจำแผนกส่งเสริมสุขภาพ
และเวชกรรมป้องกัน
สถานที่ทำงาน แผนกส่งเสริมสุขภาพและเวชกรรม
ป้องกัน โรงพยาบาลค่ายสุรนารี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายจิตติกร สิงห์เจริญกิจ
วันเดือนปีเกิด	6 มีนาคม 2529
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	210 หมู่ 9 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2544	ประถมศึกษา จาก โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา
พ.ศ. 2546	มัธยมศึกษาตอนต้น จาก โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบ วิทยาลัย ปทุมธานี
พ.ศ. 2548	มัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนบุญวัฒนา
พ.ศ. 2551	วิทยาศาสตร์บัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2557	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ